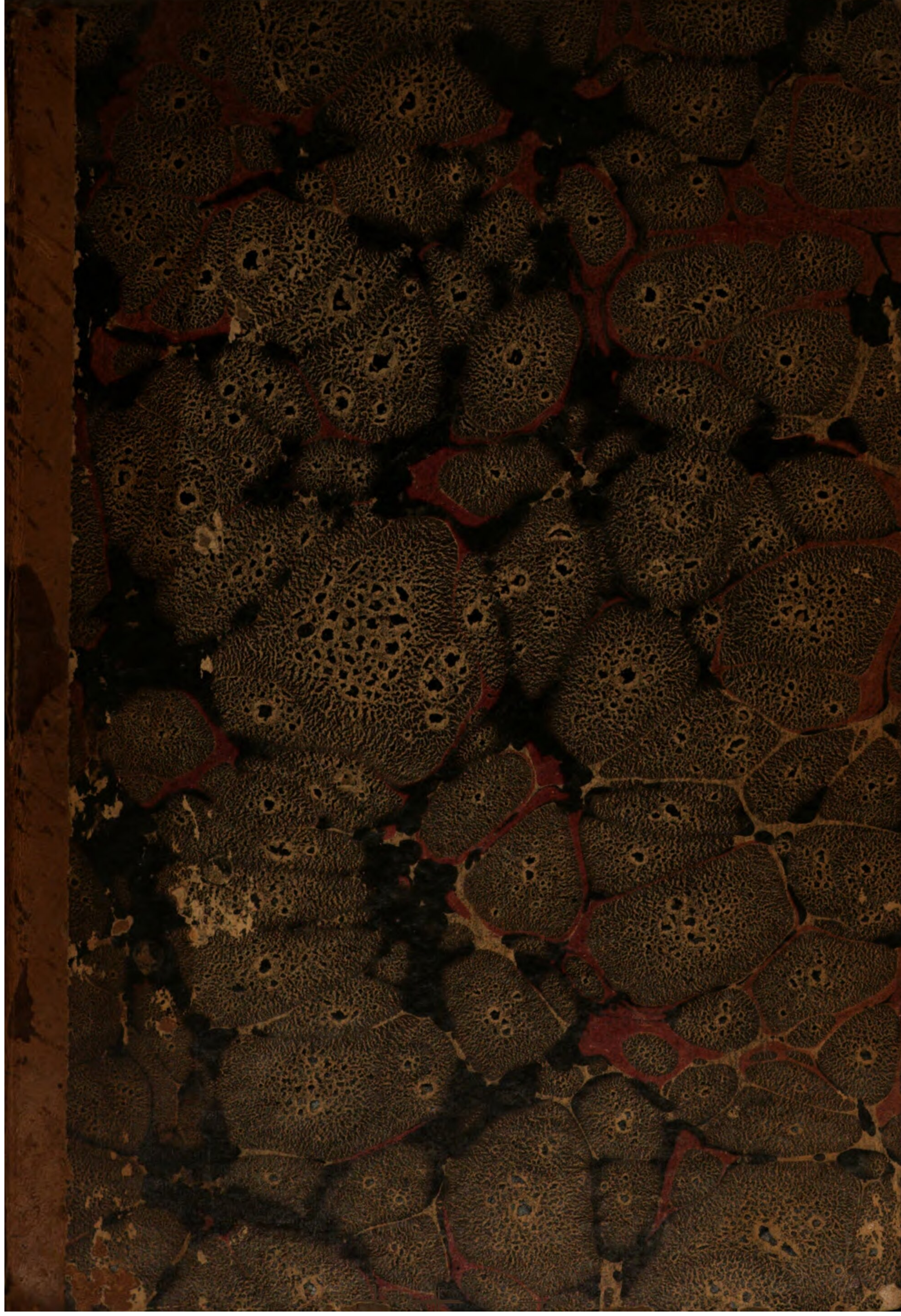
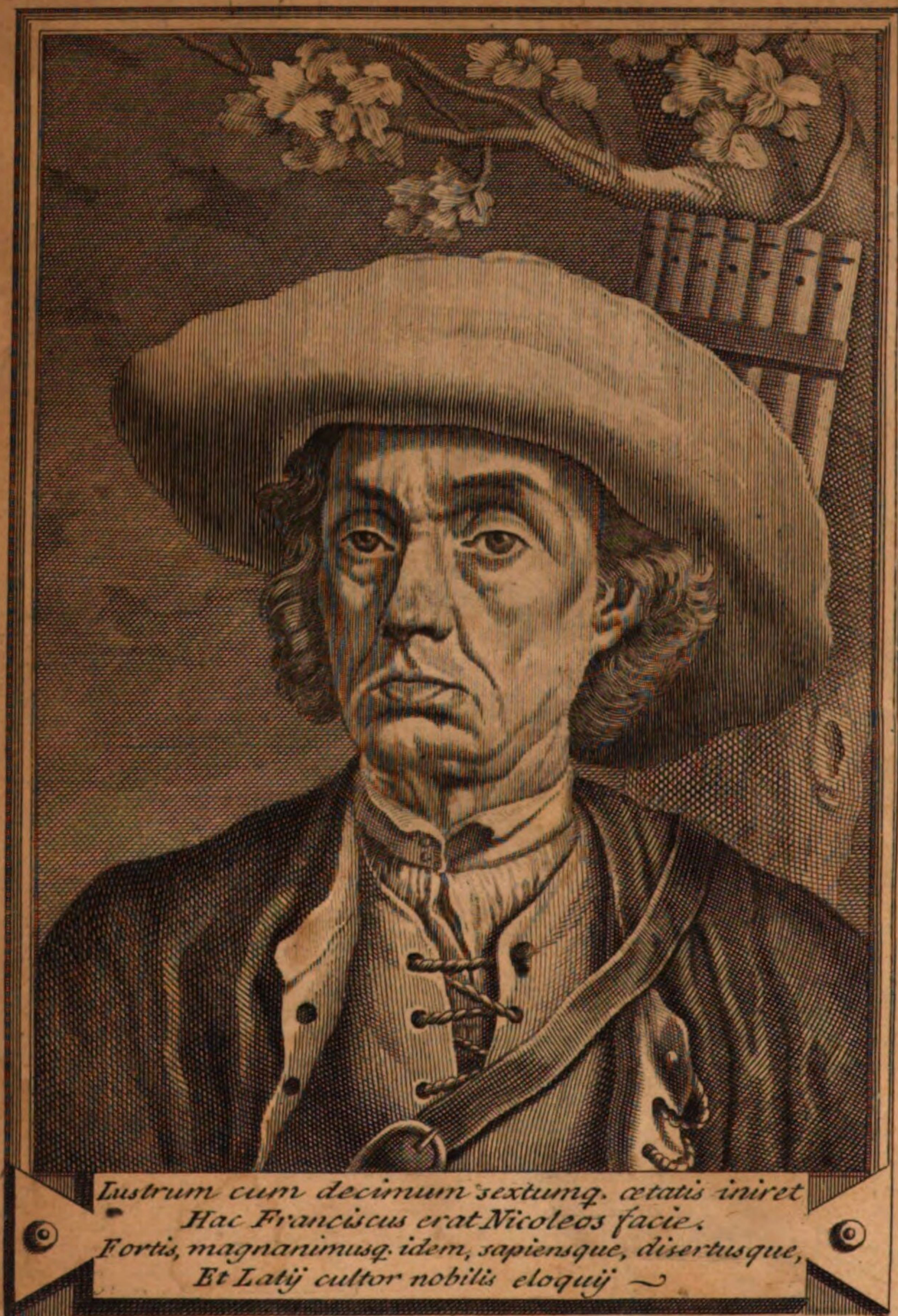

P. o. lat. 1659⁹

*Lustrum cum decimum sextumq. ætatis iniret
Hac Franciscus erat Nicoleos facie.
Fortis, magnanimusq. idem, sapiensque, disertusque,
Et Latij cultor nobilis eloquij ~*

FRANCISCI NICOLAI

C A R M I N A

N E A P O L I

MDCCLXXII.

TYPIS RAYMUNDIANIS

SUPERIORUM VENIA,

W6/68/1523

Bayrische
Staatsbibliothek
München

NOVA
MUSEUM
T. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
GUTTENBERG

Nic. Eug. Angelius Lectori.

*Q*uotidianis pene, ut ita dicam, conviciis laceffitus eruditorum hominum, atque doctissimorum, en tandem latina Francisci Nicolai carmina collegi, atque edidi. Anne, dicet fortasse aliquis, sic apud te fluxa maximorum ejus erga te meritorum memoria, ut tanto opus esset negotio, quo tuum in eum, tantula in re, grati animi testimonium ferres? minime quidem; non modo enim semper ante oculos obversatur me quidquid in litteris profecerim si modo aliquid profeci, quidquid denique sim, ei acceptum referre debere, verum perpetuo prae me tuli singularem ejus erga me benevolentiam, amorem, benignitatem, caritatem. At plurimae fuerunt causae, quibus serius quam vellem id efficere potuerim; quarum duae potissimae fuerunt; turbulenta nempe vitae meae ratio, semperque sollicita in alienis curandis quamingratissime negotiis; & maximum inter me, atque eum, intervallum, quo distinemur. Cum enim quam saepissime per literas secum egissem ut ad me quae apud se exstarent latina sua poemata mitteret; dici vix potest quantas mihi semper, causas praetenderit. Tandem factum est ut, cum ad eum iterum invisendum superioribus annis me Locros contulissem, paucis illis diebus, quibus ibidem moratus sum, naviter operam dederim, ut quidquid vel eum, vel ejus cives rogando, vel ipse furtim surri-

a 2 pien-

piendo scriptorum ejus in manus meas pervenire possent, colligerem, & mecum deferrem. Doleo tamen magnopere quod multa interciderint, atque ea praesertim, quae scripsit dum Romae esset; mibique interdum irascor quod negligens adeo fuerim, ut non ea inter pretiosiora servaverim, auro contra non cara. Etsi, ut verum fatear, admodum ea multa non fuere; nam quae primis illis annis, quibus ad Urbem advenit, atque ipse discerpserit, vel combussit, ea fuere, ut eorum non valde sit dolenda jactura. Ille etenim quinque & viginti annos natus cum domo discessisset, nullis bonis vel praeceptoribus, vel demonstratoribus usus, etsi valde memoria ingenioque vigeret, atque assidua multiplicique omne genus scriptorum lectione delectaretur, tamen cum sibi optimos ad imitandum minime proponere potuisset, quippe qui quinam essent optimi ignoraret, nil sane admodum elegans atque excultum scribendo potuit praestare. At postea ab eruditissimis, doctisque viris, quibuscum frequens versabatur, admonitus, ac praecipue ab eruditissimo elegantissimoque Jacomello, rectam studiorum ingressus viam, mirum quantum in doctrinis, cultioribusque literis profecerit; ita ut cum ejus jam fama in Urbe percrebuisse, certatim viri principes, ac summis praefecti in Romana civitate muneribus, eum vel adiutorem, vel comitem studiorum suorum, vel epistolarum scriptorem advocaverint, ultro rogaverint. Quos inter praecipue numerandus Nicolaus Coscia, is enim grande Nicolai nostri ingenium,

nium, literas, dexteritatem, ac fidem admiratus, haud cunctanter, cum a Pontifice Benedicto XIII. inter Patres Purpuratos est adlectus, ad maxima, quae per eum erant expedienda negotia, illum adscivit. In cujus Pontificis obitu satis luculentum enituit in Nicolao suae integritatis, morumque innocentiae testimonium. Cum enim non modo ipse Coscia, verum etiam familiares ejus omnes atque amici, vel a concitata plebe divexati, lapidibus insectati, direpti, praecepites ejecti, vel in carcerem conjecti fuissent; unus Franciscus Nicolaus, sua paupertate, recteque factorum conscientia ac fama tectus, tantae immunis extitit tempestatis, perque ipsa celebriora Urbis loca, ad miraculum visebatur: nemini enim non erat persuasum, nihil unquam in eo fuisse, quod a viri boni officio esset alienum. Paucis post annis Cardinalis Alberonus, ac postremo Cardinalis Burghesius ejus sunt opera usi: ille in sua legatione in Flaminiam provinciam, hic in conscribendis latinis epistolis ad Carolum VII. Imp., cum Imperii, ejusque hereditariarum ditionum patronus factus est. Sed quid ego haec persequor? perinde quasi ejus vitae historiam scribere sim adgressus; quod nunc facere in animum non induxi meum. Tantum, te monendum duxi, qua ratione ad me pleraque ejus poemata pervenerint, ut si quid uspiam in hac editione titubatum sit, sive necessariam, ad quorundam eorum intelligentiam, vel ἐπιγράφην vel notulam requiras, eorum qui ea exscripserunt negligentiae tribuas. Nec enim
potui

potui ferventi typorum opere, auctorem consulere. Incidi etiam aliquoties in loca vel verbis, vel integris etiam versibus deficientia, quae supplere necesse fuit. Atque utinam conjectura ipsius auctoris vel verba, vel sententiam sim affecutus. Superioribus diebus aliud apud me inveni exemplum carminis in *Passione Domini*, in quo legitur versus 156.

Adripiunt tenduntque manus utrinque jacentis, cum correxisset illud hinc inde a probatissimis scriptoribus minime usurpatum, ut in primis hujus carminis exemplis scriptum erat, unde excerpta est hujus editionis lectio. Id etiam fere plerumque in interpunctionibus accidit, quae cum commata periodorum designent, nemo est qui ignoret quantum valeant ad aliam, vel aliam sententiam induendam. Accuratissima tamen, qua potui, diligentia sum usus, ut sine mendis ederentur omnia. Qua in re multam & navam operam contulit in omni literarum genere doctissimus, moribusque suavissimus Dominicus Malarbius, praeter coeteros Nicolai nostri scriptorum admirator. Nec mirum, tantam enim in hisce poematibus perspicies elegantiam, & non fucatam, sed germanam venustatem; tantam cum exquisita prudentia verborum ac sententiarum varietatem & copiam, ut non facile quem cum eo post beatum illud aurei, ut vulgo appellatur, seculi aevum, comparare possis, adinvenias. Videas enim licet non exilem, non jejunum atque exsiccum poetam, sed
omnem

omnem tenentem antiquitatis historiam, philosophiam, geographiam, rerumque omnium magnarum, atque artium scientiam; nullis ut terminis, ut de perfecto Oratore loquitur Cicero, circumscribat aut definiat jus suum, quo minus ei liceat eadem illa facultate, & copia vagari qua velit. Quid dicam de elegantia, puritate, ac proprietate sermonis? adeo in hoc mirandus, ut in medio Latii Augusti temporibus natus, atque eductus videatur, sive sublime ac grave adgrediatur, sive nitidum, sive vernaculum genus scribendi. Scio equidem latine scribendo seculo illo XVI. complures clarissimos viros praestitisse; at nescio quomodo fere plerumque in eorum scriptis nimis exquisitam industriam, & molestam, ne dicam putidam, diligentiam deprehendas. At hic noster, perpetuo par, ubique quiddam recinens Romanum, ac pene nativum, quod sibi assidua, diuturnaue lectione, accuratissimaque commentatione comparavit. Ceterum tuum esto iudicium, quod a meo ut minime abhorreat facile quidem confido futurum. Apponendam etiam in calce huius editionis curavi epistolam Castrucci Bonamicii, qui, dum Romae degeret, Nicolao nostro familiari, ac hospite usus est; qua quidem epistola satis praeclarum, vir acerrimi iudicii, protulit testimonium in Hymnum de Diva Venere, cum superioribus annis editum est Romae. Dum in eo esset ut haec absolveretur editio, duo ad me pervenerunt auctoris nostri phaleucia, unum ad C.V. Andream Serram, alterum ad Dominicum Malarbium inscriptum, quae extre-

ma videbis huius collectionis poemata. Monstri, mediusfidius, simile, hominem quinque & octoginta annos natum, iis adhuc mentis atque animi viribus vigere, ut haec etiamdum cudat proferatque. Corpore enim senescente, animus ipse, quasi spiritus per tibias vel labefactatas, vel vetustate corruptas, quiddam resonet insuave ac dissonum necesse est; nam, ut ait Lucretius,

. . . ubi jam validis quassatu' st viribus aevi

Corpus; & obtusis ceciderunt viribus artus:

Claudicat ingenium, delirat linguaque, mensque,

Omnia deficiunt, atque uno tempore defunt.

Quod praecipue maturius in doctis accidit viris, in quibus assidua, atque acri mentis intentione, animales spiritus citius difflantur, ac dispereunt. Vale.

I N

D. V E N E R A N D A M

V. & M.

H I M N U S.

ET te, Diva, cano Venus o fortissima Virgo:
Tertia quandoquidem post Christi funera, postque
Adscensum magnae caeli super ardua Matris,
Sunt sacra Maenaliis tua nunc celebranda colonis.
Anne alios aliàs laudavi carmine saepe, 5
Non divos modo, verum homines, & plurima lusi,
Teque finam nostris illaudatam ire camoenis?
Nec pudeat tacitum de te exaudire canentes,
Queis unus voluique prior, valuique per artem
Sternere iter, Cyrrhaeque sacros aperire recessus? 10
Quin mea jamdudum, Virgo, pietasque, fidesque
In tete, ac patriam, mihi quae carissima semper
Exstitit, exiguum quamvis hoc muneris esset
Musaei nostrum, patriaeque, tibi que, petebant.
Illa etenim, sese licet inter tollere possit 15
Illustres urbes, uno nec nomine; belli,
Pacisque studiis quae florentissima; vere
Quod Sagra, pugnatae ac magnae terraue, marique
Pugnae, totque manu declarant oppida capta:
Artibus atque bonis exculi pectora cives 20
Omnibus, & rerum juxta, vitaeque magistri;

A

Pri-

Primaque descriptis quae legibus usa feratur :
 Quaeque potens opibus, felicitis & ubere glebae,
 Laetaque, tam pura caeli miraque fruatur
 Temperie, ut nulla externi contagia morbi 25
 Senferit, aut pecudum, aut hominum unquam pestilitatem:
 Haud ulla re alia mage se effert, luminibusque
 Cujusque ipsa sibi populi obstruxisse videtur,
 Quam quod te genuit, Virgo. hinc, hinc illa superbit
 Verius, intonso viridis quam Nyssa Lyaeo, 30
 Quam Jove Creta suo, quam candida Apolline Delos.
 An vero nostris abs tete gloria rebus
 Parva venit, quae agitante Deo, primaque juventa
 Praeclarum aggressa es facinus, nullique priorum
 Ante, nec auditum unquam post venientibus annis; 35
 Quum primum excedens patriis e finibus, urbes,
 Itala quot tellus, quot Trinacris insula alebat,
 Graeciaque insignes, illo tunc tempore adisti?
 Quum magno in populi conventu, animosa virago,
 Unumque, Trinumque Deum, aeternique tonabas 40
 Ore Patris Gnatum unigenam, qui labe parentis
 A prima infectos, proprio nos sanguine lavit,
 Obstructasque fores cunctis patefecit Olympi?
 Quaeque sitim, tristemque famem, quae vincula, & ignes
 Non dubitas perferre, & triste subire tyranni 45
 Immanis ferrum, fortique occumbere morti?
 Sed praestat rerum causas evolvere primum,
 Ac memorare tui quibus acti, o Virgo, parentes
 Auspiciis, Locros unam, praeque omnibus unam
 Optarint sedem, memorique haec tradere chartae, 50
 Plurima quae fuerant caeca jam nocte sepulta.

Tu

Tu modo, Diva, fave, atque orsus ne despice nostros.
 Principio, ut perhibent, Agatho, pulcherrimus unus
 Qui fuit Insubrum juvenis, gentisque togatae,
 Hippolyteque, Padi inter formosissima nymphas 55
 Quae fuit una, genus decores, & sanguine clari
 Romulidum: virtute pares, Christique initiati
 Ambo sacris, firmo & conjuncti foedere amoris,
 Moerentes multum, quod adhuc haud ulla daretur
 Conjugio in sterili proles, quae nomen avorum, 60
 Fortunaeque domus posset inventa tueri;
 Ire parant peregre magnas invisere ad urbes
 Italiae, valeant aliqua si avertere curam,
 Vincere supplicibus vel divum numina votis.
 Ergo iter ingressi, quamvis contendere mens sit 65
 Ad septemgeminæ quamprimum moenia Romae,
 Non adeo properant tamen, ut novitatis amore
 Multa prius nolint circum oppida perlustrare,
 Et loca, quae veteri sint fama, aut clara recenti.
 Plurima perque viam passim virtutis ubique 70
 Dant exempla bonis dictis, factisque benignis,
 Aeternam donec veniunt Mavortis ad urbem.
 Hic vero vestrum, defunctaque corpora vita
 Cura fuit primum venerari, bustaque largo
 Spargere flore, Petre, & Paule, o clarissima terrae 75
 Lumina, & o iidem clarissima lumina caeli.
 Sed neque vestra, boni, hic complentur vota: sat urbi
 Est decoris rerum dominae, fideique cathedrae.
 Ex vobis, sobole & vestra decus omne futurum
 Vult nostrum Pater omnipotens, Locrisque reservat. 80
 Ergo post aliquot conversis orbibus annos,

Postque fatigata incassum prece numina divum,
 Haud spe dejecti excedunt, atque Appia calcant
 Strata viae; populosque juvat, clarasque videre
 Urbes, quotquot alit felix Campania, quotque 85
 Praecipuas superum mare continet, infernumque.
 Te magnae imprimis Romae, Capua, aemula quondam
 Mirantur, tantum nunc forte, animisque minorem:
 Calcidicasque adeunt Cumas: ac, pallida Ditis
 Ostia quae fingunt, graveolentia stagna; tepentes 90
 Fontibus & Bajas; magnum & cratera sepulchro
 Clarum Parthenopes: & circum rura beata
 Cernunt, bis laeto vernantia flore quotannis.
 Hinc excedentes Hirpinus, & Appulus, & mox
 Excipiunt Calabri. Gaudent vidisse tot urbes, 95
 Et Rhudias Enni cunas; natoque Tarentum
 Archita tumidum; Sybarimque, Crotonaque luxu
 Ab nimio everfas; & navifragum Scylacaeum.
 Atque hinc conversi ad dextram navalia spectant,
 Quaeque mei aedificant Vibonis tecta Locrenses. 100
 Jamque procul Lipare Cyclopum exesa caminis
 Vertice se attollit candenti, altumque remugit.
 Et freta Sicaniae apparent, & saxa Pelori,
 Aetnaque terrificas volvens super astra favillas,
 Scyllaeo, & longe resonantia saxa latratu: 105
 Felicesque agros, & moenia Rheginorum
 Transgressi, tandem scandunt juga montis, ad austros
 Qui spectans, longe pelagus procurrit in altum.
 Et jam summa tenent; species pulcherrima rerum
 Quum subito est oblata oculis, ut corda tuendo 110
 Expleri nequeant. Inhibent cursum ergo, resistuntque,
 Ae-

Aequora prospiciunt dum puri ingentia ponti,
 Aequora & ingentis curvato litore campi,
 Atque rates, classem, prope sub portusque jacentes.
 Sed nihil est, viso illorum mage quo capiantur 115
 Lumina, quam tumulo adsurgens urbs magna virenti
 Adscensu facili, hinc quae cingitur Apennino,
 Et maris hinc propius subiectis clauditur undis.
 Talia perstabant fervantes: grandis & ecce
 Advorsum nova forma viri properare. Senecta 120
 Ille gravi incurvus, propexam & pectore barbam
 Canamque effusus, macie confecta saligno
 Sustentat baculo membra, & vestigia firmat.
 Qui prope ut accessit, totam intuitusque cohortem est,
 Admirans, ambas sustollit ad aethera palmas, 125
 Ac ea voce refert: Nempe haec, Pater optime divum,
 Haec erat illa dies, quam me sperare jubebas.
 Agnosco ora virum, cultusque, habitusque, viai
 Et comites, quae jam, te monstrante, omnia noram.
 Nam quid ego dubitem ex hac nunc concedere vita, 130
 Quum video extorris patria, longeque remotus,
 Tempore post tanto, tam dulcia pignora, Christo
 Quae peperit? quid enim vivens hic amplius optem?
 Haec ille: ast primos Agatho Hippolyteque loquentis
 Vix aure accipiunt sonitus, quum protinus horrent, 135
 Perculsi subita novitatis imagine mentem:
 Attonitique senem sublimi a vertice ad imos
 Nunc lustrare pedes oculis, & membra notare
 Grandia; conversi sese nunc saepe tueri;
 Nunc illum rursus; nunc & se mutua rursus: 140
 Exsiliunt tandem, lacrymisque ita fantur obortis:

Ve-

Verane tu facies? falsa an nos ludis imago
 Flore pater? vivisne? ecquis superare pericla
 Tot valuisse putet, tantum te degere & aevi?
 Hic Florus: vivo certe, mihi credite: namque 145
 Diluvio ex illo ut fugio, dirique Neronis
 E manibus, saltusque peto, latebrasque ferarum;
 E monte in montem, quartam post denique messem
 Huc venio; fistoque gradum, quod nulla daretur
 Ultra tendere iter, pelago obsistente, facultas. 150
 Verum jucunde tamen hic mea vita fluebat,
 Quod late circum populi plerique fideles
 Inventi, sociique boni: nec cura coquebat
 Me nimium vestrorum, postquam caelituum rex
 Per visum haud semel admonuit, quandoque futurum 155
 Ut vos Ausoniae extremo hoc in litore laetus
 Laetos adspicerem, prole & divinitus auctos,
 Qua decus illa novum inveniat, quam cernitis urbem,
 Inveniantque novos caelestia regna triumphos.
 Quin nocte hac, fateor, cessit quae proxima, visi 160
 Vos mihi per somnum hic loci ibidem occurrere eunti;
 Visus & insigni juvenis forma, meus esset
 Qui comes, apprendisse manum, talesque dedisse
 Ore sonos: Flore, ecce tui Flore o tibi fratris
 Filius; ecce ejus simul & sanctissima conjux, 165
 Justus amor tuus ambo, tua & justissima cura.
 Cum dicto & somnus, noctisque recessit imago.
 Quare agite o alacres, tectis succedite Locrum,
 Quandoquidem huc vos fata vocant, & numina sancta,
 Nam vos pone sequar, capita o dulcissima, & illic 170
 Erroresque viae vestros, casusque docebor.

Dixerat, inque pios certatim saepe ruentes
 Amplexus, miscent lacrymas, atque oscula miscent.
 Et jam laetitiae finis sit nullus, ab altis
 Ni moneant longe fugientes montibus umbrae. 175
 Ergo discedunt. Soliti vicina tugurj
 Tecta petit Florus, primo excursurus ad urbem
 Mane die: cui longa nimis nox illa futura.
 Rursus equos alii inscendunt, stimulisque fatigant,
 Donec conficiunt iter, & data moenia, divis 180
 Auspiciibus, subeunt, requiem, finemque laborum.
 Quis non officio credat tunc mutua nostros
 Certasse, hospitibus possent quo talibus esse
 Sese homines lautos, comes, facilesque probare?
 Quin adeo & cuncti illos admirantur, amantque, 185
 Hoc vulgo obscurum quod haberent carmen in ore:
 Vate sed incertum quo, mortaline, Deone:
Galla genus partu Locros aequabit Olympo.
 Quamvis multo erat Hippolyte provectior annis
 Jam tandem, quam dulce viro ut patris addere nomen, 190
 Et sibi jucundum speraret matris apisci.
 Naturae at leges frangit, quas ipse tulisset
 Saepe Deus, sua vult quoties notescere facta.
 Quod modo fit: senior subito nam denique turgent
 Hippolyte; inque dies mage jam gestare videtur 195
 Ipsa sibi, & pondus sentit, sentitque moveri.
 Et vaga jam decies Phoebe repararat eundo
 Cornua: vitales editque in luminis oras
 Perpulchram facili partu miroque puellam,
 Rura etenim, memorant, (quod ruri nata puella est) 200
 Disclusisse sinu passim, calthasque, rosasque,

Lilia, & omne genus flores: lateque repente
 Dulcisonis circum completos cantibus agros.
 Quam sacris postquam lymphis de more sacerdos
 Conceptis lavit verbis, venere frequentes 205
 Matres, atque patres, pueri, innuptaeque puellae
 Visere, & acceptam prolem genitoribus ipsis
 Gradari. Et jam Florus adest laetissimus unus,
 Atque Parasceven, Graeci quam nomine dicunt,
 At vero Ausonii Venerem, & Veneram, & Venerandam, 210
 Sustollit manibus, stringitque ad pectora raptim.
 Adflatusque adeo caelesti est numine quando,
 Fortia facta canit, magnosque ex hoste triumphos.
 Non haec aut lanae digitos, telaeve, canebat,
 Non picturatis assuescet vestibus auro; 215
 Et non compta comas, ac multo languida cultu
 Connubia optabit fortis mortalia Virgo.
 Quos haec non populos, quas non peragraverit urbes
 Virtute, eloquioque potens, & fortibus ausis,
 Plena Deo? quanta & victrix non damna Cocyto 220
 Intulerit? quos non exhauferit una labores,
 Usque suo decoret nostros dum funere Gallos?
 Queis mage laetati dictis Agatho, Hippolyteque
 Tot promissa suo divos uti numine firment,
 Orant, & grati cumulant altaria donis. 225
 Nec minus interea genitorum absumitur omnis
 In tete cura, o Virgo; neque corporis illi
 Tam spectant bona: uti sis scilicet ipsa superstes:
 Quam quae sunt animi; nempe ut sis religiosa,
 Atque pia in primis, recte de numine sancto 230
 Quo sentire Dei valeas, castumque adhibere

Caelitibus cultum, quae homini sapientia prima est.
 Tum vero, ut potuit primum apparere per annos
 Ingenium sublime tuum, tuaque ignea virtus,
 Naturam & tibi natus amor cognoscere rerum, 235
 Doctrinasque artesque bonas tum velle doceri;
 Doctorum extemplo tibi facta est copia, nostra
 Quae facilis fuerat res urbe altrice sophorum.
 Hortos ergo brevi Sophiae spatiosa repostos,
 Discis uti prognata Chao antiquissima rerum 240
 Materies, pulchri speciem quum vidit, amarit;
 Cui conjuncta thoro discordia miserit alvo
 Corpora prima: immensum queis per inane volutis
 Exstiterit tellus, & pontus, & ignis, & aer,
 Qui loca captarint propria, & mage commoda cuique. 245
 Hinc, aether quotquot lucentia fidera pascit,
 Esse: hinc humanum genus: hinc genus esse ferarum,
 Aera quot, terrasque colunt, pelagusque profundum:
 Hinc arbuſta, hinc & segetes, & pascua laeta.
 Discis & unde falis verrentes aequora venti; 250
 Unde fit & tonitru, & nubes, & fulgura, & imbres,
 Terraique tremor, fontes, atque omnia demum,
 Quae fieri caeca ratione videmus in Omni,
 Auctoremque Deum, qui tot molitus amore,
 Tantaque nostrorum est, ac illa tuetur, adoras: 255
 Et numeros tentas, mensurasque: addis & artem,
 Apte qua valeas, ac dicere Virgo diserte:
 Volvere & omne juvat scripti genus: omnia & hauris,
 Quae bona, quae vero sint convenientia. Sacros
 Atque adeo libros rapis. His noctesque diesque 260
 Advigilas, mira pectus dulcedine tacta.

His etenim manifesto se Deus ipse revelat,
 Naturamque aperit rerum, quae nocte sepulta
 Perpetua fuerat, nosque his nos novimus ipsi,
 Et quae, morte obita, nobis sunt regna parata; 265
 Regna Patris summi, aeterna queis pace fruamur.
 Hinc celebris circum Grajas it fama per urbes,
 Unam te esse Locris, cuius sapientia tanta
 Sit, quantam prior ulla aetas non viderit unquam,
 Non videat praesens. Unam te praedicat esse, 270
 Cui gravitas, cui religio, pietasque, tenaxque
 Integritatis amor, cui excellens forma, puellam
 Haud ullam finat esse parem, finat esse priorem.
 Quot juvenes ergo, claro qui sanguine creti
 Essent, te thalami sociam optavisse putarim? 275
 Quot foribus suspensa tuis & florea ferta?
 Quot tua flebilibus per multam limina noctem
 Insonuisse elegis? matres & denique honestas
 Te quaesisse nūrum? Nihilum tamen ipsa moveris
 Vel prece, vel fletu; castum stat corpore florem 280
 Caelesti sponso, ac mentem servare pudicam,
 Aeterno captam qui te sibi jungit amore;
 Cui aeternum primis sacras te parvula ab annis,
 Cuique placere studens uni, mortalia temnis
 Omnia prorsus: consilio & persistis in illo; 285
 Quum primum terrae mandaveris ossa parentum
 Officio defuncta pio, non amplius aevum
 In patria terere incassum: sed longius ire
 Semotas terras, ac barbara regna petitem,
 Dummodo per sponsum liceat, praeceptaque vitae 290
 Latius, atque Crucis vexillum ferre per orbem.

Haud

Haud tamen interea magno sine foenore soles
 Virgo tibi pereunt. Veri nunc tramite certo
 Monstras nempe viam, omnigenae & praecepta frequenti
 Turbae auditorum doctrinae tradis: honesti 295
 Nunc speciem sic fingis, uti capiantur amore
 Ejus & haud peccent quidquam in divosque hominesque:
 Nunc vatum sacra dicta, arcanaque sensa recludis:
 Antiquasque doces in Christo rege figuras
 Impletas omnes, partam cunctisque salutem: 300
 Nunc si quid dictum asperius, factumve proterve
 Fortassis cives inter, turbaeque coortae
 Sint, iraeque; aut cui faciat fortuna maligne;
 Siquid amor cedat fratrum, & sibi consulat uni;
 Sanctaque quis violet communis foedera vitae; 305
 Denique relligio siquid, pietasque laborent;
 Tempore ades cunctis, quibus est usus mage, rebus:
 Nullaque difficilis res est adeo, inque pedita,
 Quin cito conficias; tanta est prudentia rerum,
 Tantaque vis linguae, & gravitas, probitasque, fidesque.
 Una sed insignis curas supereminet omnes
 Illa puellaris, fundaras quod modo Virgo,
 Cura sodaliti: & Christo quas rite jugaras
 Vittatas casto sponfas cum flore juventae,
 Has tu multa doces; quae sint veniente canenda, 315
 Quaeque canenda die sint decedente per umbras
 Carmina sacra Deo; quid sit prece numen & ipsum
 Orandum, quibus atque modis: commissa piandum
 Quanam sit ratione: ac multa vetasque jubesque:
 Juraque describis, legesque volentibus aequas, 220
 Queis stet pacta fides, sociae queis foedera vitae

Firmentur: discant, faciant sua munera & omnes.
 Et quoniam nihil est prorsus rectique bonique,
 Quod non unanimis studiis ardentibus ultro
 Lecta cohors faciat, gaudes tu; durus ut olim 325
 Gaudet, apes aestate cavo qui cortice claudit
 Agricola, & parvis figit nova tecta colonis,
 Cernit ubi jam fervere opus, pendere tenaces
 Jam ceras, fluere & dulci jam nectare cellas.
 Et jam terdenos aetatis conficis annos, 330
 Quum longa fessi mater, genitorque senecta
 Decedunt, vitamque tua inter brachia ponunt,
 Hippolyte prior, & parvo pater intervallo
 Post lunarum Agatho, Christi par nobile amantum.
 Queis tu non lacrymis, non femineis lamentis, 335
 Sed votis operata piis, iustisque solutis,
 Post longa exilia, aeternum grataris adepta
 Aurea templa deum, mensasque epulasque beatas.
 Quid facias, modo quae tanta sis libera cura,
 Atque animo fixum illud sit, per tela, per ignes, 340
 Per caedesque novos populos, nova subdere regi
 Sponso regna, tuum testari & sanguine amorem?
 Scilicet hoc unum flagranti pectore versas
 Noctes, atque dies; unum hoc noctesque diesque
 Oras strata solo ante aras, simulacraque divum. 345
 Sed nec differri tuus amplius irrita ventis
 Passus amor tua vota; vigil dum multa precaris
 Per noctem, ecce tibi manifestus lumine claro
 Sese offert; legio auratis insignis in armis
 Quem stipant circum juvenes, sine corpore vitae; 350
 Ipse autem picta in trabea, quinisque decorus,
 Quos

Quos spargunt radiis clavorum, & signa veruti
 Quina, crucem fulvo ex auro, viridique smaragdo
 Arboream ingentem laeva sustentat, amicis
 Teque his solatur dictis, atque occupat aegram: 355
 Ne tete, mea tu, neu nos, jam desine tandem,
 Exerce orando dedimus quod scilicet ultro;
 Verum distulimus, tua dum foret auctior aetas,
 Atque ea par nostris ceptis: nunc ire, subactos
 Et populos firmare animis, nostrisque solutos 360
 Legibus imperio tibi fas adjungere nostro.
 Tecum adero: & potui tantum qui in plebe meorum
 Biffena, videat, faxo, quid femina in una
 Nunc possim gens magna hominum; tuque ipsa videbi s
 Vix haec, atque novum ori, oculisque afflavit honorem: 365
 Et simul obducta actutum se nube recepit.
 Quo attonita affatu, praesenti & numine sponfi,
 Colligis ut mentem primum, tenebrisque fugatis,
 Rebus restitui cernis cum luce colores,
 Exsurgens delubra petis, divosque salutas, 370
 Multa orans, donis onerans altaria multis.
 Tum res constituis: tuaque omnia dividere ipsis
 Virginibusque tuis, turbis & pauperiorum
 Incipis, ut nequid possit tibi, virgo, perire.
 Quod signi quoniam poterat fatis omnibus esse 375
 Quid strueres, subito concussi pectora cives
 Se miserosque vocant, desolatosque per urbem;
 Haud aliter trepidi, quam si vis ingruat hostium
 Improvisa, ipsas quatiat jamque arjete portas.
 Ergo tuas raptim concurrunt undique ad aedes 380
 Cives, prima virum, matronarumque, tenere

Si

Si te qua valeant; istoque avertere mentem
 Consilio. Sed ubi primum datur ora tueri,
 Insolitaque vident tua scintillantia luce
 Lumina; supra hominemque oris decus; atque decentem 385
 Mirantur faciem, majestatemque verendam,
 Nilque tuas adeo voces mortale sonantes;
 Quae tibi jamdudum addiderat tuus omnia sponsus;
 Nolunt quippe Deo, placitaeque obsistere causae:
 Sed tua coepta ferunt ad caelum laudibus omnes, 390
 Actam quandoquidem caelesti numine cernunt,
 Teque Deo, quaecunque moves, auctore movere.
 Quin super haec aliquem cunctis pro civibus unum
 Ore sonos videor tales audire cientem:
 I decus, i nostrum, quo te tua vivida virtus; 395
 Quo te regis honos; quo te pietasque, fidesque,
 Religioque vocat. Te noverit ultima Thule,
 Te Tanais, Phasisque, & te Nilotica regna,
 Tethios, & quantum terrarum clauditur undis,
 Locrorumque tuis factis fer ad aethera famam. 400
 Quos omnes vultu acceptos laetoque, serenoque
 Absolvīs paucis, abitu defixa propinquo.
 Jamque dies, alterque dies processerat, ast quum
 Proxima praecipites urget nox aetheris ignes
 Pervigil Euphemen conclamas, quae tua nutrix 405
 Jam fuerat. Haec prae cunctis magis una fidelis,
 Haec studioque pio, haec longo & magis una probata
 Ufu: cui senior licet aetas asperet ora,
 Procero tamen integrae sunt corpore vires,
 Viribus atque ipsis animi praesentia major. 410
 Delecta haec igitur, tibi quae comitetur eunti,

Servitio ex omni ut coram astitit: Eja age mater
 Quid cessamus, ais? duplicato & poplite terram
 Cum dicto petis ante tui parvam crucifixi
 Effigiem sponsi, quae dextra a parte grabati 415
 Pendebat lino: tundens & pectora palmis
 Illum de caelo comitemque, ducemque viai,
 Praesidiumque vocas tibi rebus in omnibus aequum.
 Mox & confurgens, sanctum de pariete signum
 Accipis, admotumque ori, suspendit eburno 420
 E collo, insertans protento guttura filo:
 Collectoque sinu, laevae veterisque, novique
 Sacra instrumenti supponis biblia: dextramque
 Armas enodi baculo, taciteque per umbras
 Aedibus e patriis, patriaque excedis ab urbe. 425
 Tempus erat, sparsis rident quum floribus herbae:
 Idque horae, primum parvas quum sedula cantu
 Excitat, exercetque suas, nova pignora, natas
 Daulias: inque vicem arguto illae gutture matri
 Cuncta iterant dociles, concentuque arva resultant. 430
 Sed Venus his mentem rebus non tangitur hilum;
 Nam novus ad bellum veluti quum mittitur, acri
 Cui thyrsos laudis percussit corda cupido,
 Induperator; iter dum corripit ad legiones,
 Omnia, quae fieri possunt, praesentia fingit, 435
 Praesensque exsequitur: censet, suppletque catervas
 Ipse suas: nunc castra movet, nunc admovet hosti,
 Post longum & tandem certamen, re bene gesta,
 Excipitur magno Capitolia ad alta triumpho:
 Haud aliter Venerae ratio est, quae bella tyranno 440
 Tanta movet stygio: verae & virtutis amore

Exar-

Exardens; adstare sibi nunc ipsa videtur,
 Et facere in populi sat spissa verba corona:
 Nunc ad matronas adit, innuptasque puellas,
 Atque hic multa docet; hic multa docetque, refellitque 445
 Inter nunc doctos homines, turbamque sophorum;
 Multa inter mundi procures, regesque superbos:
 Judicis injusti hic folio modo sistitur: ardet
 Ille oculis, additque minas, ac territat armis.
 Pugnarumque genus nullum dirumque, novumque est, 450
 Quod spe non avide praesumat: fortiter offert
 Denique lictori jugulum, palmamque potita,
 Caelestum coetu, caelestes inter ovantes
 Accipitur victrix regnis fruitura beatis.
 Haec, hujusque modi ingrediens dum multa revolvit, 455
 Laetatur, fallitque viae fastidia longae.
 Fama sed interea longinqua vel oppida complet,
 Ignotam peregre a patria te, Virgo, profectam
 Esse pio fratrum studio, ac caelestis honore
 Excitam regis; nec longius abfore, quin sit 460
 Jam cunctis data visendi, affandique potestas:
 Tanta Parasceves, Agathonis denique fama est.
 Sed tu nota petis quae proxima litora, dextram
 Carpere certa viam, & Siculas transmittere ad oras,
 Agnosci minus a multis ubi rere: legisque 465
 Propterea propius quantum potes aequoris undas,
 Si quis abire modus praesens sit: donec Halecem
 Transis, agris olim nostris qui terminus amnis;
 Leucopetramque venis, dum carbasa forte secundis
 Trajecturus aquas expandit navita ventis. 470
 Excipit ille autem, cum sole & prorsus eodem

Curvato bimaris sistit te litore Tapfi.
 Felicem nimium Tapsum, felicia & urbis
 Ampla Syracusiae quae proxima moenia surgunt,
 Magnanimam quibus est primis vidisse puellam, 475
 Atque audisse datum, magno simul ore tonantem!
 Quantae hic divitiae, pleno quas pectore fundit,
 Collectae? quanta hic oculis excussa repente
 Caligo? quanta & vestrae lux addita menti?
 Nam nunc multa docet vulgo: nunc & sapientum 480
 Disputat in coetu, atque scholas evertit avitas
 Grajorum: tantis assurgit viribus ipsa:
 Nunc aeterna piis sperandum gaudia vincit,
 Aeternasque malis poenas in morte timendum:
 Nunc surdis aures, nunc reddit lumina caecis, 485
 Nunc prope confectos morbo jubet esse valentes:
 Et nunc pulsa loco, varios referentia vultus,
 Mille minutatim frangit simulacra deorum.
 Atque ubi visa sibi, hic curarum quod satis esset
 Expendisse, agros reliquos, felicia & illa 490
 Tarsensis magni agricolae fata semina in omnes
 Oras certa sequi, propiusque juvare colendo,
 Hinc abit: ingrediensque viam, quae ducit ad austros,
 Oppida quot crassus, populosque, & rura Pachynus,
 Et Lilybes claudunt vada caeca, & saxa Pelori, 495
 Pleraque convisit Venus omnia virgo. Sed unam
 Haud Acym certe potuit convisere. Nulla
 Scilicet Acys erat tunc: nulla prioribus annis
 Usquam Acys fuerat: nongentas nullaue prorsus
 Visa per aestates fuit Acys tempore ab illo. 500
 Haud Venere ergo mea jactet sese Acys alumna,

Civibus aut ullis, ullo quos nomine claros
 Scriptores ulli memorent: seque efferat ipsa
 Rebus, habet siquas, propriis; nihil amplius optet.
 Jamque triennali fuerat satis ille labore 505
 Per te cultus ager: segetemque haud amplius illam
 Lappaeque, tribulique necant: non horridus alte
 Carduus assurgens urit: nec dira venenat
 Vis lolii, aut alia, est frugum quae plurima pestis;
 Quum, lembo inscensu, Rheginam transis ad urbem: 510
 Postque peragratas omnes circum undique terras,
 Quotquot utrumque supra pelagus includit, & infra,
 Brundusio solvis, dexter dum spirat Hyapix:
 Unoque attingis Phaeacum litora cursu.
 Atque hinc Leucadiae portus, hinc & Cephalenis, 515
 Teque Ithacae excipiunt scopuli, & nemora alta Zacynthi:
 Transque fretum Pylii, populique fere Elidis omnes.
 Nec te non veteres viderunt Arcades, unde
 Pastorum genus est nostrum: Messenia & arva,
 Unde tuus vates cognomina ducit Abedon: 520
 Nec qui Taygeti pascunt juga, quique Erymanthi,
 Et qui fatidicum potant torrentibus undis
 Cephysum, baccatumque Eurotam undique ripis,
 Argique, Spartaeque, Agamemnoniaeque Mycenae,
 Ruderibusque suis haud dudum effossa Corinthus. 525
 Nam quos, Virgo, tuos animos sensusque fuisse
 Crediderim, magno dum nomine conspicis urbes
 Tot magnorum hominum matres, rerumque potentes
 Quae fuerint, pene everfas, peneque sepultas,
 Vix uti nunc valeas ipsas cognoscere in ipsis? 530
 Qui pote non tantae nimis indoluisse ruinae,
 Et

Et male non illi genti dixisse, adeo quos
 Discordes animis transversos egit inanis
 Ambitio, stulta & levitas, & caeca libido,
 Culmine uti e tanto tantas stulti ruerent res? 535
 Prisci autem si quid decoris manet, artibus unis
 Palladis id servant, unaeque tuentur Athenae.
 Cui tu post Megaras succedens protinus urbi,
 Impigra opus coeptum urges, ac mortalia passim
 Pectora abundanti perfundis flumine linguae: 540
 Sustollensque alte jam pactae insigne salutis,
 Foedera conclamas Christi percussa cruore.
 Cives hic autem studio novitatis adesse
 Omnes, atque tuo pendere loquentis ab ore,
 Tanta admirantes verborum pondera, tamque 545
 Eximium formae decus, & tua dicta probare.
 Nec mora, nec requies, alias excurris ad oras,
 Omnia collustrans late loca, quae mare circum,
 Aemoniusque Oetas claudit, Pindusque nivalis.
 Nullusque est adeo populus, quin iussa faceffat, 550
 Legesque accipiat sanctas: sic mollia fando
 Fingis corda premens; sic sponsus & adjuvat ipse.
 Haec tenus ex animo procedunt omnia: quamvis
 Non satis ex animo vitas, quae plurima passi
 Heroes illi magni, per tela per hostes 555
 Qui crucis intulerunt primi victricia signa
 In partes terrarum omnes, & sanguine fuso
 Projecere animas: quorum stat facta imitari.
 Namque animos aequos facile, mentemque benignam
 In te, nempe suam, vanissima Grajugenarum 560
 Gens subito accepit, summae dans id sibi laudi,

Vel tales gignat si Graecia docta puellas.
 Res alia at vero, varios si moribus usquam
 Mortales attentes, barbariemque laceffas.
 Ergo ubi Chaonios saltus, & litora tandem 565
 Pervadis, rate conscensa, pelagoque remenso,
 Italiam repetis, Romam impietatis ad ipsam
 Accelerans arcem, quam demum ingressa, frequentem
 Saepe doces populum vitae praecepta beatae:
 Incusansque hominum scelerosa atque impia facta, 570
 Veridicis purgas mortalia pectora dictis.
 Et jam sponsus adest, viresque, animosque ministrat:
 Verbaque dat, verbisque fidem; datque omnia, quae vis,
 Te posse efficere, humanos superantia sensus.
 Jamque facis passim innumeralia lucra animarum; 575
 Lucra tamen, quae pene tuo tibi funere consent,
 Ni tu lucra putes, caris pro fratribus omne
 Supplicium, & quamvis letum crudele subire.
 Sed tu caeca nimis gens perfida Iudaeorum!
 Nempe tibi haud magnum fatis insanisse videris, 580
 Caelestem diro mergis dum funere regem,
 Illius extinguas nisi nomen, discipulosque
 Infectere odiis. Quin tete respicis ipsam,
 Quam sis exul inops, magnum dispersa per orbem,
 Et superis simul invisa, & mortalibus aequae? 585
 Ecce tua modo fit culpa studioque maligno,
 Tam grave uti nostrae, placido vel tempore, bellum
 Insurgat subito Venerae. Sed perdis & omnes
 Hic etiam incassum vires: quoque acrius urges
 Eruiere, hoc Christi regnum magis una propagas. 590
 Et jam non illam possunt aut mollia fatu,

Ullius aut minimum crudelia flectere dicta;
 Non carcer, manicaeque movent; non lamina & ignis;
 Lactea sacrato non ubera pectore vulsa;
 Robora non duplicis ligni, claviq; tenaces; 595
 Nec super imposita scopuli pars magna jacentem:
 Omnia enim superat victrix, & munere sponfi
 Sana vices nullas vitat, rerumque pericla:
 Quin, ingens veluti sublimi in vertice Tauri
 Proceros dura ramos attonsa bipenni 600
 Illex, majores & opes, viresque animosque,
 Per damna, & caedes ferro sibi quaerit ab ipso.
 Fortunata nimis! cupida quod mente petebas,
 Tormenti haud ullum defit genus. Undat ahenum,
 Exultatque labris sevo, pice, crasso & olivo. 605
 Tuque rosas inter veluti versere, frequentem
 Alloqueris placide turbam, quantumque videntem
 Viventemque Deum, lapidesque, & numina ligna
 Interfit monstrosas, quorum nil tale viderent.
 Jamque omnes fremere, & jam sacra abolenda priorum, 610
 Cessandum & vanis rerum clamare; fatis jam
 Sanguinis innocui fusum; populata sat arva
 Agricolis; sat vastatas & civibus urbes.
 Jamque adeo exsiliens medius non Orphitus ipse
 Urbi Praefectus potis est compescere plebem 615
 Exsultantem animis, fustesque & saxa minantem.
 Dum tamen ingenti nequicquam voce quiritat,
 Nilque admirandi hic omnino praedicat esse,
 Monstrive, extinctis si frigeat ignibus olla;
 Ecce oculos subito ferventi aspergine massae 620
 Perfusus, dulci privatur lumine Solis:

Tendentem vero duplices ad sidera palmas,
 Et sua damnantem crudelia & impia facta,
 Tranquillo esse jubes animo: simul omnibus alte
 Visa hominum nullo, mirum! molimine tolli, 625
 Ac terrae statui, haud vestes, haud laesa capillum: &
 Concinnare lutum sputo, Christi inque vocato
 Nomine, signare illi oculos, ac reddere lucem.

Fortunata animi! tacitum quae gaudia pectus
 Pertentasse tuum dicam, quum tanta videres 630
 Tam parvo tibi stare lucra? Hic jam millia multa
 Sunt hominum quaesita Deo, quaesitus & ipse
 Orphitus in primis, claro qui cedit honori,
 Omnibus & rebus, caeli correptus amore.

Aspera nulla tibi tamen hic speranda supersunt, 635
 Conversis hominum studiis: aliaeque petendae
 Orae. Si quaeras, est proxima Thuscia, fibras
 Scrutari solers pecudum: est antiquus & Umber,
 Plurimus errores etiam qui nutrit avitos.

Sunt Ligures: sunt & Galli, tua busta, togati: 649
 Totque aliae gentes: sed te miseratus ab alto,
 Quam tres atque decem legatio longa fatigat
 Annos, haud patitur differri praemia, laudi
 Quae sint digna tuae; Mediolanumque dat esse
 Tantorum requiem Genitor, metamque laborum. 645

O nimium vero felix Agathonia Virgo!

Quae si non patria in Locro, saltem urbe parentum
 In patria occumbis, collum submissa securi:
 Ut nec cognatum lacrymae, neque funeris ullus
 Desit honos: multo ante alias felicior autem, 650
 Quae decore aucta novo, quod adhuc tibi contigit uni,
 In-

Ingredieris magno insignis super astra triumpho,
 Aurata triplici a sponso redimita corona.
 Salve, diva Venus, virgo o fortissima, salve.
 Haud alia, intacto aetatis quae flore, profusa 655
 Atque anima, aeterni sit Regis adepta hymenaeos,
 Audeat ire prior, tecum & contendere honore.
 Illum incedentem per lilia tu Genitricem
 Proxima post magnam, claro spectabilis auro,
 Pictaque in palla sequeris, ductasque choreas. 660
 Aspice nos oro: ac tantas miserata ruinas
 Communis patriae, meliorem, da prece, mentem
 Accipiant cives. Vigeat da coetus in aevum
 Pastorum noster: nihil &, te praeside, iniqui
 Aut ferat, aut faciat: longum & da vivat Abedon; 665
 Quo parere ipse queat, quae plurima parturit, & te
 Saepe alias, aliisque modis celebrare canendo.

F I N I S.

THERESIAE MARIAE GRIMOALDAE

SUAM AD URBEM LOCROS GRATULATIO.

Venisti tandem, Ligurina, tuusque Locrensem
 In populum pervicit amor. Nihil Apennini
 Ardua, praeruptis nil cautibus, aspraque dumis,
 Duraque tanta viae obstiterunt, quin ocyus ires
 Hanc nostram, licuit quum primum, invisere ad urbem.
 Jamque vides, gaudensque vides, minitancia caelo
 Saxa, aedesque deum sanctas, arcesque Locrorum
 Aerias super extantes: tanta æquora ponti,
 Aequora tanta agri, ad zephyros tendentia & euros,
 Oppidaque, & pagos, & circum rura beata: 10
 Quae fane poterat species pulcherrima rerum
 Hospitis una tuos oculosque animosque tenere.
 Sed nihil est horum, viso quo tangeris aequae,
 Atque pio populi studio, qui effusus apertis
 Haud aliter portis, quam tempestate coorta 15
 Collectus subito nostris e montibus imber
 Praecipitans, late sitientis aperta Meryci
 Arva sternit aquis; venit obvius, agmine inundans
 Strata viae denso, ac dominam, matremque salutat,
 Magnanimamque bonamque: ingens ferit aethera clamor. 20
 Ast multo majora tuum mox gaudia pectus
 Crediderim tetigisse tamen, quum moenia nostra
 Ingrediens, reliqui servas omnino fuisse
 Nil factum, studia in tete mage clara paterent

Nostra, tuoque minus quo ferviretur honori.
 Clarifonis late bombis circumtonat aer:
 Subtremit & pedibus tellus excussa: viaeque,
 Queis itur, festa sternuntur fronde per urbem.
 Gestit laetitia plebs immemor ante malorum,
 Visendi & studio concursat: nec fatis illi est 30
 Te vidisse semel: matres, pueri, atque puellae
 Aedibus e summis flores, viridesque corollas
 Floribus intextas spargunt; simul & bona verba
 Multa iterant alii passim, & famulantur eunti.
 Haec tenus haec cives; at ludos mutua nostros
 Edere nunc tempus nostro de more, brevesque
 Suaviter has cessantis herae oblectarier horas,
 O focii: tempus nunc, nunc, agitare choreas,
 Et duris terram pedibus dispellere matrem,
 Ac dulces risus, clarosque excire cachinnos: 40
 Nunc calamos inflare leves; nunc cymbala palmis
 Percutere, ac varios numeris nunc ludere versus.
 Eja agite ergo boni, Phoebos devota, novemque,
 Docta cohors, musis; vires promatis oportet
 Nunc vestras omnes, coetum & celebretis ovantes.
 Ipse adero; fessusque adeo sim quamlibet annis,
 Cana tamen viridi velatus tempora fronde,
 Et restim ductans saltabo, raucifonaque
 Voce canam ut potero. Nemo hic me dixerit ullas
 Vitavisse vices: nemo accusarit inertem. 50
 Et jam jamque mihi video viresque animosque
 Crescere, & antiquo suffundi membra calore;
 Quin etiam tenuem simul ipsam assurgere vocem,
 Altas conantem res confectarier ipsas,

D

Quae

Quae sunt in manibus, grandaeque accedere ad orsus,
 Rustica quos nunquam queat ipsa aequare susurro
 Fistula tam tenui, septem compacta cicutis.
 Pastorum nec enim, molli distentus in herba
 Fluminis ad ripas, umbraque sub arboris altae
 Hic meditor curas, queis jam sunt omnia plena: 60
 Sed magnas magno virtutes ore canendum,
 Altaque mi sumpsi matronae principis acta,
 Quae prope jam meritis divos accedit ad ipsos.
 Quod faustum felix fortunatumque sit ergo,
 Expectata diu venit, jam denique tandem
 Venit hera. Ergo animis cives, linguisque favete,
 Et super haec alacres alte bona dicite verba.
 Dicite io cives, io io vos dicite vates.
 Venit noster amor, spes nostraque, quae potis una
 Sit, miserisque velit nostris succurrere rebus. 70
 Venerat atque prius, si non rationibus esset
 Tot tantisque suis graviter servire coacta:
 Et non dira fames etiam invasisset in oras
 Illas occiduas regni; quam pellere pestem
 Cura fuit prior, atque huc post ocyus ire.
 Serius at multo venit, citiusque penates
 Plus etiam nimio ad patrios reditura. Quid ergo?
 Ergo, ajunt, quid moliri, quid discere rerum
 Nostrarum poterit tam paucis illa diebus,
 Tot turbis, abituque adeo distenta propinquo? 80
 Solvite corde metu, aegrasque has ponite curas;
 Namque diu est, partem magnam quum docta laborum
 Et causas est nostrorum, mihi credite cives.
 Nec fieri pote, (cui celsi regnator olympi

Principio dedit esse bonae humanaeque benignaeque,
 Et cui tanta fides, res tanta, & gratia tanta est)
 Non illam similemque sui, auxilioque paratam
 Esse hominum semper, qui sorte premantur iniqua,
 Nos uti nunc premimur, casus queis ultimus instat.
 Nam quae fortunae afflueret tot femina princeps 90
 Muneribus, primaque esset formosa juventa,
 Delicias cur illa domus, patriaeque perennes,
 Regalesque frui nollet? cur dulcia, natas,
 Pignora defereret, tantum & telluris obiret,
 Ultima ad Ausoniae dum visere regna veniret?
 Cur facilesque aditus, bipatentia & ostia velis
 Praebet suspensis, pronasque dat omnibus aures,
 Multa super multis rogicans, reddensque vicissim?
 Scilicet id spectat: mores vult discere primum
 Quales sint hominum, & partem quae facta in utramq. 100
 Anne aliqua & sit, quae miserorum sanguine hirudo
 Turgeat exhausto: aut populi quis rector; honore
 Fulgeat aut alio quisquam, seseque superbe,
 Injusteque, avideque gerat: quaeque oppida pestes
 Pessundent fortasse aliae, morbique maligni.
 Cuncta sua memori servat quae mente reposita,
 Rerum momenta expectans; ut quamlibet absens,
 Tempore provisum nostrae velit esse saluti.
 Nimirum recte sapiens tu femina haberis;
 Quippe nihil temere adgrederis, nil & facis unquam, 110
 Ni lente placideque, &, uti jam sueta, modeste;
 Tam celer, ac certa est tua perspicientia veri.
 Quod dictum ille quidem solus mirabitur hospes,
 Qui grandi ignoret te natam ac principe in urbe,

Et Genuae natam, quae fortia pectora cives
 Urbs foecunda animis in cunctas parturit horas;
 Quique sua prudens nolit cum mente putare,
 Num plerumque alios, quae iusti mater & aequi est,
 Libera & ipsa sibi imperitat sapientia, (si quae 120
 Est tamen in nostris etiam sapientia terris)
 Illa velit coetus hominum celebrare aliorum,
 Quam quibus immineat nemo, nempe imperet ullus,
 Atque ubi sit legum majestas una verenda.
 Quorum ego nunc hominum si fortia dicere facta
 Coner; & aeternae jam tradita nomina famae,
 Ante diem referet referato Phoebus Olympo,
 Atque diem tenebris obducet mutua Vesper,
 Quam capita ipsa queam rerum percurrere summa.
 Quin nihil alta modo refert tentare canendo 130
 Tantaе urbis laudum pelage, quae nomen & arma
 Diffudit victrix, omnes Lybiaeque Asiaeque
 Europaeque per oras, quot cano mare fluctu
 Alluit interius primis a Gadibus usque
 Tarda ad Hyperboreas tolerantes plaustra lacunas.
 Quae egregium prorsus quidquam ut ne gesserit unquam:
 Et pia Romulei sacrorum regis ad arma
 Vel nutu Ligures cessarint ire aliquando;
 Quod certe haud factum; & non quo pietasque fidesque
 Aut laus, aut iustus raperet dolor, iraque iusta, 140
 Irruerint alacres: sanctamque Syonis ad urbem,
 Perque agros, quos Cidnus aquis secat: Joniosque
 Quos despectat Athos, fluctus: superumque per aequor:
 Atque ubi Tyrrheno surgunt infamia saxa,
 Saxa Patrum sacro, infandum! polluta cruore:

At-

Atque alibi haud magnum gestum, & mirabile quicquam:
 Tantumque id gestum fuerit quod vidimus omnes
 Pene oculis, ingens facinus, quo pulchrius unquam
 Nulla dies vidit, fortasse & nulla videbit;
 Militiae bello indomitae quum denique cives 150
 Defessi hospitio longoque gravique, repente
 Jam resides licet ipsi pridem, atque arma perosi,
 Excussere foras tamen illam, & comminus ausi
 Stare diu contra, ac paribus concurrere in armis;
 Non facile hinc possent omnes ediscere gentes,
 Nil esse omnino caussae, cur nomina nostra
 Prae se tam spernant Italum, placeantque sibi ipsae?
 Ergo o tu nimium felix Grimoalda, potentem
 Regalemque tuis hanc cui natalibus urbem,
 Atque alte a Gothico magnorum sanguine regum 160
 Nobile tot per avos ductum genus invenisse
 Sorte datum! qui divitiis opibusque vigentes,
 Fretique ingenio, magnis & honoribus aucti;
 Seu tu militiam, creperique opera horrida belli,
 Seu placidae spectes praedulcia tempora pacis,
 Consilioque, manuque boni, tam naviter omni
 Tempore rem gessere & fortiter, & sapienter,
 Vivat uti illorum per saecula fama superstes.
 Vel rebus sacris qui se addixere volentes,
 Virtutisque ergo summos ad laudis honores 170
 Mature evecti, sacri implevere fenatus
 Seu numerum, pileo, ac trabea circumdati & ostro;
 Tempora five illi viridi texere galero;
 Praepositique duces populis, fideique magistri;
 Quanta & ii gentis decora, aetatisque fuere

Lumina quisque suae, repetitaque nomina fastis,
 Gloria & in laetos quanta hinc diffusa nepotes!
 Et vero inficias quis eat, natalia in ampla
 Sit quicumque domo fortunataque potitus:
 Porticibusque idem longis, passimque per aedes 180
 Magnanimùm fervet veros referentia avorum
 Vultus signa puer, titulosque & nomina discat,
 Non illum magno donatum munere divum?
 Quum valide hinc stimuli, conanti addantur ad aspram
 Sentibus ire viam, ac montem superare beatum?
 Quamvis haud ollis opus haec, queis maximus optat
 Eximiis uti divum pater, atque hominum rex.
 Illos namque solens tali dat mente vigere,
 Reginae facile ut rationis, honesta monentis,
 Jussa queant, laudemque sequi re semper in omni: 190
 Qualis nostra fuit, mature effusus ab alto
 Cui favor accessit tantus, cui & tanta bonorum
 Addita sedulitas, doctrinaque fida parentum,
 Vertere uti facile, etsi parvula, quiverit ante
 Virtutem, accipere & curas, animosque seniles.
 Atque o cordatos hominum aetas prima parentes
 Doctores pasciscatur castosque piosque,
 Custodesque unos vitae; nec protinus ulli
 Dedatur, veluti noxae, famulo, argutove,
 Ut fit saepe, magistello; servilia morum 200
 Certe nulla trahat contagia; nullaque discat
 Nullo usu, sibi quin fraudi quandoque futura.
 At te Socratica genitor cui factus ab arte,
 Rerumque experiens, ac servantissimus aequi
 Obtigit, & genitrix pietatis plena, animique

Illa etiam magni lectissima femina, qualem
 Brignolio fuerat par esse e sanguine cretam,
 Qui recte saperent, illas doctam voluerunt
 Artes praecipue, bene quas calleret uterque,
 Ac te discere oporteret, quae sola caducam 210
 Servatura domum fueras, rectoraque avito
 Jure populos tantos cari post funera patris.
 Talibus ergo domi quae sis doctoribus usa,
 Ac tali facta ingenio, non te otia luxu
 Languida, non ullae vitiorum avertere recto
 Illecebrae potuere, scatet queis plurima primum
 Amens tot vanis rerum decepta juvenus.
 Sed nunc vel patris pendere loquentis ab ore,
 Ac verba illius, sapientia & aurea verba,
 Singula colligere, ac animo signare reposta; 220
 Aures vel matri intentas praebere, pudoris
 Atque pudicitiae repetenti exempla priorum
 Multa, novique aevi: tum denique cuncta docenti,
 Quae gnatas, quo tu numeroque locoque, decerent.
 Demum pingere acu, aut alias res auribus aptas,
 Aut oculis, animi causa, usurpare aliquando;
 Queis tamen in rebus mixtum foret utile dulci.
 Cum primis pietati autem, cultuque deorum
 (Justitiae munus quod primum, praecipuumque est)
 Castoque assiduoque operam dare: denique nulli 230
 Officio prorsum in divos, hominesque deesse.
 Nempe Deo tu cara nimis, Ligurina, tuaque
 Carus & ipse tuus genitor causa: omnia quando,
 Maxime uti vellet, cecidisse vel ultima vidit.
 Vidit enim prolata seni sibi tempora vitae,
 Dum

Dum tu, sollicitas quae curas illius omnes
 Ad te traheres, esses grandiuscula facta,
 Ac matura viro, primis & nubilis annis;
 Posset uti pactos dudum celebrare hymenaeos
 Sidere cum fausto tandem, cupidoque volentem 240
 Tradere te juveni; quo non praestantior alter
 Mille procos inter pietate fideque repertus,
 Seu facie melior, five ore decentior ullus,
 Atque magis cui cor saperet, qui strenuus esset.
 Tradidit; & pulchram primo cum tempore prolem,
 Perpulchram sane prolem, factamque putares
 Quam Charitum manibus, demissamque aethere ab alto,
 Vidit ovans, teque incolumi, quam maxime amabat.
 Inde aliam sexu similem formaque priorem
 Vidit, seque duas circum jam ludere neptes. 250
 Viderat & sexus etiam quandoque virilis
 Germina multa procul dubio, nisi dura negassent
 Ipsa tuae valide minitanti fata, juventae,
 Quandocumque novum dein alvo onus accepisses.
 Quod tamen haud potuit sapienti, omnesque parato
 Ad casus, aegri quicquam apportare; minusque
 Hoc etiam multo, prudens quod nempe videbat,
 Praeclaramque domum rursus, gentisque vetustae
 Nomina cognato defendi sanguine posse.
 Atque hinc ex illo castum servare cubile; 260
 Tuque virum, fratris; vir te instar habere sororis;
 Praetereaque tamen vobis communia cuncta,
 Quippe bonis, vere & vos inter amantibus, esse.
 Atque tuum hinc etiam magis inclarescere nomen,
 Extollique astris animi admirabile robur;

Cui

Cui postquam tantum inflixit fors improba vulnus ,
 Spesque omnino omnis foret abjicienda virilis ,
 Qua cupide ardebas , sobolis , nec te ulla manerent
 In primo nitidae versantem flore juventae
 Praemia jam posthac ab foedere certa jugali ; 270
 Tu tamen his rebus potuisti nulla moveri ,
 Docta fatis subitos casus , qui avertier ullo
 Consilio nequeunt , contemnere fortiter omnes .
 Ast aliunde etiam ingens est tibi gloria parta :
 Quod veri , rectique tenax : quod relligiosa :
 Quod pia : quod fastu nullo generosa : quod aures
 Remque operamque alacri studio promptoque sueta
 Tradere , qui te cumque rogaret : denique quod nil
 Usquam te melius , nihil & prope sanctius esset .
 Atque equidem haud vereor , ne quis mea dicta , sodales , 280
 Vestrorum in dubium revocet ; qui sumere & illud
 Docti , virtutes omnes simul esse jugatas ,
 Communi & quodam copulatas vinculo , ut ulla
 Haud ulli desit virtus , qui possidet unam :
 Quique etiam mecum tam multa audistis , & una
 Multa videtis herae praeclaraque honestaque facta ;
 Ut pateat orbem hic illum constare beatum .
 Praecipue illa autem , justae quae sedula custos ,
 Qua late imperitat , cunctis mortalibus aequae
 Jus dictum , tenui juxta , juxtaque potenti 290
 Quum primis curare : illosque ex omnibus unos
 Velle dioecetas , praetores , quaestoresque ,
 Ambitione procul , quorum testatior esset
 Integritas , rebusque ipsis exercita virtus .
 Nam quid ego memorem quam sit justissima & ipsa ,
 E Quam

Quam clemens, dictisque eadem, factisque benigna,
 Quandocumque homines veros sit nacta probosque,
 Immeritos plerumque suum ludumque jocumque
 Quos fortuna facit, solvendoque haud finit esse?
 His etenim persaepe suo facilisque alacrisque 300
 Concedit de jure, inductaque nomina clare,
 Prolatamque diem jubet esse, atque illa minuta.
 Nec satis haec; de more etiam superaddit eisdem,
 Munera muneribus cumulans, quot novit egenos
 Atque humiles magis esse, suus quod debitor ille
 Pistrini sensit non multis ante diebus
 Conductor, cujus natam, quae venerat ad se
 Oratura patri veniam, laxataque vincla,
 Intuita ut Princeps est, admirataque valde
 Eximium formae decus, audivitque jugali
 Haecenus haud vinclo necti potuisse, quod ulla
 Dos esset nusquam infortunataeque inopique;
 Magnanimae prior extemplo tunc excita virtus
 Exarsit. Miserans ergo natamque patremque
 Hunc missum facit, illam autem dote ampliter auget,
 Ac juveni nuptam curat duroque bonoque.
 Quid genere hoc laudis, quaeso, praeclarius, ipsi
 Gratus atque Deo fieri, humanisque putandum est
 Commodius rebus, quam (quod facit una, decori
 Custos haec Grimoalda) operam navare, pudoris 320
 Ut ne claustra semel proculcet, eoque malorum,
 Unde pedem referat nunquam, prima irruat aetas?
 Nec tamen ista semel, semel aut arisque operisque
 Et divum templis pietate accedit ab hujus
 Parvus honor, nitor & parvus: aut munera mystis

Parvola cinctutis veniunt, famulisque deorum.
 Quanta famem porro hinc pellit, vitamque tuetur
 Undique egenorum plebes collecta; diurna
 Quae petitura velut de more stipendia, postes
 Sic conferta obsidit & atria longa palatj ! 330
 Quantaque vel taciti hinc etiam munuscula honesti,
 Quos retinet pudor, ac nulli finit esse molestos,
 Saepe homines referunt, aegrae solatia vitae !
 Invidi ergo tibi, meritoque, urbs inclyta, Terram
 Quam patres dixere novam immemorabili ab aevo,
 Anno quum primum, vester novus hospes, amice
 Lauteque acceptus, potui res discere vestras,
 Et studia, & cultus hominum moresque animosque,
 Ac tua propitiae admirari munera fortis :
 Et colles late exstantes, vallesque reductas, 340
 Et campos & rura patri dilecta Lyaeo,
 Et Cereri frugum dilecta, oleaeque Minervae
 Inventrici; hortosque tuos, felicia & illa
 Perpetuo Marnum tua flumine culta rigantem.
 At non ista tibi invidi, quantumlibet alte
 Suspicienda forent (nam praestat vera fateri)
 Sed dominae hospitia, unde auri tam larga videbam
 In cives, novus arentes ut sanguis in artus,
 Ire fluenta tuos, alia & bona ferrier inde.
 Nec tamen ipse mea feci, mihi credite, caussa, 350
 Sed patriae, cui quisque suae velit esse beate.
 Sed nolim nostros aliquis vitasse penates
 Credat heram, sedemque alibi posuisse, quod urbem
 Sperneret hanc nostram, magno quae nomine claret,
 Quaque eadem magno claret cognomine Princeps.

Scilicet hoc tantum fuit. urbs haec nostra, quod inter
 Austrosque, Eurosque ad mare pertinet, aeriisque
 Montibus a tergo quasi clauditur undique septa,
 Divisa ab reliquis ditionibus, occiduum quae
 Ad mare pertingunt, viridantis & ora Metauri, 360
 Opportuna minus visa est pro rebus agendis;
 Abstinuitque adeo nobis; nam caetera honestos
 Quos habeat magis & caros re cernitur ipsa.
 Quin est hic etiam dominae cur insuper ipsi
 Gratuler ex animo: quod ibi, haud sine numine divum,
 Praetulerit sedisse, ubi mentem explere benignam
 Mox potuit, simul & tantam sibi quaerere laudem,
 Quanta famem fuit illa illis defendere ab oris.
 Sidere nam primum fata laeta afflata maligno,
 Ac subito cassas riguisse ut vidit aristas, 370
 Atque dies pretio cerealia munera in omnes
 Augeri magis ac magis; annonaeque repente
 Destitui coeptum, desolarique macellum,
 Fraude mala illorum, quorum terraque marique
 Quod venit omne, sua id merx est priva, ut nihil esse,
 Nil uti possit quisquam, nisi proftet ab illis;
 Continuo tenerae concepta matris in omnes
 Cura pervigili, edicit, granaria quotquot
 Sint sua, laxari, quo possit quisquis abuti.
 Nec mora: Zancaeas alios, aliosque Liburnas 380
 Solertes homines, auri argentique talentis
 Instructos magnis celerans allegat in oras,
 Qui frumenta parent, referant atque ocyus ad se,
 Quo mature anni farciri incommoda possent.
 Nec tamen interea illa quidem cessare vel hilum

His coeptis. Liquido nunc, sese authore, jubere
 Esse omnes animo; populo & simul aera frequenti,
 Inque dies panem dare; nunc mittere in aedes,
 Luce palam tenui, noctu melioribus; atque his
 Saepe etiam id tritici praebere, quod ipsa propinquam 390
 Crederet in messem domui satis esse tuendae;
 Et nunc quos rigido trepidare videret ab algo
 Hos operire nova, hos pignore veste reluta.
 Credo equidem, nec vana fides: producere vitam
 Nec famis imperia ulla pati, mala multa jubentis,
 Perpaucos sane potuisse, hac absque fuisset.

Ecquam magnificam nos dicere verius unam
 Possumus o focii? Genus huic: huic regia gaza,
 Divitiaeque instar regum sunt; huic generique
 Divitiisque pares animi: huic ratioque modusque est, 400
 Quidquid agit rerum; quae tot modo pascit egentum
 Millia; quae numum modo millia mille Aquilonum
 Ac pelagi exponit rabie, Afrorumque rapinis
 Praedonum, quaestu nullo; quam denique nulla,
 Grandia quantumvis ea sint, dispendia mordent;
 Haurit inexhaustis quando de fontibus, ac se
 Esse hominem, natamque homini putat, haud sibi soli.
 Nam quod saepe alii fastuque opibusque superbi
 Sunt etiam procures, qui falsa ab imagine veri
 Decepti, & ludos ipsi, & spectacula stulto
 Dant populo, & mimos, & ridicularia multa,
 Armatisque pari cultuque statuque maniplis
 Stipantur circum, quantumvis nulla timentes;
 Hisque, hujusque modi rebus quandoque profusas
 Jacturas ultro faciunt, studia ut sibi vulgi

Hoc

Hoc saltem pretio adjungant, famamque bonorum;
 Non ego magnificos illos eapropter habebo.
 Nam dare & accipere alternis; ventique moveri
 Praecipue causa; & non ratione modoque
 Uti quidquid agas, virtus ea nulla putanda est. 420

Ut tibi dent Pyliae, Theresia, longa senectae
 Tempora dii faciles; numeris quando omnibus imples
 Virtutes omnes: simul & mortalibus aegris,
 Principibusque viris, vera ab regione viai
 Devius incautos quoscumque averterit error,
 Dent te velle sequi, his tenebris, nomenque parare
 Ipsi etiam sibi praeclarum. Non munere in ullo
 Officioque ulli peccent: nil desit & uni,
 Quicquid habent, possuntque alii: & non tempora demum
 Invideant nostri priscis Saturnia seclis. 430

Atque utinam tanto haud nobis fortuna negasset
 Munere posse frui, nisi paucis inimica diebus.
 Sperabamus enim, quam mox fore, te duce, Mater,
 Praeque facem tollente, mei ut jam denique cives
 Amplius haud vellent communi deesse saluti.
 Sed curas tecum, quae nos tam diligis una,
 Felicesque omnes vis esse, & maxime honestos,
 Partiti, rei praesto essent nostraeque, suaeque:
 Atque ita tum reduces ad nos probitasque, fidesque
 Et pudor, & pietas, omnisque rediret honestas, 440
 Ac doctae pone Aonides sequerentur ovantes:
 Quas omnes nostris e finibus ejecerunt
 Dudum praecipites communia tempora; & ipsa
 Hospita barbaries, scelere omni incesta nefando.
 Sed te natarum revocat pia cura tuarum.

Quarum quum referat duplex tibi parvulus orbis
 Effigias, fuetum laevae gestamen & aurum;
 Haud pote non illas tibi saepe videre videri
 Diffidia haec misere flentes tam longa, tuoque
 Se penite exsculptas e pectore lamentantes. 450
 Et facis ipsa quidem recte tu denique, ad illas
 Quum properas; etenim refert tua, nostraque adaeque
 Maxime, uti tenerae Euphemeque, Marinaque vitae
 Non aliunde petant artem, quam matre magistra
 Abs te, quae magna hac es & admirabilis arte,
 Ergo age, teque viae, ne cessa, protinus infer,
 Aurae dum spirant molles, & roscida vulgo
 Pinguntur variis distincta coloribus arva,
 Aestifer ut ne quid laedat te Phoebus euntem,
 Quominus incolumis natas sospesque revisas,
 Vade, vale, nostrumque memor sis usque tuorum. 461

IN ASSUMPTIONE B. M. V.

C A R M E N.

UT te Diva lubens laudo! ut mihi magnus eunti
 In laudes, tuaque, alma Parens, praeconia, Phoebus
 Dexter adest, animosque & vires sufficit ultro!
 Tu meus unus amor, mea tu spes unica, cui me
 Aetatemque meam & studia ingeniumque dicavi. 5
 Nam quid ego volui abs te, Mater, conquecupivi
 Unquam, quod non sis mihi largita benigne?
 Aut ea parva quidem in membra quae munera confers?
 Tu me, tu nigrae revocas a limine mortis
 Lethali pressum morbo: tu mille pericla: 10
 Tu das mille hominum technas vitare malorum:
 Tu vires, & opes addis: tu nomen in urbe
 Das aliquod, famamque boni, famamque diserti;
 Vel magnam cum suscipio patriaeque, tuamque
 In membra causam, Patribusque frequentibus oro. 15
 Confortes utinam non me tam turpiter illi
 Defererent, contra & starent: non & sua nostri
 Lenti spectarent ingentia vulnera cives.
 Ditia jam spolia illa manu raptoris avari
 Ipse extorsissem: tua non modo templa procellas 20
 Acciperent omnes, pluviasque, animasque Aquilonum:
 Non facerent, rimosa adeo & suffossa, ruinam.

Ast

Ast aliter tamen est tibi visum: scilicet alti
 Conscia consilii, majus tu mente animoque
 Versabas opus, ac nobis, Regina, studebas. 25
 Ergo ubi praedo novos animos capit inde, furitque
 Ut liber campis sonipes admissus apertis;
 Contemptorque deum miscet fasque omne nefasque:
 Ac fessi cives odiis tum denique justis
 Exardent, rapiuntque in jus, me actore, meoque 30
 Gallo, nequam illum; magni tu Judicis aures
 Das nobis pronas, Virgo, mentemque benignam.
 Vincimus ergo, tua freti virtute, meosque
 Servitio duro cives absolvimus omnes.
 Hinc ego victor ovans, magno comes additus illi, 35
 Qui bonus afflictis unus succurrere rebus
 Inventus, patriam ingredior, carosque reviso.
 Haec cum accepta tibi referam tot tantaque, Virgo,
 Speremque abs te etiam multo majora, profecto
 Non mea sacra unquam deerunt, non munera faxo, 40
 Quae tua cunque dies celebretur festa quotannis.
 Nunc alios quando nequeo tibi solvere honores,
 Ascensumque tuum in caelum de more frequentes,
 Laeta cohors, cives recolunt, haud segnis & ipse
 Ire tuas adsum in laudes, cantusque movere. 45
 Ast humana tamen quaenam solertia de te
 Praedicet, o Virgo, quod sit te denique dignum:
 Aligeri quando vates, caelestis origo,
 Vix tentare audent laudum pelage alta tuarum?
 Nam quaenam terris unquam sunt parta, polove 50
 Gaudia, quae certe sunt saepe, & maxima parta,
 Quae non parta tua sint omnia pleraque caussa?

Tu rerum dominum, regem divumque hominumque
 Aeterno vinctum divini vulnere amoris,
 Stelliferique alto deductum culmine caeli 55
 In gremium, formosa, tuum, mortalibus aegris
 Concilias; per te genitor quam obstruxerat Adam,
 Credulus heu nimium matri, referatur Olympi
 Janua: te propter laetantur regna beata
 Civibus aucta novis: laetatur libera vinclis 60
 Per te gens hominum, inque epulas admissa deorum.
 Sed quid ego his autem longum nunc immoror? anne
 Non haec festa dies, quam laeti agitamus, & ipsa
 Laetitias proprias, proprios sibi poscit honores?
 Et vero poscit, quando ullo haud tempore quidquam 65
 Est superisque datum simile, humanisque videre,
 Nec certe dabitur: caeli terraeque marisque
 Reginam magno evectam super astra triumpho.
 Jamque mihi videor, Virgo, te cernere euntem,
 Cernere & aligeros caeli omniparentis alumnos 70
 Laetos te circum volitantes agmine longo
 Ire, redire vias. Jam illorum exaudio voces
 Clarifonas. Mariam Mariam plagae aetheris omnes
 En resonant: Mariam referunt silvaeque profundae,
 Atque humiles valles, montes, cava saxa, lacusque. 75
 Palmiferae pastor summo de vertice Idumes,
 Et qui rura Tabor pascit, Galilaeiaeque arva,
 Et quos Jordanis longum determinat agros,
 Exfilit, aeriasque vias ecce ordine longo
 Flammarum lucescentes, convexaque caeli 80
 Jam Mariam Mariam resonantia demiratur,
 Obtutuque haeret tacitus defixus eodem.

Parte alia video discedere magna Sionis
 Moenia caelestis: video plateasque viasque
 Floribus instratas variis: passimque per urbem 85
 Divorum festis velatas frondibus aedes.
 Atque acies ecce auratas, civesque beatos
 Moenibus effundi: in primis en aspice ut ipsa
 Sanctorum pia turba Patrum venit obvia cursu,
 Grataturque suae, & laetans famulatur eunti! 90
 Denique eam Natus, rerum fator, advenientem
 Excipit, & carae protendens brachia Matri,
 Optatos petit amplexus: dextraque prehensam,
 AEterno sistit Patri: aeternusque decorae
 Affigit fronti Pater osculum: & haud mora circum 95
 Imponit stellis diadema ardentibus aptum,
 Sublimique locat folio, cui argentea luna,
 Cui sol auricomus, cui sidera substernuntur:
 Atque Deam caeli, terraeque dat esse potentem.
 Salve magna parens, Virgo, decus addita divis: 100
 Addita praesidium humanis, Virgo inclyta, rebus.
 Tu face, namque potes, mea ne vota irrita venti
 Discerpant rapidi. Longum da munere tanto
 Posse frui, longo quo nos post tempore tandem
 Donasti. Sat jampridem impia facta parentum, 105
 Nostraque nos luimus: finem da, Virgo, laborum
 Tantorum. Salvum Locrensis incolumemque
 Hunc tu, Virgo, virum ferva: spes omnis in illo est.
 Tum me quaeso tibi semper da posse placere
 AEternoque tuo gnato: & quae tempora vitae 110
 Omnia direxti mea jam, quicunque laboris,
 AEvique est nostri reliquus, tu dirige cursum:

Quo possim tandem emerſus tot fluctibus atris
Tangere felicem patriam, & tua regna potiri.

C A R M E N

VIdi animis juxta meſſorem, ac viribus auctum
Procurva ſegetem in magnam ſe immittere falce
Triticeam: late & jaſtante brachia circum
Sole ſub ardenti flavescentes ſtringere culmos,
Ac gravibus paſſim ſtupas onerare manipulis.
Pone autem laetas vidi longo ordine nymphas,
Tempora velatas viridanti ex fronde corollis
Et ſpicas legere, inque ſinus inferre caducas,
Undique dulciſono mulcentes aera cantu.
Haud aliter mihi Nicoleos modo viſus inire 10
Immenſam in ſegetem laudum, pater alme, tuarum:
Nicoleos juris columnen, Themidiſque ſacerdos:
Unus qui ingenio & bonus unus flumine linguae
Virtutes tentare tuas, & grandia facta,
Seu juncto canere ipſe velit pede, ſive ſoluto, 15
Nec numero innumero rerum, nec mole moveri.
Haud aliter laudes modo ſunt decerpere viſi
Ille tuas, ac ille tuas, numerisſque, modisſque
Omnibus ornate noſtri componere vates;
Egregii vates, adeo quos carminis auctor 20
Phoebus amat, cytharaſque ſua dignatur Apollo,
Magnorumque virum magnis virtutibus aequat.

Ergo

Ergo forte tua felix o terque quaterque,
 Caesar, tantorum vatum cui militat ardens
 Virtus, pastorumque manus cui serviet ingens, 25
 Latoo gens sacra deo, Nonacria pubes,
 Quae incolere ad nostros Locrum nunc mittitur agros!
 Quos inter parvus feret & sua munera pastor
 Pastori magno, & te, te cantabit Abedon.
 Cantabit lenem, facilem, in miserosque benignum, 30
 Tum vita integrum casta, justumque, piumque;
 Assiduamque tuam in divos operam canet, atque
 Ingenium studiis cultum omnibus, exque politum.
 Tu modo respectes homines, queis pectus honesto
 Incoctum, & vere queis nemo objecerit ullam 35
 In vita maculam; turpes autem quibus imperat auri
 Sacra fames, animi falsos, cervice putare
 Obstipa nolito bonos, augere, fovere:
 Illos negligere autem: culpa tu ne aliena
 Flagres, qui ipse vacas propria; cujusque sed aequus, 40
 Aequa pro meritis trutina, sua praemia reddes.
 Naviter id perge ergo operam dare, quo magis omnes
 Hinc tua pervideas ire in praeconia linguas:
 Ac magis ipse Deo placeas, nobisque, tibi que
 Semper, laetitia & semper tangere recenti. 45
 Namque erit ut reduces videas mox ire sorores
 Aonias ad nos: juga tam Parnassia montis
 His nostris mutare jugis, mutareque fontem
 Castalium, ingenuo manat quo Francica fonte:
 Hic agitare choros, certasque hic figere sedes. 50
 Quas inter medius tu noster, Apollinis instar,
 Caesar eris, dabis & praesens in carmina vires:

Carmina nostra, tuum tollentia ad aethera nomen:
Carmina, quae possit nulla unquam abolere vetustas.

IN NATIVITATE DOMINI

C A R M E N.

Scilicet huc bonitas tua te, rex magne deorum,
Impulit, unigenam caelo demittere ab alto
Ut velles gnatum, mortali in veste sacerdos
Effet qui nostra, simul effet & hostia, qua nos
Ab scelere antiquo, concreta & labe parentum
Ablueret, crucis horrendam facturus ad aram! 5
Nam, malefane pater, quae tanta insania, quaenam
Arboris & vetitae illa fuit tua dira cupido,
Imperium summi imbiberes uti temnere regis,
Tantamque induere in fraudem teteque, nepotesque, 10
Ac genus omne tuum? Ex illo nam pallida terris
Incubuit mors, ac morborum exercitus omnis:
Vecors ira, metus, & amor sceleratus habendi,
Ambitioque mala. Et vero nos funditus omnes
Perdideras, morti addictos, scelerisque luelae, 15
Ni cladem tantam miseratus, ab aethere summo
Demum ferret opem divum pater ipse, hominumque.
Ergo ubi finita adfuerunt jam tempora primum,
Hebdomadesque actae denae sunt denique septem,
Ultimaque advenit Cumaei carminis aetas; 20

Aurea

Aurea tecta poli linquens, sedesque beatas,
 Nate patris summi, ac terram delatus ad imam,
 Conderis intactae sacrata virginis alvo.

Fortunata nimis, virgo, quam magnus Olympi
 Rex, dominus rerum, tanto dignatus honore est, 35
 AEquaevum ut gnatum, per quem sunt cuncta creata,
 Et maria, & terrae, & caelum, & candentia caeli
 Sidera, totque hominum secla, & tot secla ferarum,
 Aeternum, immensum, quem totus non capit orbis,
 Gestares, decimo & pareres post denique mense. 30
 Quis te, quis possit partus celebrare verendos,
 Diva, tuos, digno quis possit tollere cantu?
 Non ego, cui gelidus circum praecordia sanguis,
 Cui senio vires fractae, ac exilior est vox.
 Ergo vicem focii vos, vos, vestramque, meamque 35
 Pastores, decus Arcadiae, cantare periti,
 Et quibus integrae juvenili in corpore vires,
 Vos celebrate pii matrem, natumque canendo.
 Et vero nostrae quae sunt communia sacra
 Ac mores gentis, magnum quae sparsa per orbem, 40
 Servandum nobis: decet atque exempla beatae
 Illa sequi noctis, magni quae conscia partus,
 Tempore post tanto demum mortalibus aegris
 Attulit optatam lucem, finemque laborum.
 Qua nocte excubias agitant dum Bethlema circum 45
 Pastores, ovibusque cavent de more per agros,
 En tonere, en subito compleri lumine caelum,
 Aliger & juvenis caelo descendere aperto,
 Insignis forma, claraque in luce coruscus,
 Atque illos sic affari: Timor omnis abesto, 50

Pastores, superis gens acceptissima divis:
 Ne trepidate, bonus vobis nam nuncius adsum.
 Servator vestri, ac populi nunc denique natus,
 Et mundo expectata salus nunc denique parta est.
 Ite agite, & magni cunas invisite regis: 55
 Cunas, quas durum sternit praesepe sub antro.
 Vix ea fatus erat, laetum & paeana per auras
 Auditum: visaeque armisque auroque decorae
 Caelestes acies, ac versicoloribus alis
 Exercere choros, ac gaudia spargere terris. 60
 Queis acti visis, faciunt caelestia iussa
 Pastores, antrumque petunt, mora nulla, frequentes:
 Et sua quisque ferunt, anni pro tempore, proque
 Fortunis cujusque, agrestia munera laeti.
 Hic super impositum stipulae puerum, inque volutum, 65
 Ut didicere, vident pannis: matremque virumque
 Matris: & ingenti mentem dulcedine tacti
 Munera dant sua, quae tulerunt, Regemque salutant.
 O vos felices, felici tempore nati,
 Pastores, adeo genitor quos aequus amavit 70
 Omnipotens, vobis manifesta ut luce videndos
 Sponte darent superi sese: quin & Deus ipse,
 Magna Patris soboles, magnum Patris incrementum,
 Vos unos proprii testes optaverit ortus.
 Nam quae laetitiae vos signa dedisse putarim! 75
 Quos agitasse choros, quas & duxisse choreas!
 Quos lituos inflasse leves, & cornua cantu!
 Quot cava proceris planxisse & tympana palmis!
 Quot pastoralis fudisse & carmina canna!
 Credo equidem, antrum illud felix, super impendentes 80
 Et

Et cautes, & agros, & circum compita, claris
 Undique carminibus resonasse, atque undique avenis.
 Haec vos facta sequi decet, haec exempla gregales;
 Si vos esse pios vultis, vosque esse videri
 Pastores, pastores & vos Arcadas esse.

IN PASSIONE DOMINI.

HUmana ante oculos foede cum vita jaceret
 In terris, scelere primaevi infecta parentis,
 Omnibus & misere devota laboribus esset,
 Esset & aeternum stygiis devota tenebris;
 Tu nostras hominum aerumnas miseratus acerbis
 Nate patris summi, per quem sunt cuncta creata,
 Et candens aether stellis, & lucidus aer,
 Et mare piscosum, terraeque frugiferentes,
 Illius e gremio digressus, & aethere ab alto
 Haud dedignaris servi formam induere aegram,
 Quo nos servitio, quo nos aegre levares,
 Intactae & sacra te claudere virginis alvo:
 Unde novem post exactas ex ordine lunas,
 Vix dum vitales ingressus luminis auras,
 Aras tu proprio conspergis sanguine: mox &
 Cogedis eductos gladios exire tyranni,
 Et Pelusiaci procurrere ad arva Canopi,
 Pauperiemque pati duram sub paupere tecto.
 Unde reversus atrox odium & crudele tuorum

Es subito expertus. Non te tua plurima virtus, 20
 Non benefacta tegunt: aegris quantum pote eorum
 Succurre: & captis oculorum lumine claram
 Redde diem: surdis aures, vitamque sepultis:
 Legibus & populos quantumlibet instrue sanctis:
 Nil agis. Immemores illi, caecique furore, 25
 Crudeli unanimis urgent te absumere letho
 Infonem, atque tuo rabiem exaturare cruore.
 Ergo te rapiunt, vexant, & plurima ludunt,
 Suffiguntque cruci, suffixum & plurima ludunt;
 Queis tamen ipse bonus veniam, pacemque precaris, 30
 Id spectans unum, generi succurrere lapso,
 Morte tua, regnis & nos inferre beatis.
 Salve Christe pater: salve rex Christe redemptor:
 Et nos, & tua dexter adi haec pede sacra secundo

IN PASSIONE DOMINI.

NAm quis aquam capiti mihi det? nam quis lacrymarum
 Det fontes oculis? dulci nam tincta lepore
 Carmina nil opus hic, nihil hic & grandia verba:
 Cunctarum quando rerum, quae iusta potenti
 Annua sunt regi per nos decreta, sodales, 5
 Primum hodie facturi: regi scilicet illi,
 Cujus tantus amor nostrorum, & cura salutis,
 Aurea uti relinquens caeli capitolia, formamque
 Humanam indutus, mactatu saeva suorum

Hostia, pro nobis caderet, patrique litaret. 10
 Haud igitur nunc est vel Apollinis implorandum,
 Aut Aganippidum opem nobis: ploremus oportet,
 Nostraque ferali mutemus ferta cupressu,
 Flebilibus circum complentes quaestibus auras.
 At duros memorare tuos quis, Christe, labores, 15
 Quis turpes ignominias, ac omnia possit
 Tot fera facta hominum, quae tu sat plurima passus?
 Ut patris e gremio, caelique e sede beata,
 Qui mare, qui terras, qui caelum numine complex,
 Discedens, humanam animam, moribundaque membra 20
 Indueris; matrisque decem te ex ordine menses
 Clauseris intacta sacratae virginis alvo?
 Ut teneros artus rigido percussus ab algu
 Bethlemia sub rupe recens egressus in auras
 Traxeris ad tete, paleis distentus acutis? 25
 Aut uti mox, patriis quo legibus obsequerere,
 Sanguine sacratas proprio turpaveris aras?
 Vel quum vagina vacuos exire tyranni
 Es iussus gladios, Phariiue ad regna Canopi
 Ire, redire viam immensam per inhospita tesqua, 30
 Perque nives, perque aspra gelu juga, & aspera dumis?
 Quae tamen atque alia ut possim nunc omnia fando
 Demonstrare, quod haud certe queo, sic rapit illa
 Summa dies infanda meam mentemque animumque:
 Ut stem, sive abeam: vigilem, seu lumina somno 35
 Claudam: quidquid ago: quoquo me verto, supremæ
 Illius ante oculos cladis versetur imago.
 Atque genu en lapsum video sub nocte silenti
 Sanguineas sacro spargentem corpore guttas;

Dum tot dura suo tristi cum corde volutat, 49
 Vincula, carnifices, plagas, clavosque, trabesque.
 Quae quoniam perpeffu homini nimis aspera vifa,
 Contrahiturque animus, genitorem sic veneratur
 Aeternum: Alme pater, caeli cui fidera parent,
 Quin hunc a meme calicem aufers, eripis & me 45
 His, invicte, malis? nihilo magis ille movetur
 Attamen atque rigens faxum, aut Marpesia cautes
 Fluctibus aequoreis, animosi aut flatibus Euri.
 Haec portanda igitur dat ei mandata per auras:
 Certum, ac dispositum est, hominum mortalia secla 50
 E tenebris tantis demum, tantisque periclis
 Sedibus in patriis, claraque in luce locare.
 Ergo nunc animis opus est, nunc pectore firmo,
 Gnate: tuos nec enim fas tot periisse labores.
 Hostis adest: surge eja, & contra audentior ito: 55
 Neve malis cedas. Sic patris nuncius ales.
 Queis dictis recreati animi formidine ab omni,
 Quidquid atrox ardent, dirum, crudele, magisque
 Horrendum, ac letum quamvis informe subire.
 Quid modo vult autem, quod Oliveti juga circum 60
 Tam subito densis collucent ignibus: & quod
 Omnes sic aditus montis turba obsidet ingens
 Stricta parata neci? Quis tantus poscitur hostis
 Ad poenam communis, atrox seu bellua dente?
 Nempe ille appetitur juvenis mitissimus unus 65
 Praesentem qui ferret opem mortalibus aegris.
 Heu scelus infandum! Abramidasque eheu dementes!
 Ecquisnam tantos vobis factura dolores
 Ulcera tetra, manu medici attrectata, putaret,
 Per-

53
 Perdere uti leto medicum imbiberetis acerbo?
 70
 Pergite vos modo: nil agitis, nisi clarior extet
 Illius ut virtus, rerumque immensa potestas.
 Atque ecce ut vestras metuit nihil ille cohortes
 Horrentes gladiis, ac fustibus: obuius ultro
 Quin offert sese venientibus: ilicet omnes 75
 Uno sternit humi verbo: quem quaeritis adsum
 Jesus: excussam Malchi tum colligit aurem,
 Restituitque loco facilis: dein talia fatur:
 Nam quid opus tanto fuerat molimine, cives,
 Ad me prendendum, & simul istoc noctis opacae? 80
 Anne ea parva fuit jamdudum copia nostri,
 Pene die in templo populum quum quoque docerem?
 Sed vestrorum operum proprium est quaesisse tenebras.
 Ecce volens nunc dedo manus: mihi nam obsistenti
 Obuius haud prorsus quisquam se impune tulisset. 85
 Oscula quid memorem hic Judae simulata? Quid ipsos
 Caros ah nimium comites, res mira, fugaces?
 Innocui & pretium quid paucula sanguinis aera?
 Heu dolor! heu lacrymae! ecce manus post terga revinctum
 Lymphati raptant, urgent; late & loca circum, 90
 Aeraque horrifonis passim clamoribus implent.
 Nunc Caiphae sistunt: quanta hic convicia! quanta &
 Ludibria! Obductis velatum tempora vittis:
 Infractum colaphos: consputumque ora genasque
 Cernas, & barbam vulsum, crinesque decentes. 95
 Nunc cum sole novo praetoria ad alta Pilati
 Raptatum videas: uestumque plurima loris:
 Ac spinis penite compunctum tempora acutis:
 Largifluo & sparsum caelestia membra cruore.

Ne,

Nequicquam: quoniam tot adhuc cruciatibus excors 100

Haud saturata feros animos gens illa, Barabbam

Donari sibi conclamat, Jesum crucifigi.

Ah genus indocile, ah gens conscelerata, levisque,

Mentis inops, semperque odiis adcincta nefandis!

Nam quod ob admissum tantum sic perdere perstas 105

Infontem? nonne ille idem est, qui tramite prono

Ad caelum monstrabat iter? qui tollere fuetus

Morbos, obscenamque famem depellere vulgi?

Et surdis aures, & lumina reddere coecis?

Et vitam vita functis, adeoque sepultis? 110

Nonne idem hic est, cui tu paucis ante diebus,

Urbem dum ingreditur costis impostus aselli,

Occurris, ramos palmarum, ac pinguis olivae

Circumfusa manu tendens, pacemque precaris,

Et dominum magno, ac regem clamore salutas? 115

Quin Deus ille, Deus manifesto est numine: quod tu

Jam sentire diu potuisti, plumbea ni sis.

Atque idem Deus ille, tuis qui patribus olim,

Postquam servitio exemit longoque gravique,

Divisit medium pelagus, siccamque per altum 120

Ire viam dedit, adversaque potirier ora:

Securi unde sui potuere in gurgite vasto

Niliacos hostes, & scuta virum, galeasque,

Et currus, & equos undis allusa videre;

Quique loco vasto, ac solo versantibus escas 125

Demisit caelo assiduus denos quater annos.

Tum populos late reges, opibusque superbos,

Queis neque mos, neque cultus erat, difflavit eorum

Ante ora, stipulas violentus difflat ut Eurus,

Pro-

Promissasque dedit sedes, praepinguia culta 130
 Amplaque, lacte mero, dulcique fluentia melle.
 Pro quibus, atque aliis vos innumeris benefactis
 Pulchram vero vicem Ifacidae modo redditis illi.
 Eheu quot miseri dabitur, mora nulla, nefandi,
 Qualesque sceleris poenas! E sedibus actos 135
 Antiquis, patria excisa, profugos, palantesque,
 Aeterna exilia, & casus omnes pati amaros
 Vos aget ira Dei: requiesque haud ulla laborum.
 Sed nihil est: tendunt odiis, caecique furore,
 Obdurant hominem crudeli absumere leto. 140
 Ergo crucem aedificant immani pondere, eamque
 Illius imponunt humeris. In sanguine cerno
 Lapfantem proprio; ligni dum robora anhelus
 Tanta trahit, gemitusque imo de pectore ducit.
 Itur in infamem tumulum, qui proximus urbi, 145
 Mos ubi puniri fontes capite. Omnia late &
 Occupat immensum vulgus, juvenesque, senesque
 Visendi studio, haud secus ac lucusque, segesque
 Fluctuat, incumbunt rapidi quum flamina venti. 150
 Et jam jamque tuba horrifonum mage clara sonorem
 Mittit: jamque subit demum miserabile funus:
 E medioque omnes cedunt, spatiumque relinquunt.
 Atque hic carnifices exertos brachia cerno
 Crudeli intentos operi, suaque expedientes 155
 Arma horrenda. Solo ponunt feralia ligni
 Robora: dejiciunt supera Christum: cadit ille
 Defectus veluti de monte cadit lapis: ambas
 Adripiunt, tenduntque manus hinc inde jacentis
 Immanes necis artifices, scelerisque ministri; 160
 Per-

Perque illas clavos (recolens horresco) trabales,
 Perque pedum nervos adigunt, ac mutua tundunt.
 Et jam suffixere: & jam molimine multo
 Tollitur arbor amara ingens, nutatque per auras.
 Hic vero horribilis subito ferit aethera clamor, 165
 Caelestem ut juvenem pendentem stipite ab alto,
 Largoque aspiciunt spargentem sanguine terram:
 Ac gemitu resonant, & femineo ululatu
 Palmiferi circum colles, & roscida rura,
 Atque imae valles, & camporum aequora late. 170

Ecquisnam sensus cernenti talia matri?
 Consiliis illa autem jamdudum conscia magni,
 Non lamentari misere: non vellere crines:
 Et non ungue genas foedare, & pectora palmis.
 Ut mater dolet ipsa tamen: lacrymisque modeste 175
 En stans ora rigat: premit alto corde dolorem,
 Et sua solatur communi damna salute.

Sed me plus nimio saevus nunc occupat horror,
 Egelidusque coit circum praecordia sanguis,
 Dum crassae offundunt sese tenebrae undique tantae, 180
 Ac rebus demit nox intempesta colorem.
 Nam quid id est? quid Phoebe nigra ferrugine tingis
 Ora, diem & medio sic deferis aetheris axe!
 An nova nunc agitat convivia dira Thyestes,
 Et gnati patriis iterum sunt dentibus escae? 185
 An quod homo Deus, auctor rerum, sic male habet nunc,
 Immane ingratorum hominum scelus averfari?
 Sic est. Illi autem finemve, modumve furori
 Haud faciunt ullum. Heu quot miserum maledictis
 Quotque obfirmavere probris heu figere amaris! 190

Queis

Queis tamen ipse bonus pacem est veniamque precatus ;
 Atque inclinato demum capite expiravit .
 Heu dolor ! heu lacrymae ! heu pietas ! simul hoc, simul ingens
 Auditus fragor, & tellus a sedibus imis
 Mota dedit sonitum magnum : scissum que deorsum 195
 A summo velum templi : tum montibus altis
 Excussa exfluere ingentia fragmina : apertis
 Atque ultro tumulis, vita quae corpora dudum
 Defuncta, ire vias passim sunt visa per omnes .
 Queis valide monstris turbati animi extimuerunt 200
 Ne terra in barathrum pedibus subtracta profundum
 Sideret, ac mundi fieret confusa ruina .
 Tanti operis fuit, antiquos abrumperere nodos
 Servitii, humanumque genus reparare caducum !
 Salve Christe pater, Patris certissima proles 205
 Aeterni, eque Deo Deus, atque ex lumine lumen,
 Verus homo, verusque Deus sine fine beatus .
 Tu Patris invicti robur, tu dextera, per quem
 Ipsa parens vires natura accepit, & ortus ;
 Quo sine nil fuit, & nihil esset, omnia quando 210
 Per te sunt facta, & per te servantur in aevum .
 Tu aeratas vellis Cocyti a cardine postes,
 Proculcasque : ducem vinclis, ac carcere frenas
 Tartareum : spoliisque redis Phlegetontis onustus .
 Salve Christe : tua & quoniam nos morte redemptos, 215
 Et caeli voluisti insertos orbibus omnes :
 Ah noli incassum tot sustinuisse labores :
 Nolito exfortem tanti me muneris esse .

C A R M E N.

NEc mihi, Anaximene o pater, illaudatus abibis:
 Et licet effoeto exiguae sunt corpore vires
 Jam tandem, meme urgebo; frustraue recusent
 Iratae, faxo ire tua in praeconia musas.
 Nam mea quae nunc sit pietas, si funeris ullus
 A nobis tibi desit honos; qui pastor, & idem
 Noster eras Antistes sacrorum? Anne gregalis,
 Anne patris tanti immemores, durique negemus
 Et tumulo lacrymas, & lamentabile carmen?
 Sed castas utinam numquam, doctasque sorores
 Neglexes; facilis laudes labor ire per omnes
 Quippe tuas foret, ac te concelebrare canendo.
 Tu vero ad patrii sitientia rura Tanagri,
 Barbarie in media, primis eductus in annis
 Pastores inter fatuos, stolidosque subulcos,
 Delicias animi, quibus otia rumpere vulgo
 Ac fessi rerum sese recreare fueri
 Sunt homines, modo sint homines, cognoscere nullas
 Et gustare puer potuisti rebus in arctis.
 Ut vero tua dexteritas apparuit, & vis
 Ingens illa animi, & pudor, & reverentia recti;
 Ad juga continuo properas Pelusia Montis,
 Missus in imperium; haud magnum sane illud; ovesque
 Perpaucas licet, ingenti cum laude gubernas.
 Sed neque tu morem, cultumque hic repperis ullum:
 Quin nemo inventus, quod dicere saepe solebas,

Cui

Cui recte pars ulla gregis curanda daretur.
 Qui tamen & proprio cuperes, urbisque vetustae
 Consultum decori, stare & sua praemia laudi,
 Desidie marcescentes, somnoque sepultos
 Dulce excire tibi, tibi dulce docere volentes.
 Das quod habes: discunt illi quod scire necesse est:
 Insignemque tibi quaesitam hinc rere coronam.
 Res alia ad nostras autem quum mitteris oras.
 Hic seu spectentur caeli, seu munera terrae,
 Sive hominum cultus, credo, nihil inveniat jam
 Unde hospes possit nos, nostraque temnere quisquam.
 Nec mihi vitigenos latices, ac pocula Graeca,
 Nec meliora, Ceres nobis quae farra ministrat,
 Aera nec vacuum mens est nunc dicere morbis;
 Qualibus a rebus nulli laus ulla paratur:
 Sed studia, & mores pastorum nostra; quibuscum
 Nil illis commune, bibunt qui flumina Halecis,
 Aut Salsi, Lixive, juga aut Calamatia pascunt;
 Aspera gens victu, duris prognata Sabellis.
 Nam nobis, aliqua arte magis prout quisque valemus,
 Doctrinaque, bonus quum sit mos ille receptus,
 In disciplinam pueros, juvenesque quot usquam
 Nostri sunt, ultro accipere studioque fovere;
 Hinc rebus mature ipsis instructa juvenus,
 Scriptorum genus omne diu, noctuque volutat
 Discendi studio: ut jam dicere multa diserte
 Exaudire queas multos, pede sive soluto,
 Sive quid adstricto tentent. Non barbara lexis,
 Non hic verborum portenta, ullaeque tenebrae
 Consulto offuscae; neque enim nos stulta moramur

Judicia, & vulgi plausum mercamur inepti :
 Omnia sed pure, ac caste, melioris & instar
 Aetatis, placideque fluant quae immissa per aures.
 Atque hinc Ausonii quae verberat aequoris unda 60
 Litora nostra, & agros, ac rura nitentia circum,
 Et silvas, propior quas sustinet Apenninus,
 Incolere & Phoebus pater, Aonidesque sorores,
 Omnia & arguto compleri carmine passim,
 Laudibus & passim resonare deumque hominumque; 65
 Ut facile Arcadio nostros a sanguine cretos
 Pervideas, quibus ars adeo studiumque canendi est.
 Anne ego propterea irasci tibi persequar; omnem
 Nec delerit adhuc ratiove, diesve dolorem,
 Egregias adeo nostras quod spreveris artes: 70
 Quod mihi nullus honos habitus: quod inurere & alte
 Tentatum nostrae maculam sit denique laudi,
 Quum nova pastorum coetu dare nomina pubes,
 Ac nos doctrinae causa clam territa adire?
 At scio, non animi vitio, studioque maligno 75
 Fecisti, satis id bonitas tua magna refutat
 Crimen, & excellens, septus qua pectora, virtus.
 Nempe bonum, apprimeque bonum par dicere, nullae
 Cui sint deliciae cordi; cui nulla voluptas;
 Cui tot susceptae curae, tot sponte labores 80
 Exhausti, ac prope nulla sibi hora relicta quietis,
 Publica nostrorum quo commoda quaereret, & quo
 Praemonstraret iter certum, quod ducat ad astra.
 Hoc unum versare animo noctesque diesque
 Molirique opus: huc quidquid magis ille valeret 85
 Vel prece, vel pretio, conferre, instareque semper.
 Nam

Nam cui non illud subeat modo, limina late
 Tectaue prima domus, gregibus quam pauperiorum
 Uno pene die ferverent quoque; famemque
 Quam bonus ille avidam, ac brumalia frigora longe 90
 Praesenti auxilio nostris defendere ab agris?
 Nec fatis illud erat tamen, & veste juvare
 Nudos, collataque omnes stipe; pascere perstet
 Ni verbo Christi, & doceat quaecumque fideles
 Scire omnes debent memores, servareque ad unum. 95
 Ergo revelatae hinc Triados mysteria sancta:
 Hinc trinumque unumque Deum pueri, atque puellae
 Discunt, humanumque Deo mixtum genus: hinc et
 Unigenam Patris integra de virgine natum:
 Omnia perpeffum sub Praefide dura Pilato: 100
 Suffixumque cruci, crudeli & morte peremptum,
 Infernas, loca fenta situ, subiisse lacunas:
 Tertia & ad superos redivivum luce redisse:
 Dein scandisse polum: primaue in sede locatum
 Ad magni dextram Patris: unde iturus iudex 105
 Ad nos, quotquot erunt hominum, fuerintque per aevum.
 Hinc sensusque pios illi moresque probatos
 Ediscunt; summumque bonum, quo tendimus omnes,
 Quoque modo possint recta contendere ad illud.
 Nam quid ego memorem, ad populum quam verba disertus 110
 Saepe facit, iustumque canam, castumque, piumque?
 Quidque aditu facilem affatuque? quid & sine fastu
 Neglectuque alicujus honestum, praeque potentem?
 Quidve addam caeli demum tolerata, viaeque
 Aspera multa viro, dum credita ovilia lustrat, 115
 Hinc Sagra quot, nostrae testis verissimas olim

Virtutis, clauduntque illinc Bulsana fluenta?
 Haud equidem credam Martinos, Ambrosiosque,
 Augustinos, Gregoriosque olim, & Basilios,
 Totque alios, reparati ingentia nomina secli, 120
 Pastorumque decus magnum, voluisse saluti
 Prospectum melius, proprii & gregis incrementis,
 Quam nostri nostrum, quamvis haud viribus aequis.
 At satis ad laudem tamen est voluisse: neque ausis
 Tantis successu deesset fortuna secundo, 125
 Si data vita foret paullo vitalior, & non
 Mors praematurum illum funere demersisset.
 Sed stulte dixi: nec enim tu funere tandem
 Mersus, Anaximene, aeternam cui vivere vitam
 Sorte datur, coetuque frui, mensisque deorum. 130
 Quin etiam hoc felix, fortunatusque, quod, aegri
 Quidquid erat tibi perpeffu durum super, omne
 Condonat Pater omnipotens, recipitque benignus
 Mature ante diem ad sese, ne tanta videres
 Illacrymans hominum scelerosa, atque impia facta 135
 Nostrorum, pudor haud quibus ullus, vertere fundo
 Dum perstent patriam, magis & ditescere rapto.

S E R M O I.

NAm quid agis? celeri cursu dilabitur aetas.
 Aude aliquid, concinna aliquid jam tandem aliquando
 Ferre vetustatem quod possit, eoque nepotes
 Te vixisse sciant: fateor mea dicta fuere,
 Ut quandoque gravi possem te excire veterno.
 At non continuo, si velles fanus haberi,
 Scribere oportebat satyram, tantamque subire
 Invidiam; modo qui tam diligerere, suaves
 Ob mores, nulloque infectam crimine vitam.
 Invidia sed enim dices non ipse malorum
 Commoveor, placeam qui, sim carusque probatis.
 Quos mihi, stulte, probos narras? quos esse necesse est
 Tam paucos, & eos tam neglectos miserosque,
 Ut nihil inde mali valeas sperare bonive.
 Nam quis Sextilios numero, Cottasque bonorum
 Sexcentosque alios habeat, qui se meliores
 Ore probant verbisque, negant tum postea factis?
 Heu nimium vitiis aetas haec nostra redundat,
 Ut culpa prope nemo vacet. Qui furta, fidemque
 Proditam, adulteria, & lenocinia, & ganeas, &
 Qui fordes, caedesque, venenaque, totque animorum
 Tangere tu possis morbos, compressa dolorem
 Ulcera quin faciant, rabidaeque, trucesque repente
 Irae exardescant? Nollem quod rusticus olim
 Passus, me spectante, tibi accidat. impiger ille

Ante fores stabuli petimen dum tergit aselli,
 Scalpendique modum nullum facit; ecce doloris
 Sive morae quadrupes pertaesus denique, vertit
 Clunes, ac improvise, nil tale timentem,
 Calce petit, sternitque. deum tunc ille hominumq: 30
 Exclamare fidem: miserum se, asinumque scelestum,
 Qui bene tam meritum dominum male tam accipiebat.
 Nos hominem effuse contra ridere, ab inertis
 Qui, ignavoque asino sapientiam quaereret excors.
 Esto nihil timeas, quod mens tibi conscia recti 35
 Sit tua; nec sanctae, sancto sub principe, leges
 Vim metuant. Quid, si multum quandoque negoti
 Conferi innocuis, indemnatisque vides, &
 Non ex jure manu confertum semper agi rem,
 Sed quandoque etiam ferro, lignoque maligno? 40
 Si sapias ergo, putres animos absiste medendo
 Attrectare hominum; tibi nam, praedico, creabunt
 Magnum aliquod, capiti illorum aetatiq., periculum.
 Rides? Hercle ego vero rideo; nam quis amice
 Verba tot incassum frustra molimine tanto 45
 Jactantem non rideret? Sunt, quis neget? haec tu
 Omnia vera tamen quae dixisti; sed nihil ad rem;
 Quandoquidem non caecus ego ut non ista viderem,
 Si fuerat visis opus. Ergo tanta remordet
 Quando mei te cura, meam nunc accipe mentem. 50
 Principio qua sum provecta aetate, putare
 Te Mazae velim: mihi, sis ne nescius, una
 Ad senium nunc jam properanti aestas, hyemesque
 Binae obstant: natura ut scis subtristis, & asper
 Sum nimio plus quam vellem: nec factus ad ullam 55

Mollitiem verborum, seu morum. canerem ergo
 Fulmineos oculos dominae, crinesque nitentes,
 Sydeream frontem, os roseum, labiasque rubentes,
 Candidulos dentes? quis non me rideat, atque oh
 Bellulum amatorem addat? Num per me caput alga 60
 Tectus & ipse suo Tybris de flumine surgat:
 Audiat aut Caesar Romanus: seu ferus Orco,
 Sanguine turpatus Teucrum, remeabit Achilles?
 Aut Anchisiades pectus sustollat ab urna
 Tempora Vulcani contactus casside, & hastam 65
 Ipse manu quatiens? nimium sim immitis, eorum
 Si natibus quoque ego sat jam viventibus addam.
 Nam nihil est, ut stagna velim inferna irruere ultro,
 Nullo operae pretio, tantum visurus hiantis
 Ora canis, foedas umbras, poenasque nocentum; 70
 Aetherei vel regna patris, sedesque beatas
 Immensum per iter conscendere nuntius, actum
 Quidnam nos inter sit, quid non, tum rediturus;
 Somnia vel tandem chartis mea texere, cum sim
 Nulla bonus somniare, quibus constet caput, aut pes. 75
 Ut dicam plane, modicum mihi, vel prope nullum,
 Brocchus uti putat, ac vel re non pessimus auctor,
 Ingenium est. Moliri ergo cum magna nequirem,
 Hoc fuerat reliquum, satyram tentare, severos
 Quae res una meos mores, annosque deceret. 80
 At ne quid tamen inde putes mihi posse noceri:
 Nulla, deum virtute, mea exstant impia facta,
 Aut dicta, & nec, uti spero, exstabunt. Facere ullum
 Non ego mortalem fuetus ludumque jocumque
 AEgrum animi quemquam; ipse sibi modo strenuus adsit, 85

Ac vitiis obftet, quantum pote. Ferre fed illos
 Qui valeas quaefo nebulones, qui fibi nullam
 Quaerere opem folertes, at faciunt tamen hoc plus,
 Ut fe fponte malos populo quacunq; probare
 Contendant ratione: bonos autem jam quotquot ubi que 90
 Sunt, habeant prae fe contemptos ridiculosque?
 Hofce impuratos homines, fi quid mea poffunt
 Carmina, depexos pulchre dabo, nullus ut Urbis
 Contentos in fe digitos non horreat omnes.
 Nam fua confictis quantumvis fabula agatur 95
 Nominibus, nihilo fecus at bene tam, graphiceque
 Describentur, uti videant ipfi fefe, atque videri
 A cunctis illa credant fub imagine turpi.
 Nec tamen idcirco fperes hos lege, vel unquam
 Vi mecum aéturos. Quid enim? Quia vincere nemo 100
 Detraxiffe queat de fe nos; hunc ita ludum
 Ludemus dextre atque cate. Bacchanal adaeque
 Jucundum faxo nullum lufum lepidumque.
 Qua id ratione rogas? madidi genialia Bacchi
 Orgia finge animo; cujus comes unus & alter, 105
 Dum motus incompofitos dat, dum cooperta
 Vitibus atque hederis intentat cuspide thyrfum;
 Spectare incauta, & nihilum fibi turba timere;
 Hujus & illius diftringi hic corpora paffim;
 Nec mutire tamen prorfus quifquam; & fapienter, 110
 Ad damnum ne hypotheca ignominia infuper. Ille
 Bacchicus interea nofter fecurus abire.
 At vocet & quis me matula in jus; carmine ftrictum
 Seque malo contendat. aget nihil: ipfe negabo.
 Instabit factum: ipfe negabo, perque negabo.

Haerebit: quid enim dubites? ac denique risus
 Perpeffusque jocos omnes, cauffam mihi tradet,
 Diffugietque. domum ipse meam victor remeabo.
 Nam vim cur timeam non est, cum durus & asper
 Publica procurem haud ego vectigalia; nunquam 120
 Aut bonus unanimes armare in proelia fratres;
 Ullius aut foribus putres suspendere feles.

S E R M O II.

Nimirum mea verba tibi visa ardua, Galle,
 Stultaque, quum dixi, non longius abfore, quum tu
 Optari mores alios, aliasque profecto
 Virtutes videas, Anyti quas non reus ille
 Vidit, Chryssippi nec porticus audiit unquam. 5
 Sed ne me temere falsove reare loquutum,
 Ausculta paucis nunc, & mihi quaeso operam da.
 Non ego te auscultem, quando non huc alia re
 Veni, quam fando tecum has uti transfigerem horas?
 Ergo audi. Primo sed enim hoc ponamus oportet: 10
 Haud regem sibi posse aliquos asciscere amicos,
 Ac retinere, illorum mores quin probet una;
 Nec fieri posse, ut quos mores rex probet unus,
 Illos non plerumque probent juvenesque senesque,
 Plebs omnis. recte id primum, quoniam annuis ultro. 15
 Nunc age Suffenum spectemus amice parumper,
 Unum noster habet quem praecipuum assiduumque,
 Cujus & unius Caesar vult omnia caussa.

Non hunc ulla ... Mane, scio jam quid dicere velles,
 Scilicet infensum illi me: fateor: quid eo tam? 20
 An quidquam prohibet infensum vera profari?
 Nil fane, pudor illi dum sit, qui mihi certe est.
 Quare ne dubita: nulla hic mea fabula, nulla
 Et joca, quae nequeat virgo e Vestalibus una
 Audire atque loqui haud ullo suffusa rubore. 25
 Nam jure irascar Suffeno, vel fecus, illud
 Videro post alias: nunc me sine dicere, & audi.
 Non hunc ulla domi virtus spectata, forisque
 Commendabat: habebaturque probus, quia nulli
 Dicere, vel facere ausus adhuc male; quum bonus ille 30
 Interrex, hominis fortem miseratus iniquam,
 Sordibus aut captus, quod valde fordidus esset
 Ipse, juventutis domui praefecit alumnae.
 Noster adhuc terere assiduus sacra limina divum
 Mane die, & decies saltem, deciesque sub ipsum 35
 Occasum solis; deciesque minutula quaeque,
 Noctu, admissa, genu lapsus, peccata fateri,
 Exque piari. Ardens frenum mordere magister
 Curio, nunc epulas actus, nunc rumpere somnos:
 Nam quid id est? absolvi te modo, dimisique: 40
 Tu modo es hic. Veniam facilis da mi, pater, oro;
 Nam novus injectus stimulat me scrupulus. audi.
 Jejunabam hodie, quod, uti scis, terque quaterque
 Suetus in hebdomada: lautumque invisere ad Hirrum
 Ibam forte, meus veluti mos est, adeoque 45
 Scalas ascendebam ipsas, caroque beatae
 En subito nasum ferior nidore culinae,
 Qui prorsum me externavit miserum: ergo resisto,

Ac patulis unctas capto dum naribus auras,
 Me labe inficio, sancta & jejunia frango. 50
 Tantum est. Conceptam lacrymis ergo ablue noxam:
 Tum biduum jejuna. ego te absolvo. Eja age abito.
 It, redit: & fuerat, de quo te consulerem unum,
 Infit, & exciderat. Nugarum expecto tuarum
 Nunc aliquid. Nugae haud hic ullae, seria quando 55
 Aequae nulla quidem certe sunt, atque salutem
 Quae nostram spectant animorum, ut saepe doces me.
 Tum porro sic factus ego, dis gratia, ocellos
 Claudere uti nequeam somno, si conscius unquam
 Vel dubii ipse mihi sim peccati minimique. 60
 Dic ergo. A coena ad te dum venio, haud procul hisce
 Aedibus, ante pedes semissem conspicio, eccum,
 Namque tuli: quid eo faciam? nam retinere
 Relligio est, quae res mea non sit. Scilicet aut tu
 Ludis me, aut semissis homo vere es, nihilique, 65
 O bone. da, dominum ipse invenero restitutamque.
 Da, quid adhuc cessas? Nunc tete hinc ocyus aufer.
 Haecenus haec: ut namque domum ingressus in illam,
 Praefectusque inventuti est, prior ilicet omnis
 Vitae ratio. librae cordi, trutinæque, 70
 Pondera, mensurae omne genus, tabulae & rationum;
 Dum patrem sese frugi navumque bonumque,
 Ac domui cupere aequae vult puerisque videri.
 Plumbea quin primum discrimine secta fidei
 Unciae bisseñas in partes, instar eorum, 75
 Quaeis mactamus aves, globulis; ne tantula casei,
 Aut laridi, aut panis pueris pars una, falisque,
 Plus detur justo, aut minus & dispendia fiant.

Quin multam ad noctem vigilatur saepius, atque
 Non semel integram, in tabulas dum sedulus omne 80
 Acceptumque, datumque refert, suaque ipse diurna
 Lucra putat, conditque bonus. Nam quae annua merces
 Ipsius esset, eam sibi vel partitus in horas,
 Dividit, atque aufert cujusque in fine diei:
 Quod nec deberi sibi vult, debere nec ulli 85
 Ipse aliquid. Caecum vel dum quandoque trientem
 (Saepe, velut magnum, quod praedicat) elicere instat,
 Innumeris chartas numeris & sedulus implet,
 Ne fraudi possit domuique sibi que quid esse.
 Attamen & bonus idem, & servantissimus aequi, 90
 Omnia continuo annonae purgamina, quidquid
 Furfuris & posthac esset, sibi fortiter ipse
 Sponte sua addicit: nec eo contentus, ad omnes
 Res animum versat, rebus queis maxime aduncaae
 Otia nulla manus agerent, arcaeque noceret. 95
 Opsonj quantum mi obtingit, non edo: posset
 Quod superest, video, pueris ad crescere, & illas
 Reliquias augere, a nobis quas tot hiantum
 Expectat miserorum turba in limine primo:
 Verum quid lucri inde mihi? An non murmura ventris 100
 Dimidio possim compescere: dimidiumque
 Vertere tum pretio alterum, & hoc inferre crumenae?
 Sic factus est usus. facit ergo, vespere & uno
 Quoque, duos asses hinc, aut paulo amplius, aufert.
 Vina, rei parcens, iamdudum nulla bibebam 105
 Nec bibere est animus, modo id esse meam queat in rem:
 Et glacie nunquam mea frigida pocula amavi.
 At si vina bibam, glacie illa & frigida facta,

Haec

Haec mihi deberet pretio domus ipsa parare:
 Illud jus igitur pretium mihi sumere, fasque est. 110
 Sumit, & in lucem quamque hinc tres conficit asses.
 Sunt ea parva quidem. Minime autem quottidiana
 Quae sunt, atque animi fiunt vitio. faciat plus
 Crede mihi, queat ipse modo. Veluti fuit illa
 Olim nequicquam tentata redemptio. Quatenam 115
 Nicoleos? nam nunquam audivi. Accipe, eadem
 Atque opera, quaeso illud specta, quam sit avarus
 Caecus prae studio, sibi montes dum struat auri,
 Ut videat, pudeatque nihil, nil cogitet excors.
 Praefectum ille domus verbis compellat amicis 120
 His olim Fuscum: Annonae tua plurima nostrae est
 Cura, gravisque, scio. quid, ea si te exonerem nunc,
 Meque onerem? Spero hoc adeo me gratus amabis.
 Annonam hanc ergo redimam; nec mi amplius opto
 Frumenti nostrum in capita, anno quoque, medimnos 125
 Quam senos. Quisnam videor tibi? Nempe modestus,
 Fuscus ad haec, similisque tui; quando hoc tibi parvi
 Sufficiat lucri, modiorum nempe trecentum.
 Annuus ad minimum numerus, nilq. amplius optes.
 Hic ubi ludibrio est habitus multum, inde malam in rem 130
 Jussus abit. Reliqua ast pergam pertexere dictis.
 Esse aliquos puto, cumque his te forsitan una,
 Galle, quibus miranda adeo res haec videatur,
 Quae tam Suffeni jejunia multa feruntur:
 Quum sit revera nihil hic mirabile quidquam. 135
 Ille etenim vitae primis assuetus ab annis
 Et parcae & durae, quod res sic arcta ferebat,
 Grandior ut factus, quum non aut ditior esset,

Folliculi ut animam, lentisci aut perdere fimum
 Vellet, pane, & aqua crepitantem plurima ventrem 140
 Vilibus aut pomis placabat, castaneisque.
 Nactus ubi tamen imperium est, factusque tyronum
 Ductor, sic secum: jejunabam antea sumptum
 Ne facerem: cur non & jejunem modo questum,
 Ut faciam? An non mi debentur edulia quaeque, 145
 Vel pretio mutari, aliis quae dantur, & esse
 Aut morbo affectus, sanusve aliquando recusem?
 Debentur sane, facere & certum est: nec eo mens
 Nomine, fat scio, me mea mordeat, ullius unquam
 Conscia peccati, quando mihi opinio visa 150
 Est semel utcumque probabilis, atque videtur,
 Quaeque etiam arridet nostro haud inimica lucello.
 En tibi Suffeni jejunia, Galle, reposta
 Omnia & illa quidem oculis, & clausa potenter.
 En tibi cur festis etiam persaepe diebus, 155
 Ac Domini natali ipso sese abstinet escis.
 Ridicule narras; laetorque quod hanc teneo rem
 Denique uti se habeat, quae me torquebat ineptum.
 Nam capere haud unquam potui. Nec adhuc capis omnino
 Omnem, crede mihi: neque enim jejunia prorsus 160
 Hic ulla, aut macer est ullus de more cibatus.
 Nam quoties agitat pius haec jejunia noster,
 Comuni a mensa ut surgunt, citus ipse cubiculum
 In proprium recta, foribus seque abdit opertis.
 Quid faciat quaeso sic abditus? ile minuta 165
 Aut farctum carne, aut pernam, lactemve coactum,
 Glandiave absumat, patres quae plurima dono
 Dant, nimis in gnatos ne saeviat asper eorum.

At-

Atque etiam id scio saepe animadversum, subita re
 Quando aliqua tunc temporis illum quispiam adiret, 170
 Eque vocaret, sic pingui, se praesto futurum,
 Respondisse sono, indicio ut satis esset utrasque
 Completas buccas: ac mox, prodiret apertis
 Quum foribus, sibi labra manu detergere visum.
 Quippe pium narras hominem nimis, & pudibundum! 175
 Quippe magis spero mox dixeris, hoc ubi disces,
 Quod modo dicturus, scire & te valdius opto.
 An quidquam dici potis est injustius unquam,
 Turpius, improbiusque, haec quam sunt, quae modo dixisti?
 Nescio ego: satis aut unum scio, Galle, pudentis 180
 Non esse hoc omnino hominis, quod dicere pergo.
 Ad magni tandem pervenit Caesaris aures,
 Suffenum tota passim riderier urbe,
 Seque adeo haud falso differri nomine, quod res,
 Ut sapiens, qui pervideat, curetque minutas, 185
 Haud videat, curetque vetus magnum publicumque
 Hoc latrocinium. Quid vis? Ut denique sensit
 In sese culpam hanc derivari, quae aliena
 Culpa esset, doluit: Quatuorvir & unus, & alter
 Consulti, primos casus quos obtulit ultro. 190
 Praeter vina tamen nihil est, glaciemque relatum,
 Aut verbum factum. Demum disceditur, omnem
 Postquam Caesar eam dixit sibi rem fore curae.
 Nonne fuit? Fuit & vero; nam noster eodem
 Illo mane die vinumque, nivemque, culignam 195
 Imperat & vitream quaeri, suberque picatum,
 Afferrique cito. Praesto sunt omnia. vitro
 Infert vina cavo: vitrum demittit in orbem

Subereum: glaciem concidit: frustula dextra
 Colligit, inque super vitro struit: applicat ambas 200
 Deinde manus, vannique instar quassatque, rotatque.
 Tum mensae accumbit: primasque ubi conficit escas,
 Egregie calices ficcare, haud ipse pitiffans,
 Adgreditur, verum tamen haustu, spiritu & uno,
 Quod faciunt Bromij dudum qui castra sequuntur. 205
 Caerula quid censes ibi tum legio? subita re
 Obstupuit: monstri simile est sibi namque videre
 Visa: hominem abstemium temeti sic tempore puncto
 Esse avidum factum, Germanus uti haud mage quisquam.
 At cessit stupor, ut mox excessere triclino, 210
 Ac legem rescivere hanc a Caesare dictam
 Suffenq: aut bibat: aut pretij nihil auferat inde.
 Verum quid nares corrugas tu modo, Galle?
 Anne dolet quidquam? Dolet, haec quae falsa putabam,
 Optabamque, audire ex te verissima. Nam qui 215
 Omnia, quae lippis nota, & tonsoribus essent,
 Nescirem solus? Dolet autem, quod mea sic est
 Nunc ratio: docilis nimium plerumque juvenus
 Est, pravique tenax: igitur si naeta magistros
 Est semel impuros, quid speres amplius illa? 220
 Impurata sit ipsa etiam, dum vivat, itemque
 Impuros alios procudat oportet. Oportet,
 Narras? haud recte; citius dic, Galle, necesse est.
 Mortales etenim natura impellimur omnes,
 Nobis quae utilia esse, & maxime honesta videntur, 225
 Illa sequi. pueri autem, quae prudentia nulla,
 Nullus adhuc usus rerum est, nequeuntq: quid inter
 Sit rectum pravumque videre, aliud faciant quid?

Quid

Quid quaeso, nisi eos imitentur, quos pater ollis,
 Aut patruus prudens, aut prudentissimus ipse 230
 Custodes dederit Caesar, vitaeque magistros?
 Praecipue si rebus eos quam maxime honestos
 Omnibus aspiciant laetos tota urbe alacresque
 Pervolitare, vident uti Suffenum, Baviumque?
 Quem Bavium narras mihi nunc? Quo doctior alter 235
 Nempe hominem nemo facere est unum duo. nosti
 Illum sat puto, qui quatuor quum vincula menses
 Trivisset, vix inde solutus, dignior unus
 Inventus fuerat, qui scriba & Caesaris esset,
 Caesareaeque domus praefectus: deinde cohortis 240
 Designaretur custos, doctorque tyronum
 Unius: indignum ast facinus, quoniam una bonorum
 Vox fuit, abstinuit conatu Caesar utroque.
 Qui tamen haud vellet tantam spectare jacentem
 Virtutem, sacrum primo cum tempore inungit 245
 Ocyus hunc hominem, ac urbanorum jubet esse
 Mystarum in numero. tum quidquid ubique vagorum
 Est puerorum extra Suffeni septa, sacram qui
 Militiam spectent, pretio omnes instituendos
 Imperat huic tradi ingratis, bene quo misero sit. 250
 Nam quid ais tu Galle modo? Haud equidem hinc vitiorum
 Parva seges, video, succreverit, unde ruinam
 Publica res faciat sacra, Suffenisque redundant
 Omnia mox, Bavijsque; aetas quando puerorum
 In disciplinam detur pejoribus; atque hic 255
 Praecipuos habeat peiores, auctet, honestet.
 Idque ipsum sane fuerat, quod dicere vellem.

 I N T E R E N T I I A N D R I A M

P R O L O G U S .

O H! quasi res magna fit cum his nugarier
 Nunc aliquid donec usque comparamini.
 Abi sis tu. Spectatores, propitiam
 Salutem dico mihi primum, & nostro gregi:
 Tum deinde vobis. Quid? numnam, quaeso, dolet
 Salutem dixisse prius me mihi? An puer
 Quod sum, stultum adeo me putatis, mavelim
 Ut vobis melius esse, quam mihi? quod neminem
 Facere usquam vidi, neque vos facitis. Non ita est:
 Proximus aequae sum egomet mihi, ac quisque est sibi. 10
 Nunc quid processerim, quaeso, animum advortite.
 Pueri hic aliquot coimus hodie, comoediam
 Latinam acturi Andriam Terentij.
 Quanam potissimum causa, si quis roget,
 Latinam, paucis, ut potero, expediam modo. 15
 Nos hoc aetatis cum simus, quo cernitis,
 Quid totos dies agamus? num pila, aut trocho,
 Talisve ludamus mane a primo in vespere?
 Aetas quod unum nostra fert, incumbimus
 Latinam in linguam, quod ea continerier 20
 Doctrinas ajunt plerasque omnes, ac bonas
 Artes, queis nos boni instructos nostri volunt
 Patres, & nos volumus: boni nam esse, & bonis

Pla-

Placere studemus, atque usu Reipublicae
Alicui esse aliquando, si vita suppetet. 25

Ergo propterea & Plautum, & Terentium
Assidue nunc versamus, qui rei principes
Latinae habentur; & certe sunt. ducimus

Hanc etenim rationem: qui praestant plurimum
Plurimum etiam collaturos. An non ita est? 30

Annue tu. Verum quorsum haec? dicet quispiam.

Quod vana spe aliquem frustrari vestrum haud velim,

Qua mox dejectus nobis succenseat male,

Cum in agendo nos istance fabulam, rei

Prope nullius tenere modum perspexerit. 35

Non voce, non gestu, non vultu commode

Satis sententiae subservire: non loco

Stare, ac excedere, atque ea denique omnia

Quae facta oportent, recte facere, atque ordine.

Haec si qui sunt servant, nasutissimi 40

Homines, ilicet: haud hosce nasutissimos

Moramur, qui tam acutum in aliorum vident

Vitiis, & nodum in scirpo quaerunt. Conferant

Sese ad eos, callent qui histrionicam, & diu

Hoc saxum volvunt; pueros mittant parvolos. 45

Cur nos ergo advocabatis? quia vos bonos

Benignosque putabamus, & nostrum omnium

Amantes maxime; hosce quo pulcherrimos

Conatus, atque ad laudem, & virtutem impetus,

Nostros juvare, animosque nobis addere 50

Velletis. Quare vestrum est nunc, nostro gregi

Adesse, favere, & quod caput est, silentium

Comoediae facere, id facere sultis, quod decet.

Oh!

Oh ! suntne hic etiam feminae ? & certe satis
 Si nunc prospiciunt oculi, sunt. Hei mihi, 55
 Animo male est. quid sperem amplius silentii ?
 Periimus. garrulae, incommodae, odiosaeque sat
 Superque sunt omnes. obturbabunt. Caput
 Mi prurit. actum est. An non ego sum stolidus
 Qui id metuum ? Nostrae hae sunt, nostrorum scilicet 60
 Cognatae, aut matres puerum. Nam certo scio
 Mea hinc abest, intenta lanae, qui sibi
 Parvisque natis paupera victum quaeritet.
 Nil ergo ab his pericli est feminis: bonas
 Namque esse oportet, optimas, lectissimas, 65
 Quae tales natos tali ingenio, atque indole
 Ornatos habeant, tamque eductos libere,
 Ut nostri sunt. quare illas nil convicii
 Nihil tumulti facturas confidimus.
 Sed revocant: abeo. Vos modo, ornatissimi 70
 Spectatores, gregi nostro audientiam
 Facite: adjuvate, qui alacrior sit, obsecro,
 Neu vos metuat. Valete, nanque eccum senem.

G R E X.

Spectatores, peracta nunc jam fabula est:
 Abimus; neque nos expectetis dum hodie
 Huc denuo exeamus: intus omnia
 Quae restant, transigentur. Antequam tamen
 Abeamus hinc, officio facere vel satis

Decet nos. Igitur vestra quod praesentia
 Honestatos nos voluistis; quod & largiter
 Aequi & benigni fuistis in nostrum gregem,
 Omnibus habemus gratias merito maxumas,
 Habebimusque dum vivemus. Vos modo,
 O boni, ut incepistis, pergite juvare, quo
 Vestra meliores opera fimus. Plaudite.

A L I O M O D O.

DAVUS, ET PAMPHILUS.

Spectatores, peracta nunc jam fabula est:
 Abimus; neque nos expectetis dum hodie
 Huc denuo exeamus: intus omnia,
 Quae restant, transigentur. Antequam tamen
 Abeamus hinc, officio facere vel satis
 Decet nos. P. Desinas, partes hae sunt meae.
 Quod me, meamque nunc domum praesentia
 Vestra hodie, nobiles ac disertissimi
 Viri, tam facile honestavistis, gratias
 Magnas immortalesque ago merito omnibus.
 Et seorsum deinde tibi praeterea, amplissime
 Princeps, qui ad ludos hosce pueriles meos
 Spectatum huc, haud gravatus es, benignitas
 Quae tua summa est, venire. Diu te fospitem
 Superflitemque servet Deus. Tum omnes simul
 Sitis felices, ac valete. D. Et plaudite.

IN

 IN T E R E N T I I A D E L P H O S

P R O L O G U S.

Sillete, spectatores, atque aures mihi
 Praebete, ut pernoscat is quid processerim,
 Quid afferam, quid mi velim; namque haud pote 'st
 Vos scire, ni ego praedixerim. Non perdiu est
 Cum in mentem venit nostris praeceptoribus 5
 Comoediam nobis hisce bacchanalibus
 Ludis agendam aliquam exhibere; atque exhibent.
 Alacres statim annuimus; perfacilis nanque res
 Haec tunc videbatur. Nulla ergo fit mora:
 Partes distribuunt: nos certatim exscribere, 10
 Ediscere, ac contendere. Quid tum postea?
 Periculum ut primum facimus, perdifficilis, &
 Plus nimio res experiundo visa ardua est,
 Atque putaramus. Aspere hic, & rustice
 Adeo: ille vero tam presse, atque exigue 15
 Pronuntiat: indecore ille alius sic caput
 Manusque jactat: hic alter sic dissuit,
 Incondite ille alter sic verba consuit,
 Sententiam corrumpens, ut ludibrio
 Vel ipsi nobis fimus, & fastidio. 20
 Quid verbis opus est? animum omnes nos illico
 Despondere, onus & curam omnem deponere.
 Quid nostri facerent doctores egregii?
 Adsunt, addunt animos, & dictis recreant:

Nul-

Nullam adeo difficilem esse, quin facillima
Sit res, lubens quam facias: naviter sibi
Operam si demus, his sane ex angustiis
Brevi emerfuros, magnam & partam gloriam
Nobis futuram. Tum autem, venia cum bona,
Ineptiores alios pueros segregant
Dimittunt: alios aptiores aggregant:
Monent, praemonstrant, erudiunt, expoliunt
A mane in vespertum. Ut illis bene faxit Deus,
Ex animo nobis tam bene qui factum volunt,
Nostra adjuvantes studia. Quid multa? in dies
Magis proficimus magna cum laetitia.
Eoque ventum est tandem, ut hanc comoediam
Videremur posse agere haud nimis incommode,
Modo ad spectandum non desit benignitas.
Ei praestituta istaec ergo rei est dies.
Nunc convenimus omnes. Verum, ut plerumque fit
Ubi quid agunt pueri, unusquisque dum suo
Se ornatu exornat, annus est; quod mi dolet
Impendio magis, nostrum hic vos exitum
Praestolantes tandiu esse. Nam quid praedicem:
Eja agite dum? movent omnes, nec promovent.
Insto: verum illi irasci: odiosus es, necas,
Inquiunt: si tam dolet haec tibi cunctatio,
Prodi, cumque illis aliquid more nunc tuo
Nugare, nostrae eos ne taedeat morae.
Probant omnes consilium. Sic facto est opus,
Conclamant, & me cum dicto trudunt foras.
Omnium. . . sed nolo in illos gravius dicere;
Ne quorum facta & odi, & vitupero,

Eorum similis sim, ac imiter stultitiam.

59

Quin potius vos oro jam, aequi ut sitis mihi,
Imprudens siquid forsitan peccavero.

Verum autem quid dicam tum postea? haereo,

Miser. Hem succurrit: comoediae proferam

Principio nunc nomen. Adelphi Terentij.

60

Quid contraxistis frontem? Quidnam tu caput

Quassasti? dic. an & tu ex illis unus es,

Cui nostra non probetur haec industria?

Si id est, tuam nequeo jam mirari satis

Rationem, qui invocatus huc adveneris,

65

Ubi spectes, audiasque quod placet parum.

Verum ego veniam haud gravate do, puer, tibi,

Puer qui sis. verum illis irascor magis,

Qui te, atque alios in fraudem illiciunt pessumi.

In quos si forte dixero inclementius,

70

Obsecro, spectatores, meo iustissimo

Dolori ignoscite; nanque eo res denique

Adducta est, ut spes nobis reliqua nulla sit,

Quin perpetuo pereamus. Id quomodo

Fiat, amabo vos, nunc paucis attendite.

75

Est genus hominum, qui haberi primos omnium

Se rerum volunt; in quibus, si exceperis

Quod aut aliquo sint genere orti, aut pecunia

Affluentes, aut scurrae potentioris viri

Alicujus, nihil est aliud praeterea insuper

80

Quod admirere. Verum, ut sunt plena omnia

Stultorum, honor ubique illis longe maximus

Habetur: assurgitur: assidendi locus

Datur primus, honestiorque. Hi tum bellissimi

Ut

83
 85
 Ut sibi quidem videntur, veluti publice
 Juri praesideant dicundo, quaecunque res
 In medium veniat, quae aliquid forte habeat
 Quaestionis, arbitrato suo dijudicant,
 Definiunt; quod jus ratumque est omnibus.
 His coram face quis dixerit: Oh! quid novi 90
 Nescitis? Nam quid illud est? Adolescentulos
 Aliquot, ajunt, comoediam Terentij
 Latinam propediem acturos hic vicinia:
 Atque eccum actorem unum: meque ostenderit
 Qui forte ignarus illo appulerim: insuper 95
 Addens: bonis puerum, ajunt, studiis deditum, &
 Spe praeditum animi, & ingenij satis bona.
 Tum nostri Areopagitae praeclarissimi
 Statim pronuntiant: Nugae, nugae merae.
 Nam quid malum, istoc isti cum Terentio 100
 Volunt sibi nunc, qui nulli hercle rei est bonus?
 Nam si alicujus rei esset, tunc infit alius,
 Terentius hic, mihi dedisset, sat scio,
 Magister meus: at papae qui vir! quo fuit
 Nusquam grammaticus quisquam subtilis magis, 105
 Quin nec futurus est quidem; ut conjicere
 Cuivis facile est, tot ex viris clarissimis
 Qui ex illius schola, ceu Trojano ex equo,
 Prodierunt; atque ex nobis adeo si lubet.
 Tum post nostram adolescentium vicem dolent, 110
 Quod tempus, eheu miseri! & operam ludimus.
 Sed hos mittamus nebulones nequissimos,
 Ut digni sunt, in maximam malam crucem.
 Nunc venio ad illos, qui sancti & pij admodum

Habentur, & sunt fortasse, homines, qui male 115
 Nostri poetae judicant de fabulis;
 Inesse in illis quod lenones audiunt
 Impuros, meretrices avaras, virgines
 Compressas, juvenes & amatores, & senes:
 Et nobis nimio plus fatis, quam aequum est, timent. 120
 Quid illis facias, per quos non oportuit
 Profanam nec scribi, nec sacram historiam,
 Nec jura omnino nobis, & leges dari?
 Et hos quoque etiam mitto, nanque oratio
 Alio festinat mea nunc jam. Vos interim. 125
 Pergite, spectatores, mi dare silentium,
 Ut haecenus fecistis. atque illum, obsecro,
 Compescite dum mi impuratum puerum denique,
 Jamdudum qui mihi exhibet negotium.
 Scilicet animi causa me nunc simiolus hic 130
 Invenit, quem exagitet. Sed illud tu face
 Memineris: nanque praedico, puer, tibi:
 Si te unquam solus solum alicubi offendero,
 Nunquam hercle quisquam me esse Angelium dixerit,
 Si non te, scelus, ut meritus es dimisero. 135
 Quid illud modo quod volui dicere? quid? quid? hem.
 Sunt qui grammatici usurpantur, quos ego tamen
 Istoc nunquam tam honesto digner nomine:
 Sed illos potius grammatistas dixerō:
 Id est grammaticos falsos, & vanissimos: 140
 Qui quoniam ingressos aliam nos vident viam,
 Et mature aliquid sapere, quod vel nesciant
 Ipsi, nedum tyrones eorum, invident,
 Carpunt; neque ulla jam quietos consistere

In re nos patiuntur. Num nam per eos stetit, 145
 Quo nobis minus hanc interdiceretur ut
 Comoediam ne ageremus; & nostri patres
 Et praesides a nobis & Terentium,
 Et Plautum, & omnes libros, uno currere
 Excepto, illuc juberent, faturi quo solent? 150
 Scilicet id nollent astuti increbescere
 Latinam linguam vel nullo negotio
 Parari posse versandis, & memoriae
 Latinis mandandis scriptoribus bonis.
 Nam qui hujusmodi tu frequentes nunc scholas, 155
 Ubi te vanis tot praeceptiunculis,
 Totque apinis, totque tricis tundant, enicent?
 Quae quum belle barbatus tandem calleas,
 Latine prorsum intelligere, aut mutire nil
 Queas. Verum tibi idem ac Ctesiphoni accidat 160
 Nostro, qui, ut mox noscetis, plenus quum fiet
 Praeceptorum, ipse tamen nequam est & nihili homo.
 Ne revoke, obsecro, me: finite dum, boni
 Gregales, iram ut in eos hanc omnem evomam.
 Sed perstant: eundum est. Verba praeterea duo 165
 Sola addidero, & redeo. Vos nostro nunc gregi
 Favete, spectatores ornatissimi.
 Re facite ipsa, quaeso, facile uti appareant
 Vestra in nos studia. Valete nanque eccum senem.

E C L O G A

P A L A E M O N, A B E D O N.

S Aepius hac fratrem secreta montis in umbra,
 Pascua dum nostri tonderent laeta juvenci,
 Dulcisona audivi meditantem carmina avena:
 Suavius ast nunquam, quam paucis ante diebus,
 Quum stata sacra iterum celebrarent Arcades anno 5
 Pastores nostri, quae nunc de more novamus.
 Ille canebat, ego post haec carecta latebam,
 Ne interturbarem, tacitus, memori omnia menti
 Contradens, quae nunc referam tibi cuncta volenti.
 Ab. Nam cupio certe. Sed primum dic, age, quamdiu 10
 Exspectatis eum, fratres, patruusque, paterque?
 Pa. Haud habeo certum, & vereor ne longius id sit,
 Quam vellem. Nimis ille Tybrim, nimis ille beatos
 Colles, Parrhasiasque umbras, sylvamque sonantem,
 Et studia, & mores illorum suspicit alte 15
 Pastorum, multos quorum sibi junxit amicos.
 Ab. Quin id gaudendum potius tibi duco, tuisque,
 Inque videndum illi a nobis, qui rura pusilla
 Incolimus semper, patriisque senescimus arvis,
 Nosque satis magnos, sat dites esse putamus, 20
 Nec bona sentimus, quae restant multa paranda,
 Quo vere magni, ac dites vere esse queamus.
 Ditior ille autem, spero, meliorque redibit:
 Atque etiam mage, quod spero, fortassis honestus.

Sed

Sed mihi quod dixti expedias: nam solvere habenas 25
Lassis Phoebus equis celerat, tenebraeque propinquant.

Pa. Dicam quam potero paucis. Repetebat ab alto
Multa quidem frater, primaque ab origine: nostram
Ut Pater omnipotens sortem miseratus iniquam,
Sublimi unigenam demiserit aethere natum, 30
Per quem cuncta Pater, terras caelumque profundum
Condiderat: caeloque ac terris quidquid habetur:
Quidquid ubique est, aut fuit: & per quem omnia fervat;
Virginis intactae sacra quo indutus in alvo
Mortale hoc spolium, primaevi ab labe parentis 35
Humanum ablueret genus, ac inferret Olympo.
Deinde homines inter gnatus quos ipse labores
Ac quantos tulerit, pauper, pressusque suorum
Fraude mala, atque odiis, donec damnatus iniquo
Judicio, duplici ligno suffixus obivit. 40
Nam qualem (hic vero subdebat) te, bone Jesu,
Ora, artusque omnes lacerum, spinis & acutis
Tempora compunctum, rigidisque pedesque manusque
Pertusum video clavis! Ubi nam illa decora
Caesaries? ubi nam illa ardentia lumina, sol & 45
Unde suos ignes Phoebus, & vaga sidera habebant?
Ut clausa! ut nigris eheu suffusa tenebris!
Concreto ut totum turpatur sanguine corpus!
Ten voluisse Pater tot dura, indignaque ferre
Pro nobis? summa o summi miracula amoris! 50
Flebiliusque hic carmen erat: cessabat & inter
Saepius haec frater, tergebat lumina, credo:
Nam visi gemitus nostras accidere ad aures.

Ab. Sed satis haec: mulctrae namque instat tempus. Pa. Eamus.

ELE.

E L E G I A I.

PER maria, & terras longis erroribus actus
 Post septem demum lustra revertor, & o
 O quam te cupide, quam avide, ex animoque reviso,
 O patria, o noster, patria, dulcis amor!
 At qualem heu video, & quantum te, patria, ab illa
 Mutatam, populo quae fueras celebris,
 Ardua quae fueras domibus, quae turribus altis
 Conspicua, & cultu pulchra hominum nitido!
 Nam quid te sceleris tantum admisisse putarim,
 Cur mole ista digne opprimerere mali?
 Squallida, fenta situ, vasta, & deserta, ruinis,
 Heu dolor, heu pietas! pene sepulta tuis.
 Eccui nam tantum licuit de te? anne tyrannos
 Infelix iterum passa Syracosios?
 Militiamve trucem truculenti praesidis illam,
 Romani faecem, propudiumque populi,
 Rursum experta? aliquis solvit vel carcere fratres
 Daemon Phlegraeos in tua damna malus,
 Oton, & Enceladum, Rhetum, validumque Mimanta, 10
 Atque minaci ipsum Porphyryona statu,
 Ceumque, Japetumque, immani & mole Typhoea;
 Docti qui montes montibus extruere,
 Pelio Ossam, Ossaeque virenti vertice Olympum,
 Urgebant caelum vellere cardinibus,
 Praecipitemque Jovem folio exturbare deorum,

Atque

Atque hominum Regem, & sidera disjicere ?
 Ah ! sensi modo : non aliquis Dionysius, & non
 Aut te Pleminius, Pleminiique cohors,
 Non & Terrigenae conferti : Terrigenarum 15
 Unus te miseram perdidit ille male,
 Qui Inarime excussa, fuerat quae imposta superbo,
 Ulturus Phlegram, litora nota petit
 Ausoniae propere ; Aesopemque adgressus in ipso
 Adventu primo funditus eruere,
 Impositurus eum Melio, Aesopique propinquos
 Post alios montes, insuper atque alios ;
 Ut primo inceptum urget opus, pellitque, quatitque,
 Omnem jam jam te, patria, dispulerat,
 Ni Vaticana qui regnat in arce, tulisset 20
 Tempore praesentem Jupiter almus opem.
 Ergo illum sceleri instantem pater ipse nefando
 Deterret tonitru protinus horrifono :
 Tum trifidum contorquens telum, infigit acutis
 Picentum scopulis. i modo, temne deos.
 Ut pater omnipotens, cujus, Benedicte, procuras
 Omnes assiduus nomine res hominum,
 Det facilis semper quae tu vis omnia, teque
 Det nobis longum fospite posse frui,
 Talia qui perdis portenta, & monstra per orbem, 25
 Et nos qui tali denique peste levas.
 Et sane fuerat nostri hoc insigne doloris
 Solamen, fateor, ni tua damna super
 Essent, o patria, & clades vastaeque ruinae.
 Quod Pater ipse etiam prospiciens animo,

Undique conquirat mortalem ex millibus unum,

Quem tibi praesidio det miserae proprium.

Nequicquam datus ille tamen, crudelia quando

Fata unum nobis ocyus extulerunt.

Heu dolor, heu populo nimis invida fata Locrensi! 30

Eheu fata meis invida deliciis!

Tu mea, tu moriens tecum aufers gaudia, amice,

Locrorum & tecum est paene sepulta salus.

Sed stultas hominum mentes, & pectora caeca!

Ecquisnam nobis amplius esse boni,

Bozone extincto, speraret? Scilicet ipsis

Haud sumus invisi nos adeo superis,

Nec nostri est adeo pater optimus immemor ille,

Sceptra pios omnes qui tenet in populos,

Neglectos uti nos habeat. Ex omnibus ergo, 35

Quotquot alit magnos Itala terra viros,

Qua late pelago supraque & cingitur infra,

Unum dat fortem magnanimumque, modus

Et cui sit rerum, rebus spectatus in ipsis,

Sincera & pietas, castaque religio,

Atque, uno ut dicam verbo, omni laude probatum,

Cujus sit nostri propria cura gregis.

Ut Benedicte tibi quæ vis dent omnia divi,

Humani spes, & delictum generis,

Talia qui mactas monstra, & portenta per orbem, 40

Quique Locros tali præsede nunc recreas.

Et sane haud alius cives par rebus egenis

Nostris, non alius, non nisi Caesar erat.

Nullius & fuerat tantas sarcire ruinas,

Ni magni magnum Caesaris illud opus.

Ergo virum tantum, tantis virtutibus aequae
 Ac factis clarum, jure avido studio
 Opperiebamur: jure ergo illum advenientem
 Tanto cum plausu, cum strepitu ac fremitu
 Excipiebamus, jure & nunc denique mente 45
 Tanta, illo excepto, gaudia concipimus.
 Nam veluti longe deductus rivus aquarum,
 Aut veniens caelo candidus imber, agros
 Arentesque herbas, ussit quas Syrius ardens,
 Enectumque siti recreat omne pecus;
 Aut veluti silva in magna si forte viator
 Deflexit recta de regione viae
 Imprudens, seque in saltus ac lustra ferarum
 Induit, & jam jam nox tegat atra diem:
 Erranti pastor, sive armentarius illi 50
 Obvius unus eat tunc cito, opemque ferat;
 Sic summo adveniens nostro nunc tempore, Caesar,
 Unus opem nobis auxiliumque tulit.
 Ille velut nobis demissus ab aethere, rerum
 Multarum prudens, eloquioque potens,
 Sanctis hanc iterum formabit legibus urbem,
 Illam iterum sanctis moribus instituet.
 Ad decus ad laudem o quantum tibi, patria, & ille,
 O tibi quam facilem sternet ad astra viam!
 Aspice uti demum longo post tempore gressum 55
 Huc Astraea, deum progenies, retulit:
 Plurimum erat ubi cum justis vitaeque magistris
 Olim illis, illo & flore hominum veterum,
 Gyptio, Onomacrito, Timare, Stenidaque, Zaleucoque:
 Atque una ut rediit pax, pudor, & pietas!

Fortunata! novus qualis tibi nascitur ordo

Nunc rerum, quanta & sunt tibi nata bona!

Haud sceleri pretium hic ullum amplius: exploratae

Virtuti sed enim praemia digna manent.

Et jam jamque tui justos tibi, patria, & illos,

60

Quos dixi, hoc nostro praefule, patre, duce,

Atque illos referent, quorum sapientia vel nunc

Tanta celebratur, Xenonas, Euticrates,

Timaeos, Cetos, Acriones, Philodamasque,

Et queis pro Christi religione cruor

Intrepide fusus, multumque exercita virtus

Aras tot passim, templaque demeruit.

Profecti atque utinam mihi divi hoc protrahere aevi

Dent faciles, possim quo bona tanta frui

Una vobiscum, cives, & gaudia vestra

65

Gaudere, & magna, & perpetua, & propria.

E L E G I A II.

Quod felix faustum fortunatumque, Locrenses

Cives, sit vobis, sit mihi, sit populo

Nostro, fas coetu nunc ecce coire frequenti,

Atque iterum magnum concelebrare diem,

Quo pater ipse die sacrorum est Caesar inunctus

Rex, datus & populo rite Pelusiaco.

An non vos illum laetum faustumque habeatis,

A quo sunt nobis omnia nata bona?

Ast

Ast ego vel mediis pelagi si verfer in undis,
Sicca deserto litore vel Lybies,
Sakra memor semper tamen haec, & vota quotannis
Exsequar: & multo thure onerabo focos.
Atque utinam nitidae primus calor ille juventae
Effet, qua cordi mi citharæ, & choreae:
Qualis eram Tyberis quondam flaventis ad undam,
Ad juga vel nostri Parrhasii nemoris:
Ut, paulum absterfis mihi quas creat usque Cleanor
Absens spinosis sollicitudinibus:
Cura Cleanor, amorque meus, quem docta moratur 10
Intentum Sophiae Parthenope studiis:
Me nunc complentem audiretis compita cantu,
Nunc pede pulsanter conspiceretur humum!
Sed bene habet, nostrum quod prima videmus adesse
Pastorum, Phociscum, & Menoeta meum,
Eurythumque bonum, tantosque ex ordine vates,
Carmina queis cordi, queis choreae & citharae.
Vos, vos ergo meam vestramque vicem, aethera cantu
Nunc complete boni, nunc agitate choros.
Et laeti faustae bona dicite verba diei, 15
Qua bona sunt nobis omnia nata die.
Concita non illam ventorum flabra, sonori
Non imbres turbent, aut nebula ulla tegat.
Nec paulo gravior rapido sol urat ab aestu:
Laetior ast cunctis una diebus eat;
Unaq: fausta magis, magis expectataque, quicquid
Inceptare boni, aut perficere est animus.
Nec non & magni Clementis dicite, vates,
Manibus o nostri vos bona verba piis:

Quo rerum potente, etiam sua praemia laudi, 20
 Virtutisque suus dignus honos fuerat.
 Scilicet ipse prior nostrum hunc in regna vocavit
 Virtute ac factis fortibus egregium.
 Unde ad nos illum summo post tempore nostro
 Transtulit, huic urbi praesidium miserae,
 Ille pater summus, caelum cui obtemperat ipsum,
 Quemq. horret Phlegeton, Tartareiq. lacus.
 Quare & verba patri bona dicite vos Benedicto,
 Per quem nempe bono praecipuo fruimur.
 Et longum vivat, Benedictus, dicite, longum 25
 Quo queat humanis addere rebus opem:
 Discordes populos componere: latius omnem
 Et Christo errantem subdere barbariem.
 Et felix vivat Benedictus, dicite vates,
 Et sospes vivat incolumisque diu:
 Tempora securi per quem tam laeta potimur,
 Et ludos per quem ludimus innocuos.
 Tum longum noster felix, longumq. superstes
 Denique sit Caesar, dicite, noster amor.
 Spes & amor noster Caesar, quo sospite Locri 30
 Nil omnino mali, quod vereantur, habent.
 Illo quin Locri salvo incolumique, quod usquam est
 Quippe boni, sibi quod polliceantur habent.
 Huic ergo, vates, bona dicite verba diei,
 Omnia qua nobis sunt bona nata die.
 Hac vos ergo die bona fundite carmina, vates, 33
 Et laeti faustum concelebrate diem.

E L E G I A III.

NEmpe Patri magno nostrorum est cura, gregales,
 Et pudor, & pietas, castaque relligio,
 Simplicitasque olli, & mores artesque probantur
 Nostrae, quum puncto temporis instabiles
 Res stabilit nostras, casum jam jamque minantes.
 Occideramus enim, ni tetulisset opem
 Qui caecas cordis latebras introspicit unus,
 Ac scelerosa hominum frangere consilia
 Stultorum potis est. Ergo huic bona dicite verba, 5
 Unde est, o vates, omnibus omne bonum.
 Nimirum posito tandem conversa furore
 Omnia jam sunt, cursu obvia quae fuerant:
 Nec nostram caelique irae, pelagique timendum est
 Ne parvam jactent, disjiciantque ratem,
 Quando gubernator divinitus obtigit, alto
 Majora expertus ducere navigia.
 Qualem non poterat sibi spe praesumere quisquam,
 Non poterat votis fingere. Dicite io,
 Dicite io, focii, viridi & mihi tempora fronde 10
 Cingite: nam exsultans pectore laetitia
 Me lusu jubet ingratis, choreisque, jocisque
 Indulgere senem, carminibusque novis.
 Magna peracta, viri, res est, dis gratia. nostris
 Haud quisquam posthac imperitabit agris

Musarum studiis aversus barbarus hospes,
 Qui sese plenus despiciat reliquos;
 Ac gentem, & mores melioribus exprobrat excors;
 Sed noster, nostro sanguine cretus homo;
 Cui res ampla domi, domus ipsa magistra pudoris 15
 Magnorumque eadem magna virum genetrix,
 Ingeniique adeo bonitas, virtutis apertam
 Ac facilem strarunt ad juga celsa viam.
 Non huic deliciae puero, non otia cordi,
 Verum doctrinis, artibus atque bonis
 Cura fuit formare animum, nullique labori
 Parcere, virtutis quo citius spatia
 Omnia conficeret; currentique aemula fratrum
 Laus, vigil & genitorum pia sedulitas
 Addiderunt stimulos. Atque hinc prudentia major 20
 Annis illa fuit, caniciesque animi
 Praecox: facundaeque hinc illa opulencia linguae,
 Quae auditorum aures duceret attonitas.
 Nam quid ego memorem, juveni post additus omnem
 Ad laudem, qualis, quantus & ille fuit,
 Ille ejus doctor; cujus magno absque dolore
 Atque piis lacrimis haud meminisse queat,
 Principe sit quicumque viro semel usus amico,
 Sicut & usus ego, tempore sed modico?
 Scilicet heu nimium celere caelestia nobis 25
 Numina praereptum te voluere suum,
 Philamarine pater, nostra aetas ne foret usquam
 Unde superbiret, despiceretque alias.
 Quam tibi, quam vellem, vitae mage longa sorores
 Stamina nevissent! tu quoque magna chori

Hujus pars esses, sperassem, laetitiamque
 Expleres nostram, Hermocratisque tui,
 Nostrorumque hominum; tantoque superbus alumno
 Maxima nobiscum gaudia nunc caperes.
 Nec vero ulla tuum haud tentarent gaudia pectus, 30
 Quamvis & fortis magnanimusque fores,
 Vivere si liceat, ac cernere tam tibi carum
 A nobis habitum tanto in honore caput.
 At te quis divis unquam magis usus amicis,
 Hermocrate o noster, cui meruisse datum
 Est duce sub tanto tam longo tempore, & artes
 Egregias sacrae discere militiae?
 Sed neque semiferi nomen Chironis, Achille
 Olim educto, aequae claruit, atque tui,
 Te educto, aeternum clarescet Philamarini 35
 Fama recens; nec enim nos patiemur, opus
 Illius ut faciat in nomine aranea putre,
 A quo sunt nobis tot modo nata bona.
 Jure ergo nobis praesumpsimus omnia laeta,
 Omnia fausta, aures laetus ut ille avidas
 Nuncius implevit, aliud te prorsus agentem
 Praefectum nostris rebu' fuisse sacris.
 Ergo & jure tibi primum ad nos advenienti
 Sedibus ipsa suis urbs quasi vulsa Locrus
 Advorsum venit, humerisque velut sublatum 40
 Intulit ad sese, laetitia exfiliens.
 Nam qui nunc fremitumque hominum, plausumque jocumque
 Qui bombos tantos, aeraque pulsa manu
 Omnia quot pendent templorum e turribus altis,
 Constratasque vias fronde nova, & titulos

O

Atque

Atque arcus referam, ningentia & alta domorum
 Floribus, haec quando attendere non potui,
 Unus quum trabea mitraque insignis & auro
 Hermocrates, similisque os humerosque Deo
 Nostrorum ad sese raperet mentesque oculosque, 45
 Candenti ingrediens conspiciendus equo?
 Haud aliter curru, credo, sublimis Ioseph
 Incedebat ovans urbe puer media,
 Isacidae magni proles, ab rege secundum
 Illum dum praeco praedicat ingeminans.
 Laxior olli humero, grandi quam fibula gemma
 Aurea subnectit, byssina ad usque pedes
 Dependet stola, depicto circumdata limbo;
 Et collo torquis regius impositus;
 Regius & digito simul inditus annulus aureus, 50
 Quos sibi detractos rex dat habere homini
 Servatori hominum: nam sic vult dicier illum,
 Per quem sit Phario parta salus populo.
 Fortunate nimis juvenis, rerumque potentis
 Cura & amor patris, sic bene cuncta cadunt
 Cui ex animo. Fratrum tibi nil odia aspra tuorum,
 Spretaque nil falsis uxor herilis obest
 Quidquam criminibus, superent quin fata, viamque
 Inveniant facilem, perque ea quae obstiterint.
 Quamlibet e medio obdurent te tollere fratres: 55
 Quamlibet in puteum praecipitem ejicient,
 Suspendantque, fame atra jamjam conficiendum:
 Quamlibet & duro denique servitio
 Infontem damnent, ac talia nulla merentem,
 Dum vano expediant livida corda metu,

Ne dominum fratrem accipiant aetate minorem,
 Cui fraterna adeo crimina displiceant.
 Namque volente Deo, te denique oportet adorent,
 Et fidei sese praesidioque tuo
 Vitam committant; aequus quos accipis omnes 60
 In fortunarum praecipuam miseros,
 In regnique tui partem: populumque beatum
 Condis, parta salus unde hominum generi.
 Nostra ergo o nobis gratemur tempora, cives,
 Sacrorum Antistes quum datur unus, opem
 Praesentem ferat afflictis qui denique rebus,
 Et qui nos omnes servet ametque suos:
 Nullaque cui placeant malefacta, aequique bonique
 Cultori. Quare praemia nemo bonis
 Debita, seu capite obstipo, seu pectore posthac 65
 Ignavus tunso praecipiet facile.
 Nilque animi falsis, nil dehinc technisque, dolisque,
 Perfidiaeque loci. Pestis & illa procul,
 Hinc procul illa ibit pestis, quae quod mage honesti,
 Quodque magis sancti est foedat, avarities.
 Nostra ergo, o cives, felicia tempora nobis
 Gratemur. divumque ipsum, hominumq. patrem
 Oremus, nobis eadem haec felicia longum 69
 Tempora det facilis, perpetuoque frui.

E L E G I A IV.

NOMINE CLEANORIS PALLADIACI.

Q Uod me signantem prima vix ora juventa,
 Ignotum, ignavum, nullius & pretii,
 Nominis in partem vestri, vestrumque sacrorum
 Ultro tam faciles, Arcades, accipitis;
 Id mihi pergratum est, perjucundumque, placere
 Me quoniam vobis sentio, Phoebus amat
 Quos pater, Aonidumque cohors dilecta sororum,
 Quos & amant omnes, suspiciuntque boni.
 Ast ego fortunae tot merfor fluctibus, ut spes 5
 Nulla emergendi vatis ad exiguum
 Vel saltem nomen superet mihi, munere vestro
 Quo tanto possim, iudicioque frui.
 Nec juvat aut scriptis Grajorum, Romulidumque
 Instare assiduum; floriferis & apes
 Omnia uti limant in saltibus, omnia sic me
 Illorum depasci aurea dicta avide,
 Et servare meo studiose in corde reposta.
 Nam nihil est, quando me mala Pauperies
 Obsidet: haec nostris magnis conatibus obstat: 10
 Una mei haec vires pascitur ingenii.
 Cui tamen ut possim nitens obsistere contra
 Viribus, ut fortem magnanimumque decet,

Anne

Anne etiam quae pone subit crudelis Erinny's,
 Quaeque caput quassans, me miserum trucibus
 Unum oculis designat atrox, ac eminus usque
 Territat, hanc contra stare miser valeam?
 Haud equidem valeo; illa etenim, nec fallor, Egestas
 Est: novi faciem, novi etiam comites,
 Et genus, & mores novi: fata Nocte, Ereboque 15
 Pannosa est, rugis aspera, sicca fame.
 Tum quasso horrendos sonitus ciet illa flagello
 Effera, torva tuens, imperiosa, minax.
 Agmine quam longo sectantur, devius error,
 Et Dolus ipse malus, Fraus mala, & Improbilas,
 Esuries, Sitis, ac stimulans Irrisio, & Aegror,
 Et Dolor, & Questus, & Lacrymae, & Gemitus,
 Tum Morbi, & vigiles Curae, tum denique nigra
 Mors, heheu Mors, quam mi nigra, & horribilis!
 Quam grave Pauperies pondus, quam saevus Egestas 20
 Heu timor, heu visu terribiles facies!
 Haud potis Alcidem tantis, ac talibus usquam
 Euristeus durus supposuisse malis:
 Quamlibet & Nemaus opus magnum Leo, & Hydra,
 Harpyaeque truces, & Diomedis equi
 Naribus efflantes ignes, & janitor Orci,
 Ac tot victa manu monstra alia atque alia;
 Ut non aerumnis, aerumnas illius omnes
 Ipse meis vincam, cui mala Pauperies
 Imperat, & longe gravior minitatur Egestas 25
 In nostrum jam jamque, irruitura caput.
 Nam quid dulce mihi in vita, quid amabile, pestes
 Hae geminae esse sinunt, quidve boni reliquum?

Non trochus, aut pila me, non talus, non cavus arcus,
 Non viscus, non me retia rara juvant;
 Non citharae cordi aut choreae, non daedala cantu
 Carmina, non mimi, non joca, non epulae.
 Tempora quidquid habent anni, ver quidquid & aevi
 Fert nostrum, quidquid fors & amabilius,
 Mens animi id totum mea fastidit, reicitque, 30
 Quae mala tanta timet, quae mala tanta dolet.
 Quod cum ita sit, nolim, noster Miraeae, maligne
 Me fecisse putes, aut minus ingenue,
 Si nimio plus ac decuit, fortasse, canendi
 Ipse meam sprevi, deseruique vicem.
 Sane ego jamdudum facerem ultro, copia tantos
 Si foret angores exspuere ex animo:
 Cum laudis quoque ego tangar dulcedine, alumnas
 Et pulchras Phoebi depeream ipse quoque.
 O mea si tandem pietas me, religioque, 35
 Et vitae integritas, & benefacta juvent,
 Atque mihi Deus omnipotens animum det habere
 A tantis vacuum sollicitudinibus:
 Ut vestris ego pressa legens vestigia plantis,
 Ingenioque potens, quod mihi jam trepido
 Amplius haud rerum, dubio procul augeretur,
 Ad juga perveniam, mox AEliconis ovans,
 Castaliisque trahens magnos de fontibus haustus
 Vel paucis impar vatibus unus ero!
 Dulcia quin vestris audax mea dulcibus addens 40
 Carmina carminibus, laetus & ipse canam.
 Non secus atque gravi defuncto laeta periclo
 Daulias arguto gutture cantat avis.

Illam nam perhibent, si quando sub arboris umbra
 Ad terram propius sedula pervolitet
 Quaesitura sibi, natis vel dulcibus, escas,
 Et forte e viridi gramine conspiciat
 Colla attollentem colubrum, torvisque tuentem
 Sese contra oculis, ilicet attonitam
 Horrere, auxilium ut nequeat sibi quaerere ab alis, 45
 Praesenti & fugiens se eripere exitio:
 Quin se jactantem huc, illuc, ac multa dolentem
 Anguineas demum praecipitem cadere
 In fauces. Misera! heu misera! en quonam impia facta
 Te tua compulerunt! en datus esca patri
 Infelix puer! en tua mens caeca, iraque praeceps!
 En furiae! en vindex nunc tibi & ira deum!
 An tibi par visum, natum praestare parentis
 Culpam, ejusque vicem pendere supplicium,
 Illius ut concisa, dapem, vos membra daretis 50
 Tereo, crudeles tuque sororque tua?
 Scilicet, ah, nimium flos virginitatis ademptus
 Te urebat, sentio, meque tui miseret.
 Tu tamen omnino vivo condere sepulchro
 Viva, nec instanti te excidio poteris
 Iam misera eripere, externata pavore, & ocellos,
 Ac mentem viru faucia letifero.
 Sed bene habet. venit haec super improvisus, &, euge!
 Tempore fert volucris pastor amicus opem.
 Ocyus ergo fugam proserpens bestia carpit: 55
 Nequicquam: duro nam semel atque iterum
 Ista caput baculo, squalentia terga resolvit,
 Et moriens, tabo plurima spargit humum.

Ut

Ut tibi dii faciles quae vis dent omnia, pastor,
 Et quisquis miseris fert bonus auxilium.
 Ut faciles divi fortuna denique eadem
 Uti mi donent, ac avis exiguae.
 Quae nunc mente statim prima, primisque receptis
 Viribus, emissum non secus atque habili
 Ex arcu telum, liquidum secat aera pennis, 60
 Arboris & celsae vertice tuta sedens
 Perfultat victrix, oculosque animumque jacentis
 Explet nunc hydri sanguine, nunc hominis
 Tam bene promeriti cara dulcique figura:
 Nunc canit & suaves incipit ore modos.
 Illa canit: sociae respondent; cantat & illa
 Ingeminans: doctae cuncta iterant sociae.
 Nec mora nec requies, cantu late omnia miscent
 Circum rura, & agros, & nemora, & scopulos.
 Laetantur subita tactae dulcedine Nymphae 65
 Pectus, & obliti pascua laeta greges.
 Omnes at vero pastor magis omnibus ille
 Unus laetitias concipit ultor avis;
 Quem solide egregii oblectat conscientia facti;
 Quod magnae est unum magnum operae pretium.
 Carminis hoc nostri munus pensumque, gregales,
 Curavi vobis, ut potui melius:
 Miraei fugerem vecors ne iussa magistri,
 Muneris & vestri gratia nulla foret;
 Qui in partem vestri me nominis accepistis 70
 Ignotum, ignavum, nullius & pretii.

E L E G I A V.

ERgo modum nullum facies tu denique luctu?
 Nulla ergo accepti pausa doloris erit,
 Arcane? Ecquando tete excruciare, gregales
 Atque tuos perges, meque adeo miserum,
 Omnia cui tecum jam sunt communia dudum,
 Nec possum ipse tuo non gemitu ingemere?
 Sunt ea magna quidem, simul et verissima juxta,
 Quae tu flebiliter de juvene eximio
 Fratre tuo memoras. nemo jucundior illo
 Alter erat, sic est, aut melius Charites
 Cui vellent, caelestesque omnes tot mutua divi
 In quem tam large munera contulerint.
 Nam monstri id simile, ajo & ego, solertia rerum
 Admirandaque in hoc vis juvene ingenii.
 Quare illum clari deflerint jure propinqui;
 Quin urbs nostra fleat, mater & usque fleat,
 Unanimesque fleant fratres licet atque sorores,
 Mortalesque omnes, dum datur hisce frui,
 Munere quas divum vitales pascimur auras.
 Ast, Arcane, quidem nostra alia est ratio.
 Haud etenim nobis, qui veri unius amore,
 Non venti causa, Palladis egregias
 Artes sectamur, nobisque addiscimus unis,
 Quae praestare unquam vulnera nemo queat,

Lamentanda, sed illa ultro quae admittimus ipsi:
 Quod genus est nostrae nunc patriae excidium.
 Namque patrum vitio faciat licet illa ruinam,
 Est ibi nostra etiam plurima culpa tamen.
 Divitiis illi, ac luxu fastuque superbi
 Sanguine perfusas in sua damna manus
 Dum vertunt, totam spargunt & caedibus urbem,
 Rem perdunt publicam funditus atque suam:
 Quin sese perdunt ipsos, aut funere merfi
 Crudeli, aut acti vertere sponte solum.
 Scilicet ex illo patria haec viduatur in horas
 Civibus: ex illo testa sonore gravi
 Horrificoque cadunt late, noctuque diuque;
 Et fora pulchra cadunt, moenia & alta cadunt,
 Aeriaeque cadunt tures, templisque caducis
 Passim diffugiunt numina sancta deum.
 Jamque manus dudum ex illo poscentibus agris,
 Desunt, nosque fames & mala multa premunt.
 Nam novus hanc hospes faciem quis viderit urbis
 Infortunatae, temperet & lacrymis,
 Atque caput quassans non haec verba insuper addat?
 Haecine magna potens urbs ea dives opum,
 Olim quae populis tot magnis imperitavit,
 Primaque eos scriptis legibus instituit?
 Quae validas circum tot condidit, atque colonis
 Arces firmavit hostibus oppositas?
 Haec Locrus est? genitrix ea tot foecunda virorum,
 Quorum etiam laudes fama superstes alit?
 Illa autem nunc ruderibus malvisque sepulta,
 Urticisque, super tertia quaeque domus

Vix, Arcane, est, atque eadem quae aeate, situque
 Fessa sit interitum non subitura brevi.
 Tuque mihi doleas unum modo funus acerbe
 Germani fratris, quotidiana tuae
 Funera non doleas patriae, quasi prorsus agatur
 Res nulla hic nostra, aut nullius illa preti!
 Merce gravis, multis gravis & vectoribus, undis
 Versatur mediis navis in Ioniis;
 Quae licet adversis jam tempestatibus usa,
 Iratisque diu caelitibus fuerit,
 Haud tamen in tanto est unquam versata labore,
 Infelix, quanto fungitur ipsa modo.
 Collectis gravidæ nimbis, atque imbribus atris,
 Confertaeque obscura omnia nocte tegunt
 Eripiuntque diem nubes, rabidi quibus Euri
 Caurique trufis vi valida & laceris,
 Effusi erumpunt imbres: falis aequora plangunt:
 Undae concurrunt: debilis illa ratis,
 Et cariota: animis discors jussisque resistens
 Navalis turba est: rector iners, fatuus.
 In navi fumus hac omnes nos, nostraque; num tu
 Hoc caelo, hoc pelago, navigioque putri hoc,
 His nautis ducibusque, putas, clavique magistris,
 Coeptum nos cursum posse tenere diu?
 Actum de nobis, nostrisque est denique rebus,
 Praesenti omnipotens ni Deus auxilio
 Adsit, & aerumnas miseratus denique nostras,
 Duros heu nimium molliat ipse animos;
 Tuque, tui & faciat similes quot mente vigetis,
 Judicioque estis consilioque boni,

Ut nobis tandem , vobisque velitis adesse ;
 Accipere & curas in patriam patrias .
 Laudibus ergo tuis possit quod deesse videri
 Tot , Michael , unum naviter adgrederi
 Hunc demum nobis magnum , navare laborem ; 45
 Ex animoque foras exspue quidquid adhuc
 Est aegri praematura tibi morte receptum
 Germani fratris , quamlibet egregii .
 Nec deflendus enim summi qui munere regis
 Privoque , ante diem praemia tanta ferat
 Militiae , vix tiro , sua sine parte pericli ,
 Ac regni consors accipiatur ovans .
 Quin juvenes plerosque fleas tu verius hosce
 Nostros spe nulla , ac re tenui , & misera ,
 Ignaros , ignavos , quorum est mortua vita , 50
 Et gratare tuo tot modo adepta bona ;
 Ardua qui caeli nunc occupat , aeternamque
 Ingressus vitam , coetu epulisque deum
 Perfruitur , ridens nostra haec vanissima rerum ,
 Quae tanta stulti primaque nos facimus .

I N P A S S I O N E D O M I N I

C A R M E N A N N A L E.

QUod tua sumus in fide,
 Christe, præcipue, accolæ
 Locrorum Arcades, annua
 Nunc tibi ex animo sacra
 Die hac rite novamus.

Qua die faciens Patri,
 Humanum superis genus
 Invisum scelere expias
 Ad aram crucis, hostia
 Unus, atque sacerdos.

Hunc ergo vacuum tibi
 Exstructum tumulum aspice,
 Dive, funereis tegit
 Arbor quem nigra frondibus,
 Feralisque cupressus.

Munera & bonus accipe
 Sola quae tenues queunt
 Pastores dare: musicos
 Modos scilicet, ubere &
 Sparsa carmina fletu.

Musa.

Musarum nec enim bonas

5

Artes tu negligis quidem,
Qui tot grandia fuderis
Saepe carmina de sacro
Vatum ore tuorum.

Pastorum neque enim genus

6

Non gratum tibi, dulceque
Nomen; dicere saepius
Qui tete solitus bonum
Pastorem esse ferare.

Verum quis valeat tua

7

Fando tristia persequi,
Christe, funera? quis graves
Et ignominias queat,
Exhaustosque labores?

Haud ego, haud alii putri

8

Hoc compacti homines luto;
Non ipsi superi, reor,
Aerumnas valeant tuas
Tot tantasque putare.

At omnino aliquid vicem

9

Canendum tamen est meam,
Vel flendum potius mihi,
Nam fletu mage nunc opus
Est, quam carmine molli.

Et vero sine lacrymis

10

Quis unquam nisi ferreus
Sit, lucem hanc memorabilem
Transfigat, tua qua dedit
Te gens effera letho?

Jam-

Jamque amara aderat prope
Hora, & more tuo hortuli
Secretum, Pater, ultima
A coena tacitae petis
Per silentia noctis.

Quis hic te pavidum metu
Cernat, aspera cogitas
Dum tot, quae superant mala,
Et fletu abstineat genas
Irrigare tepenti?

Quis te magnanimum ad Patrem
Orantem videat, genu
Lapsum, sanguineo & solum
Sudore irriguum tuo,
Lacrymis sine multis?

Quis non & gemitus edat
Moestos, quum subito a tuis
Desertum, ac manicis gravem
Spectet fraude mala rapi
Proditoris amici?

Quis porro gravia omnia
Per noctem Caiphae ad domum
Quae passus, fatis explicet?
Heheu quot miserum modis
Hic te plurima ludunt!

Hi infringunt colaphos: sacrum
In os hic alii spuunt:
Hic vellunt alii comam,
Ac barbam tibi: verbaque
Addunt multa pudenda.

Hinc

Hinc Praetoria ad ardua

Pilati trahere: & malis

En tibi gravida in caput

Tempestas recidit nova,

Foediorque priore.

Hic uestus misere flagris,

Hic lusus chlamyde in rubra,

Sceptriue instar arundine:

Hic circumdatus aurea

Spinis tempora acutis.

Hic fur & latro dignior

Inventus venia: cruci

Tuque addiceris innocens:

Nec virtus tua te, neque

Tot tegunt benefacta.

Nam quae sunt odia haec tua,

Gens Judaea, uti sanguinem

Sic fratris fitias, nihil

Qui in tete sceleris, Deum aut

Ipsam, admiserit unquam?

Aut quis hic stupor est tuus

Ipsam olim patribus ducem

Tuum, quem cupide cupis,

Promissum, haud modo cernere

Signis tot manifestum?

Irato quis enim mari,

Turbidisque Aquilonibus,

Morbis atque rapacibus,

Ipsisque imperet inferis,

Si non ille Deus sit?

17

18

19

20

21

22

Et

Et vos, vos hominem Deum
 Letho traditis. & Deus
 Homo, non alius quidem
 Pro nobis faciat fatis,
 Clausum & pandat olympum.

At tu, Christe Pater, volens
 Qui mortem oppetis, ut patrum
 Antiquo ab scelere abluas
 Nos, da participes tui
 Tanti muneris esse.

Da, si simplicitas tibi
 Pastorum, & studia placent
 Nostra, praesidio frui
 Tuo, & hostium impetus
 In nos frange malignos.

IN ASSUMPTIONE B. M. V.

CARMEN ANNALE.

Diva, quae aërios colis
 Locros, te canimus novi
 Locrorum Arcades accolae
 Pastores: quoniam fide
 In tua fumus omnes.

Siquidem, Dea, canticis
 Gaudes, & canere optima
 Tute es: nosque operam sacris
 Musarum studiis damus,
 Canticisque, chorisque:

Siquidem, & Dea, plurimum

3

Te montana silentia

Juverunt semel; & juvant

Montium alta cacumina

Nos, sanctique recessus.

Adsis, & pede dextero

4

Haec adi facilis sacra,

Prima, quae tibi solvimus:

Nosque, dum canimus, tuo

Sancto numine adimple.

Sed quid vult facer hic sibi

5

Horror tam subitus meus!

Adest, sentio, adest Dea.

Illi nos igitur novos

Instauremus honores.

Tuque Anaximene o pater,

6

Rex o tu pater optime

Sacrorum, eja age, mascula

Adde thura calentibus

Aris, & pia farra.

At tu, docte puer, cavam,

7

Illo quae tacita ilice

Dependet, rape fistulam, &

Impares calamos, age,

Unco excurre labello.

Vosque, o, carmina jungite

8

Nostris carminibus, boni

Pastores: etenim decet

Quae solemnia sunt sacra

Nostra, rite agitare.

Or.

Ordior: sed enim lateri

Adfiste, & mone, & adjuva,

Si quid deficio, o patri

Phoebo, & care sororibus

Mufis, dulcis alumne.

Salve, diva Dei parens,

10

Diva virgo parens Dei:

Salve, o caelitum decus:

Salve, o hominum decus

Deliciumque falusque.

Semen tu Patris Abrahæ:

11

Tu Judæ genus inclytum:

Tuque regia regii

Vatis progenies: tuæ &

Ingens gloria gentis.

Tu rerum domina omnium,

12

Potens ætheris ardui,

Nimborumque sonantium,

Ventorum, & maris asperi,

Terræque omniparentis.

Namque te omnipotens pater,

13

Nutu qui omnia temperat,

Regni te sociam facit,

Has terras ubi deferis

Cælum scandis & altum.

O dies ea, lætior

14

Qua non caelitibus dies,

Non mortalibus extulit

Ulla caeruleis caput

Horridi e maris undis.

Qua die sola deferens

Haec terrae, levis aera

Scandis, innumerabili

Stipata aligerum manu,

Caelestumque catervis.

Quanta gaudia dixerim

Tunc fuisse Patrum omnium

Principum, proavum omnium,

Matris, ac patris, omnium,

Verbo uno, Abramidarum.

Effusa en venit obviam

Omnis illa tuæ cohors

Gentis, exfilit, & bona

Dicit verba tibi, caput

Te tollitque nepote.

Sed se praecipue efferunt

In tete mage feminae

Priscae illae, & memorabiles :

Audis a quibus omnibus :

Prima gloria sexus .

Illud ast tibi dulcius

Sane est plus nimis, flagrans

Scilicet studium tui

Gnati, qui facit omnia,

Quo te maxime honestet.

Atque en ille uti millibus

Auratis legionibus

Cinctus, obvius it tibi, &

Amplexus veteres petit,

Tendens brachia collo .

Tum

Tum prensam manu ad optimi
Maximi folium Patris
Sistit, qui omnia temperat,
Tellurem, & mare, & aequora,
Quodque continet Omne.

22

Quam petens Pater osculo,
Lapsantem ad genua erigit,
Sede & collocat aurea:
Quam subter vaga sternitur
Luna, & auricomus Sol.

23

Mox & flavo micantium
Bisenum diademate
Cingit tempora fiderum:
Ac magni sociam imperi
Reginamque salutat.

24

O salve ergo iterum: & piis
Da, virgo, omnia prospera
Cadant ex animo: & famem,
Morbosque, & fera proelia
In fines age Thracum.

25

Salve, & hunc facilis tuo
Vatum praesidio tege
Coetum, meque adeo, sacra
Nam faxo, annua non tibi,
Non & carmina deerunt.

IN NATIVITATE DOMINI

CARMEN ANNALE.

ET te, sancte puer, cano,
 AEterni unigena o Patris
 Gnate, quandoquidem Arcadum
 Nostrorum sacra sunt tua
 Haec communia genti.

Pastores etenim sumus
 Et nos, solaque montium
 Silvaque incolimus, levi
 Pastoralia ludere
 Sueti carmina avena.

Pastores & erant, quibus
 Primis forte datum, recens
 Natum visere te, Pater,
 Vagitusque tuos cavis
 Delinire cicutis.

Multa nox erat, & filens:
 Quique Bethlemios agros
 Pascunt, pervigiles gregi
 Dum cavent, solito & sua
 More ovilia fervant;

Ecce desubito velut
 Caeli pandier ostia,
 Lux & hinc fluere ignea,
 Qualem haud plenior afferat
 Luna, aut auricomus Sol.

Ecce

Ecce & lapsus ab aethere
Insignis facie aliger
Nuncius, paribusque se
Pennis aere sustinens
Natum dicere te jam.

Spem tete Patris Abrahae,
Judaei populi ducem,
Seclum & qui referas prius,
Christe, virginis editum
Sancta matris ab alvo.

Ergo propterea ad specus
Illud, quadrupedum domum,
Quod Davidis ad oppidum
Monte sub rapido patet,
Convolutis jubet omnes.

Namque adinveniant quidem
Involutum ibi fasciis
Eductum puerum modo
Constrato paleis super
Te praesepe jacentem.

Pastores mage scilicet
Divorum alloquio invenis
Dignos; & quibus unice,
Humanam ingrediens viam,
Oblectere puellus.

Nam fides tibi candida,
Morum, & simplicitas rudis,
Non fraus, & violentia
Urbanorum hominum, tumens
Aut superbia cordi.

Non

Non Regum amplifica manu

12

Sic spectas data munera ,
 Ut nos tenuia quae damus
 Pauperes: adeo bonam
 Mentem respicis aequus .

Quam gratae ergo tibi, sacro
 Quas antro intulerunt boni
 Pastores, inopes opes
 Illae, castaneae, nuces ,
 Et fragrantia mella !

13

Tum carchesia candidi
 Lactis plena, rubentibus
 Et malis calathi graves:
 Quidquid & solet annum
 Pastor condere in usum !

14

Quam porro subita adjuvant
 Illa, parve, tuas mele
 Aures! hic cava cymbala ,
 Buxea hic crotala, hic manu
 Tenta tympana pulsat.

15

Ille & impare fistulam
 Conditam calamo, illeque
 Alter multiforem excitat
 Tibiam, hic cytharae sonos ,
 Hic amabile carmen.

16

Expectate diu advenis:
 Promissique memor, fidem
 En praestas bonus addiem.
 O felicia tempora
 Nostra, nosque beatos !

17

Jam

Jam rerum exoritur novus
Ordo ; fineque cladibus
Facto , servitio premet
Nulla barbaries genus
Posthac Abramidarum .

Verfa quin Babylon vice
Rerum , Memphis & horrida ,
Terrarumque mari undique
Quidquid clauditur , in tua
Ibunt jura volentes.

Tu custos hominum : gregis
Tu custos : nihil oppidis
Nunc clausis homini , nihil
Nunc opus canibus gregi .
O nos quippe beatos !

Non gregi leo , non homo
Insidias homini struet.
Pax ubique , amor , & quies .
O felicia tempora
Nostra , nosque beatos !

Haec illi . & simile Arcades
Ad tua offerimus pii
Nunc cunabula muneris ,
Pastoralia cantica ,
Et agrestia dona .

Quare & haec quoque munera
A me saepius , & meis
A gregalibus accipe
Laetus , inque vicem tua
In nos munera confer.

R

Tu

Tu nostrum face torqueat

24

Dira ne populum fames,

Dira ne populum lues,

Bella neu gravia ingruant,

Nostra & otia rumpant.

Tu me, Dive, tuo ac gregem

25

Nostrum, spemque adeo gregis

Agnos, praesidio adjuva;

Dentesque insidiantium,

Quaeso, frange luporum.

A D D. V E N E R E M

C A R M E N A N N A L E.

NObis quandoquidem facer

1

Festus est Veneri dies

Tandem redditus, & piam

Nostrorum aspicimus manum

Jam coisse frequentem;

Vates eja agite o boni

2

Sertis tempora frondeis

Velati, calamos leves

Inflate, & nemus insonet

Cantu suaviter omne.

Dicenda est Venus aurea,

3

Non ea quae Idalium regit

Frondosum, aut veterem Paphon,

Pisicosamve Gnidon, maris

Nata fluctibus atris:

Sed

Sed quae dives Aletium,
 Pisauri & juga florea,
 Cytaeumque ferax, Locrum
 Et suorum adeo volens
 Altas incolit arces:
 Quam provectior edidit
 Annis Hippolyte, Padi
 Nympharum una, ubi vitreus
 Lene defluit, arvaque
 Findit nostra Novitus.
 Vix in luminis editam
 Auras, diva suo sinu
 Excipit Sapientia;
 Immulgetque meri labris
 Lactis ubera plena.
 Tum casto teneram locat
 Lecto, qui liquidis fragrat
 Caeli semper odoribus,
 Ac apud se alit ut suam
 Educatque puellam.
 Hinc ea vis animi, hinc fides,
 Hinc ea & pietas fuit,
 Morumque hinc ea sanctitas,
 Veri & hinc amor, omnium
 Et prudentia rerum.
 Multos nostra quidem tulit
 Urbs olim Sophiae viros
 Praeclaros studiis, bonos
 Et formare alios bonis
 Multas legibus Urbes;

Multosque egregiis item

Factis militiae, & domi,
Alto qui patriam polo
Aequarunt; tamen una est
Omnium Venus instar.

Quidquid Grajugenum scholae

Artium doceant, sacra &
Quidquid utraque pagina
Sancti contineat, tenet
Omnes, proque fatetur.

Ergo eam undique convenit

Discendi studio excita
Ingens turba hominum; ad domum
Nemoque est, melior suam
Quin subinde revertat.

Non enim rigidas modo

Verbis tradere regulas
Virtutis placet: omnia
Sed quaecumque docet simul
Sanctis moribus implet.

Et jam casta viro fidem

Servat sanctius uxor, &
Florem virgo frequentius
Aetatis sacrat integrum
Caelesti innuba sponso,

Jamque justitiam colit

Quisque civis, & omnia
Omnes officia in Deum
Implent, in patriam, & suos,
Ut peccent prope nulla.

Haec

Haec domi Venus haecenus:

Ast longe a patria procul
Quae post grandia gesserit,
Hanc habent vim, uti fortium
Vincant facta virorum.

Christi nomen in ultimas

Terras ferre, & amabili
Illius populos jugo
Certa subdere, nil timet
Mille adire labores.

Tu vero superum patri

Virgo carior una, cui
Mentem eam pater addit: &
Cui tantos animos, pares
Et vires animis dat.

Non te dura viae movent,

Infidi insidiae aut maris,
Non aestus, pluviae, nives,
Facta non hominum impia,
Rerum & mille pericla.

Quis vero queat aspera,

Quisque suavia dicere,
Quot tibi insula Sicelis,
Quotque ora Ausonis utraque,
Ac gens Graja crearit?

Illa sed superant mala;

Illa sed superant quoque,
Virgo, plus nimio lucra,
Quae septemgemina manent
Te Mavortis in urbe.

Vincla hic, sectaque fortiter. 22

Suffers ubera, & hic cruces,

Clavosque, scopulos super

Impostos, oleo, ac pice

Et ferventia athena.

Ast hic innumerabilis 23

Regi dat populus tamen

Christo nomina; & integra,

Virtute illius hinc abis,

Inceptumque opus urges.

Tandem abscissa caput, Padus 24

Prata rex ubi fluminum

Dividit, subis aurea

Victrix templa deum, poli

Cives inter ovantes.

Ergo, o docta cohors, boni 25

Pastores, bona dicite

Nostrea carmina virgini,

Nunc; & illius annua

Laeti festa novemus.

E P O D I

JUVENIS PASTORIS NOMINE.

LOcorum decus, alma Venus, fortissima virgo:

Te quando nostrorum manus

Excita pastorum, quota est, hic omnis in unum

Collecta, tollit laudibus,

Ac

Ac tua festa novat solito de more sacrorum:
 Et rura circum suaviter
 Nomine, diva, tuo resonant, silvaeque, lacusque,
 Montesque mille cantibus;
 An stultus taceam, numeroque allectus honesto, 5
 Nullas iniverim vices?
 Musaeique nihil stabit tibi muneris a me
 Vatum tot inter munera
 Nostrorum? haud faciam, quamvis sim viribus impar,
 Rudisque carmen fundere;
 Tu modo larga tuae mihi sis opis aethere ab alto,
 Meumque conatum juves:
 Cujus opem nemo incassum quaesiverit unquam;
 Benignitas tanta est tua:
 Tamque ingens in te divini gratia sponfi, 10
 Ut deneget nihil tibi.
 Et merito, tantum quoniam telluris obisti,
 Casus per omnes arduos,
 Munere apostolico fungens, vexillaque in oras
 Tot diffitas Christi inferens.
 Felix sorte tua, virgo, cui robore tanto
 Firmata ab alto pectora,
 Cuique datum cor, tantarum & prudentia rerum,
 Fandique dives copia.
 Tu Siculas, tuque Ausonias nunc circuis urbes: 15
 Nunc inquieti fluctibus
 Te te das Adriae, Grajorumque oppida lustras:
 Rerumque nunc pulcherrimam
 Romam contendis, vanis erroribu' passim
 Humana purgans pectora.

Non

Non te commorant truculenti aut ora tyranni ,
 Diraeve tortorum manus :
 Vincula non , manicaeve graves , & lamina & ignes :
 Non te securis denique
 Exferti sublata manu lictoris , & alte 20
 In colla labens terruit .
 Felix ! commerita es tali quae dote hymenaeos ,
 Regisque regna altissimi .
 Salve : teque tuus noster fac praeside tutus
 Sit , virgo , coetus Arcadum :
 Quo studia haec , artesque bonae , moresque probati
 In urbe nostra florent .

MEDITATIO CHRISTI PASSIONIS.

TEn' ergo ab alta , Christe , pendentem cruce
 Cassumque vita cerno , largis & genas
 Atque ora cesso , eheu , rigare fletibus ?
 Nam cui reservem lacrymas tandem rei ?
 Quaestusque amaros , ac dolentes naenias ,
 Cladique tantae plumbeus negem tuae ?
 Te nempe caeli clara flerunt lumina :
 Te bruta tellus : teque cunctarum parens
 Natura rerum . Lucidas Phoebus comas
 Turpatus atro pulvere , obscuram induit 10
 Repente nubem , orbique subducit diem .
 Nec Luna minus argenteos crines secat ;
 Ferruginaque in veste testatur gravem
 Doloris aestum , justa dum facit tibi .
 Quin magna nutant ipsa mundi moenia

Trematque vasto mixta terra murmure :
 Suumque ita execratur admissum scelus ,
 Ut sponte reddat multa vita corpora
 Defuncta , ululatibus vias quae ingentibus
 Complent , nimisque humana corda territant .
 Et ipse praesens mente cerno talia ,
 Nec membra mi pavore conrepunt tamen ?
 Nec falso ocelli flumine scatent tamen ?
 Eheu nimis me faxeum , heu durum nimis !
 An non mea tu , Christe , causa maxime
 Tot dura passus ? Anne vero civium
 Vecors tuorum mens , & implacabilis
 Tibi ira tantum invexit , aut quisquam mali ,
 Quantum unus ego mortalium teterrimus ?
 Nam quis scelestis anteit factis mihi ?
 Vel cuinam adeo mortuum tete magis
 Oportuit ? cui nempe plus redit boni .
 Mihi ergo plus boni redit , qui nequior
 Sum omnibus , fuere qui usquam gentium
 Eruntve posthac , aut modo sunt nequissimi .
 Sed pulchra vero a me tibi stat gratia :
 Pulchreque vero me prioris poenitet ,
 Pigetque vitae ; nullum abire qui diem
 Sinam , cruentem quin tuo me sanguine ,
 Crudelis , ac te saepe suffigam cruci .
 At tu benigne tange cor , pater , meum :
 Tu ferreum cor frange . da flagrem tuo
 Amore ; animumque hoc denique avellam luto :
 Da quaeso , da : nam te sine nil possum , pater .

Novitii Pastoris nomine.

P H A L E C I U M.

Pastores iterum Arcades frequenti
 Coetu te celebramus, alma virgo.
 Te, virgo Venus, Arcades frequenti
 Coetu nunc canimus, tuosque honores
 Omnes ex animo hac die novamus.
 Haud illam canimus quae arundinosam
 Nunc Gnidum colere, Uxiosque apertos,
 Nunc sanctum Idalium, Paphumque celsam
 Canunt falsiloqui impiique vates;
 Sed te, quae nitidam, Venus, Pisaurum
 Diveſque Aletium, ac ferax Cytaeum
 Bacchatamque jugis tuam celebras
 Locrum praecipue, poloque in alto
 Inter una choros deum beatos
 Aurata triplici caput corolla
 Incedis redimita, virginumque
 Exerces choreis manum sequacem.
 O quam te cupide canam tot inter
 Vates egregios, tuas ad astra
 Qui laudes hodie ferunt canendo.
 Sed stulte faciam & parum pudenter;
 Si qui sum nihili nimis poeta,
 Par ire egregiis tot optimisque
 Velle nunc videar sacris poetis.

10

20

Qua-

Quare da veniam, meosque sponsum
 Qui Patris Sapientia est, rogato,
 Conatus juvet ut bonus, bonamque
 Det mentem: ingenii nemo nostri
 Ut ne spe cadat, anxii & laboris.
 Sponso namque tuo tibi, faxo,
 Ac divis aliis, mei laboris
 Quaestusque ingenii stet omnis: adsis
 Dum tu diva mihi Venus virago,
 Aetatemque meam tegas in aevum.

30

34

E P I G R A M M A.

Pro nobis quando crudelia funera passo
 Has tibi, Christe pater, more pio inferias
 Ex animo facimus, meritosque novamus honores
 Multis cum lacrymis flebilibusque modis;
 Aspice nos, oramus; honos & si quis honestis
 Moribus, & merces si qua piis studiis,
 Nostris rebus opem fer tempore, & impia verte
 Injustorum hominum, stultaque consilia;
 Qui sibi, quae cupiunt, statuentes cuncta licere,
 In nostram immemores arma inimica movent
 Pastorum gentem, caram Matrique tibi,
 Laudatisque viris, principibusque bonis.
 Absterrentque novam pubem, parvosque quirites
 Ne sua dent nostrae nomina militiae.
 Ergo, Christe, bonam stultis his indue mentem,
 Nosque tuo salvos sis face praesidio.

P H A L E U C I U M.

Non te, magne pater, (quod hic frequentes
Tot viri, juvenesque doctiores

Certatim faciunt) meis camoenis

Laudabo: haud etenim, tuaque dictum

Id fit cum venia, videre possum ,

Vere quod valeam tibi referre

Laudi. Sed sapiens, pius, fidelis,

Iustus, magnanimus, bonus, benignus,

Castusque, intrepidusque, candidusque es,

Ajunt: ajo & ego, probe diu qui

Te novi, omnigenasque praedicavi

Virtutes animo tuo repositas,

Quae castum deceant & absolutum

Virum pontificem. Quid autem eo? Anne

Tuas propterea putemus illas ,

Laudemque inde tibi esse colligendam ,

Quod ne tu ipse quidem putas probasque?

Nam nos saepe doces, boni quod usquam

Est nostrorum alicui, ejus esse habendam

Gratiam usque rei Deo potenti

Omnem, qui bonus unus & perennis

Fons est, & dator omnium bonorum.

Quid ergo faciam? Deum precabor

Ut tete incolumem, superstitemque

Diu perque diu det esse, quo nos,

In te quae bona tanta collocavit,

Diu, perque diu frui queamus.

10

20

27
EPI.

E P I G R A M M A.

EJa, age sponse, bonis escis te largiter imple,
 Teque bono hoc imple sponse mero: Hymen adest.
 Hymen adest: magnisque tibi nunc viribus usus:
 Viresque, ac animos dant Ceres, & Bromius.
 Anne parum credis tibi nunc superare laborum?
 Magnum opus est, ajunt, vertere amoris agrum:
 Instandum est operi assidue, penitusque medullis.
 Exsudandum, ajunt; ut bene cultus ager
 Ubere te ditet fructu; quo Sergia fructu
 Gens vigeat seclis innumerabilibus.
 Et quo juncta domus Corealia gestiat, amplis
 Utraque fortunis atque potens opibus.
 Nostraque laetetur quo demum patria Locrus:
 Magnorum Locrus magna virum genetrix.
 Ergo, sponse, bonis escis te largiter imple:
 Vino imple, ac tanto sis face par operi.

E P I G R A M M A.

URbano Octavo nostri qui nominis auctor
 Templum cum junctis aedibus attribuit,
 Tot memores meritorum, grati animi monumentum
 Ponimus unanimes effigiem ex lapide.

D I S T I C H O N.

Phylacidae magni ora vides , quō Tybris in uno
Arnum, Sebethum, & provocat Eridanum.

E P O D I.

Quantum Triptolemo segetes, oleaeque Minervae:
Quantum Liaeo pampini:

Tantum docte tibi debere fatentur, Abedon,
Politiores literae:

Quaesitas longo quas tu partasque labore
In patriam huc infers bonus;
Dividis inque tuos nullo cam fœnore cives.

O ter quaterque, patria,
Felix: felices cives o terque quaterque: 5

Et nos beati plurimum,
Felicesque, datum quibus est virtute deorum
Hoc perfrui tanto bono.

O quam nostra tibi dignas persolvere grates
Urbs vellèt, & cives tui!

Nosque adeo juvenes, quos moribus imbuis aureis,
Artesque quos bonas doces!

Dum Ciceronis opes nobis, aperisque Maronis,
Carique dites copias.

Sed nos pro meritis dignas persolvere grates 10

Quas possumus tandem tibi?

Nullas: ast, per nos certe, quod possumus unum,
Dum stabit hic immobilis

Mons:

Mons: pelagi & falsas Mericus fluet amnis in undas:
 Vitamque habebunt literae
 Etruscae, ac latiae, semper nomenque manebit,
 Abedon, atque honos tuus.

13

E P O D I.

Tollenda virtus est ad astra gloria
 Quocunque fit loco sita:
 Magis sed illa ornanda multo est laudibus,
 Nobisque amanda plurimum,
 Ex eminenti quae loco renideat,
 Ipsis locata in regibus:
 Tunc namque fructus ferre communi bono,
 Eosque largos didicit,
 Quos ima nunquam possit. Ast illud grave
 Ac luctuosum maxime;
 Verae quod assentando laudis regibus
 Plerumque gustatus perit.
 Ut nationem dii, deaeque pessimam
 Perdant adulantum canum,
 Potentiorum obsident qui limina,
 Bonis parati dentibus.
 Omnes ferire, longiusque expellere,
 Ne vera Princeps audiat,
 Sed multa peccet, quaeque peccet nesciat,
 Ipsi augeantur commodis.
 Hac peste saepe, quod videmus, corrumpit
 Privata res & publica.
 Hac peste reges saepius cadunt loco,

10

Bo-

Bonisque sunt derisui:
 Nuper misellus ille ceu noster fuit,
 • Exempla ne foris petam;
 Qui falsus in delectu amicorum semel,
 Dum rebus ornat omnibus
 Malos, jacere dum probatos sustinet, 15
 Facit ruinam: retrahunt
 Et ecce se fortunae amici prosperae,
 Fortuna ubi mutat vices.
 Mox & jacentem appetunt, bipennibus
 Accisam ut ornum rustici.
 I nunc, amicos & tibi tales para:
 I nunc meliores despice,
 Qui vera praedicent, tibi que praesto sint,
 Quocumque fert necessitas:
 Laudentque vere quidquid est laudabile: 20
 Nihil loquantur subdole.
 Quos inter ipse te tuis ex laudibus
 Sic orno, Caesar optime,
 Divis agendas maximas uti putem
 Noctu diuque gratias,
 Nostrae dederunt civitati praesidem
 Quod te, virum virtutibus
 Tot praeditum tantisque. Prudentissimus
 Tu nempe: tu castissimus
 Es unus omnium populos quotquot regunt: 25
 Magisque nemo affabilis:
 Quo nemo ab omni & qui melius injuria
 Et linguam abstineat & manum.
 Quare Deum, magnamque matrem virginem

Orandum etiam puto omnibus ;
 Quotquot moventur re sua , ut te sospitem
 Servent diu & superstitem ;
 Possint & hunc ut annum laeti diem
 Tuae unctionis centies
 Celebrem habere ac millies cives mei,
 Laetere tute & plurimum.

Ex tempore.

E P I G R A M M A.

AD caram accessus dominam interdictus amanti est,
 Ac fandi coram copia nulla datur.
 Ergo quid misero faciendum ? Longius aedes
 Adspectet primo mane die : medio
 Adspectetque die : adspectetque deinde supremo :
 Et linguae faciant linthea sparsa vicem.

E P I G R A M M A.

QUam tibi, dive puer, dum linquit littora curva
 Sirenum, infidi & sese iterum pelagi
 Pastor Carminthus concredens fluctibus atris,
 Ad patrios fospes si remeasset agros,
 Cespitem de vivo surgentem voverat aram;
 Hanc voti ecce reus dedicat, alme, tibi.
 Desuper atque novo tria spargit cymbia lacte,
 Et spargit totidem cymbia plena mero;
 Ardentesque addit ceras, fumantia & addit
 Thura; nec agnellus, victima parva, deest.
 Nec satis haec: eadem celebrabit festa quotannis,
 Vivere des puero tu modo, dive puer.

Lusus.

CAvere haec quatuor, senex, venena
 Memento senii; diuque vives,
 Tu res per Veneris coito nunquam:
 Casus praecipites: graves catarrhos:
 Et fluxas fugito cacationes.

E P I G R A M M A.

Pontificis qui, Jane, manu nunc fratris inunctus
 Auges mystarum, mysta novus, numerum;
 Mox & pontificum, scito, numerumque decusque
 Augebis; fratres & simul unanimes,
 Quos tu pontifices magnis virtutibus aequas,
 AEquabis meritis, ipso & honore mitrae.
 Haec canere ipse modo potis est verissima Abedon
 Fata tibi, Phoebus cetera nosse negat.

E P I G R A M M A.

ET si magnorum genitrix foecunda virorum
 Extitit, Antoni, gens tua perpetuo;
 Haud tamen ullus erat, quem non virtute referres
 Pene puer; fraudi quod tibi quippe fuit
 Unum. namque adeo quum te Libitina disertum
 Cerneret, atque fide, consilioque bonum;
 Legitima aetatis rata jam spatia omnia dudum
 Confecisse senem, sustulit e medio.

Ast oculos casu ut pallentia jecit in ora :

Eheu me caecam , dixit , & ingemuit .

E P I G R A M M A .

Quae valide forma mihi primum , ac gentis honore ,
Post etiam placita est valdius ingenuis
Moribus , ac pietate in me , studioque fideli ,
Hic jacet Hippolyte Grylla sepulta mea .
Tu tumulum guttis lustralibu' sparge viator ,
Manibus atque bonus dic bona verba piis .

E P I G R A M M A .

Nuptarum decus , Hippolyte , de sede beata
Accipe nunc caeli , quae tibi iusta tuus
Olim vir dictus lacrymans facio : ac prece easdem
Tu mihi , tu , sedes obtine & hospitium ,
Queis te mature rex est dignatus Olympi ;
Nam mi vita nimis te sine facta gravis .

E P I T A P H I U M .

Conditur hoc tumulo quod erat mortale Leonis
Lucae Winthae . quid contrahis ora modo ?
Offenditne hospes lucam legisse leonem ?
Tuque leonem ergo expunge , repone bovem .
Immortale autem quae sit loca postea adeptum
Si quaeras , leti tartara , opinor , habet ;
Promerito vel saltem hoc uno , ruricularum
Quod causam accepto prodiderat pretio .

E P I G R A M M A.

Q Uod regere imperio populos haud Caesare nostro
 Quis melior: quod sit relligione bonus,
 Justus, magnanimus, sapiens, praeque omnibus unus
 Optimus, haud mirum: est Roscius ille quidem.

E P I G R A M M A.

Q Uandoquidem reduces musas, & Palladis artes
 Excepit noster Roscius hospitio,
 Exceptasque sinu foveat, ac laute accipit, ecquis
 Non amet & musas, Palladis & studia?

De Hirundinibus.

E P I G R A M M A.

S Eptima ab Aegypto redeunt aestate: viaque
 Ab longa fessis pomaque delicias
 Et puri faciunt latices. Assuesce labori
 Ergo quisquis amas delicias faciles.

Laurentini mors (a).

Optimus haec noster pleno dum pectore vates
 Carmina divino fundit correptus ab oestro;
 Mens animi paullum vacuas succedit in auras:
 Iamque secat nubes, lunamque & sidera supra
 Fertur, templa patris donec stellantia magni
 Laeta subit, divorum & se felicibus infert
 Coetibus. Aeterni hic regis dum suspicit alte
 Aeternam majestatem, explerique tuendo
 Nulla potest; sacri quamvis cessante furoris
 Afflatu, negat illa tamen se posse teneri
 Corporeis vinclis, terramque habitare minorem:
 Ergo tenet caelum, vacuos mors occupat artus.
 Sic Laurentinus moritur; si mortuus ille
 Dicendus, cujus felix anima immortalis
 Aevo, epulisque deum summa cum pace fruatur:
 Cujus & aeternis consignatum monumentis
 In terris clarum vivat per secula nomen.

E P O D I.

Mirae magne, nostra cui se civitas
 Custodiendam dedit;
 Fideque cujus nostra cunctorum salus,
 Virtute & alta nititur:
 Ecquae haec tua est nunc factio?
 Duum triumve audacium

Nihil

(a) *Quum celeberrimus Vates Franciscus Laurentinus, ob elegantissimam
 Italiam παραφρασιν Cantici trium puerorum plus nimio oestro perculsus esset,
 atis misere occubuit.*

Nihil resisti publice? nil consuli

Tuum saluti civium?

Nam perdiu est, cum Spartacos oportuit

Hos legibus coercitos,

Nostrique abactos finibus dimittier

In maximam malam crucem.

Tuas, sed esto, ut magnanimus es ac bonus,

Injurias neglexeris:

At persequi vel publicas saltem omnium

Nostrum decuerat Arcadum:

Nemo fufurros edat hic inconditos:

Jam nemo turbet, dum meus

Magnum ille pastor Herculem canit suum:

Te nemo, nosque negligat.

Hanc namque ad omnes pertinere injuriam

Ecquis gravem non sentiat,

Hiare prorsus hic licere nemini,

Nisi quis horum jusserit:

Nullosque scire literas putarier,

Quos non ii putaverint?

Quando ergo nobis nulla spes est reliqua

A legibus tacentibus;

Unum quod est id insuper, cavebimus

Nobis at ipsi ab improbis.

P H A L E U C I U M.

E St noster fateor Vacerra dives ,
 Beatusque, domi forisque tantos
 Qui greges alat usque fervulorum :
 Aedes cui niteant bonis refertae
 Antiquis tabulis, novisque, docta
 Quas pinxit manus, & libris disertis
 Multis omne genus, rubrica & auro
 Distinctis, legere indifertus ille
 Quos nescit tamen. At deum Vacerram
 Factum munere divitem & beatum ,
 Sortes cui nimium bonae fuissent
 Hortanae, id nego pernegoque. quid tum?
 Nil est. Si sapiat, meos potiri
 Agros me patietur, & mearum
 Lana & lacte ovium manum abstinebit :
 Nam si concierit Vacerra bilem
 In nasum semel: ilicet; patebunt
 Sortes faxo, quibus sit ipse vere
 Factus tam cito dives & beatus .

E P I G R A M M A.

A Nne parum fuerat, qui mercenarius esses,
 Ipsum mox dominum vincere divitiis:
 Fructibus atque illum magnis fraudasse tot annos
 Agrorum, ac ovium, quidquid ubique & erat;
 Si non & patriis pepulisses finibus, ipsos

Ejus

Ejus agros, ejus quo poterere & oves?
 Scilicet iratis natus tu pessime divis,
 Qui nullo careas aut vitio, aut scelere.

E P I G R A M M A.

PONDERA defossi mihi non ingentia, Divi,
 Auri atque argenti, non dederitis opes.
 Stercora quandoquidem auro inducere divitiores
 Gaudent: nosque adeo stercola despiciunt;
 Hoc date mi faciles oro unum: demite scurrae
 Illi vos currus, demite dj famulos,
 Et censum, & titulos, & collo insigne decorum,
 Quo contra aequato cernere Marte queam.
 Iam discat, stulto cordatus, faxo, quid inter
 Sit. Non me posthac, fat scio, despiciet.

AD IO: BAPTISTAM COLLICOLAM
Principem juventutis.

TUUS quandoquidem, tuique patris,
 Praeclari hercle viri optimique, amicus
 Millus, aut dator, aut datator idem
 Sit, nil denique dat; datatque solum
 Autem mi bona verba; conficitque
 Fames me interea, & gravis senectus:
 Illi cur ego non malam datatim
 Rem tandem incipiam dare & datare?
 Nam quam rem rogitas? malos iambos
 Malos hendecasyllabos, amari &

Tetri

Tetri quidquid habent meae Camoenae.
 Ast nil promoveo, & caput periclis
 Oppono. fateor: sed id mea autem
 Quid? septem novies novas aristas
 Qui vidi; & Libitina cui sit instans
 A tergo; ac peream labore in horas?
 Ast nihil temere, bonoque mori
 Admittam varium, & meo instituto,
 Quamvis me assidui enicent labores.
 Quin illi benedixero, merenti,
 Ne quid diffimulem, licet pusille,
 De me prorsum aliquid: bonique, & aequi
 Quod fecit, memor usque praedicabo,
 Dum vivam. Sed id est nimis pusillum,
 Praedixi, senio meo, meaque
 Pro re, praeque aliis uti datur, qui
 Certe me nimio minus merentur.
 Ergo te rogo plurimum, Ioannes,
 Urbis delictum decusque Romae,
 Spes & delictum tui parentis,
 Tuum concilia tuo clienti
 Millum. Orato aliquid mihi benignus
 Det nunc insuper, & meae senectae
 Tandem prospiciat. scio obtinebis,
 Si voles, facile, optime o patrone.

E P I G R A M M A.

Abjete quae secta surgit domus, omnibus aequae
 Atque sibi aedificat Philamarinus eam,
 Perfugium cum terra tremit; quod saepe benigni
 Divi adsunt homini, si roget, & faciat.

E P I G R A M M A.

Haec est illa dies, lituo, trabeaque, mitraque
 Qua datus est primum Caesar in urbe Remi.
 Quem pater ut vidit flavo tunc Tybris ab amne,
 Lividus haec fertur dicta dedisse super:
 Em quo pauper aquis unus nos sponte Tanager
 Nunc uno tandem provocat, ac superat!

E P I G R A M M A.

Sunt perpauca quidem, sunt tenuia nostra, fatemur,
 Haec Musaea, tibi munera quae ferimus.
 Plura brevi sed erunt, multo & majora profecto,
 Digna abs te Musis praemia si maneant.

E P I G R A M M A.

Fertur Alexandrum spoliis Orientis opimum
 Sic perconctatus quispiam honestus homo.
 Thesauros ubi nam tantos, rex magne, coactos
 Servas? ille autem talia dicta homini

Repposuisse, & sese digna, & digna magistro:

Thesauri ecce mei hic, ecce meae hic & opes;
Et signasse manu circum uno tempore amicos.

Dives ad exemplum hoc num mihi Caesar erit?
Haud equidem credo, verum pauperrimus Irus,
Qui haud bene cuique velit, cui male quisque velit.

Ad Franciscum Xaverium Franzeum.

E P I G R A M M A.

Q Uod, Francisce, tuum celeri tibi funere fratrem
Hunc alium desles insatiabiliter,
Haud facis ipse pie, sapientum aut more virorum;
Namque pius nemo laetitiae invideat
Carorum, divisque resistat; & est sapientum,
Omnia quae perdunt perdita ut illa putent.
Si pius ergo, si sapiens audireque, & esse
Vis, ne fle. haud talem te, bone, flere decet.

*Ampliss. Roccellae Principi, ejusq.
Concordissimae Conjugi.*

I N S C R I P T I O.

P Astor. Locridius. agri. Phalerusii.
Carafaeorum. ille. germen. inclytum.
Dorisque. germen. Auriarum. nobile.
Illius. uxor. optima. & sanctissima.

Amphisiensium . principes . amplissimi .

Quod . nostrum . honestarunt . sua . praesentia .

Coetum . Locrensis . Arcadum . coloniae .

Hujusce . facti . fama . ne . intercideret .

Scripto . caverunt . marmore .

PP . AA . C . L .

E P I T A P H I U M .

Hospes, resiste quaeso paullum, & haec lege.

Hoc Transpadanus ille Caesar Roscius

Jacet sepulchro conditus, qui primulum

Acherunfiorum praefuit rebus sacris,

Nostrique post Castrensiū. Hujus tu genus

Ne quaere: primum gentis is decus suae.

Nunc qui vir accipe. Ingenii magni, sciens

Prudensque rerum plurimarum, quae suum

Munus juvarent. Semper in negotio;

Fractusque numquam mole curarum gravi.

Solvenda in opera assiduus: idem diligens

Implere quidquid Pontifex debet bonus.

Benignus idem; quod daret catus tamen

Sibique subducere, & suis hiantibus

Servis, aliunde fuetus & conradere.

Bonos malosque juxta habere: ac neminem

Peculiarem adsciscere: id vero fuit

Solemne homini: nullique se contradere;

Nullique prorsus obsequi; ac raro fidem

Praestare dictorum. Unde factum, ut omnibus

Invisus acque vita ab hac discederet.

Haec scire te volebam. abire nunc licet.

E P I T A P H I U M.

EXterminator ille sus praedivitis
 Albenſis agri, omniſque plebis ruſticae
 Horror pavorque, maxima & calamitas,
 Alter qui fuerat Herculis magni labor,
 Erimanthioque durior, ſi viveret
 Aetate noſtra hac Hercules fortiffimus:
 Sus ille, caeli ab arce tactus fulmine,
 Incondita hac ſub mole ſaxorum jacet.

Vos ergo, cives, hoſpitesque, quot feret
 Huc caſus aliquis, veſtra ſive curiositas,
 Ne deeſte officio, quaefo, verum beſtiae,
 Ut ſeſe ubi volutet uſque ſuppetat,
 Locum excacate largiter circum undique;
 Tum retro curſim voſmet in pedes date.

P H A L E U C I U M.

Quod te ſaepe virum gravem, diſertum,
 Principemque locum inter obtinentem
 Iſtos, quotquot habet, diſertiores
 Princeps Parthenope urbium diſertos,
 Audiremque bonum, boniſque carum;
 Erat cur ego plurimum te amarem,
 Monſoline, tibiſque gratularer,
 Noſtraeque Auſoniae, urbiumque oculo
 Reginae urbi adeo, beata ſemper
 Quae virtute, viriſque foeta magnis.

10

Quod

Quod autem Angelus meus recenter
 Scribit, quod cupide cupiret unum,
 Tuorum facile in gregem receptum
 Abs tete, & sapientiae ad officinam
 Illam tam celebrem, eloquentiaeque, 15
 Jamdudum tua tecta ventitare,
 Sectari & fora curiasque circum
 Te coepisse; magis, magisque multo est,
 Te quapropter amem, atque amare porro
 Meos sim reliquos paratus annos. 20
 Quod nulla ab ratione ne videri
 Dictum possit, & abrogata verbo
 Huic nostro tua sit fides; amavi
 Illum, scito, ego, liberaliterque
 Eduxi a puero, ut meum, parato 25
 Ejus ingenio bonas ad artes
 Omnes, ac celeri, pudore & illo
 Captus, quo proprio sibi potenter
 Adjungit hominum, tenetque amores.
 Literas nec enim elegantiores 30
 Ejus, nec studia utriusque linguae,
 Nec & multiplicem eruditionem
 Opus dicere, cuncta quae tibi aequae
 Mecum cognita jam puto esse dudum.
 Unum dico: ibi tute quidquid usquam 35
 Curaeque, auxiliique, praesidique
 Amorisque loces tui, futurum
 Ut laetere: opus ipse cum videbis,
 Quod spero, egregium tua probari
 Ab arte, atque tibi illud esse laudi. 40

Ast cum laetitia , novaque laude
 Tua hac , debitio putetur , oro ,
 Cumprimis mea gratiae , bonumque
 Nomen ipse habear , quod expedite
 Solvam , ne dubita , a meis camoenis .

J A M B I. (*)

EN laeta venit illa jam tandem dies ,
 Tuis potiri qua , Michael , amoribus
 Tibi daretur . En tuas nunc denique
 A matre , fratribusque , tota & nobili
 Cognatione adducta ad aedes Martia .
 Virgo illa Martia , flos , decusque eximium
 Locrensum viraginum in manus datur
 Habenda semper , donec aetas suppetat .
 Beate ! cui tam pulchra , diis faventibus ,
 Tam bella , tam venusta iisque moribus
 Educta , frustra mille quam optarunt proci ,
 Quam mille frustra sedulae matres nurum ,
 Obvenit uxor . En parens annis tua
 Defessa , totque passa acerbae vulnera
 Profunda fortis , aegris ut molestiis
 Exspuitis , animo jamdiu quot haeserant ,
 Vultus priores induit ; bella & nuru
 Quam gestit , una & gestiunt fratres vide ,
 Concordes animae ! quamque parte ex altera
 Et focrus optima , & boni & honestissimi
 Fratres , virique , feminaeque nobiles

Pro-

(*) In nuptiis Michaelis Arcani , & Martiae Piconeriae .

Propinquiore sanguine! ut omnis denique
 Urbs nostra, cives, hospitesque clamitant,
 Ac verba dicunt hisce nuptiis bona!
 Nam quid ego de me praedicem? cui quantus es
 Seu litteris, seu moribus, seu civium
 Existimatione, gratia, & fide,
 Benignus acceptum refers, & me senem
 Colis, frequentas, & foves, & maxime
 Quibus sit usus cunque rebus adjuvas?
 Non ipse te te Michael carum mutua
 Habebo semper donec implacabilis
 Mihi haud recidat tenue flamen Atropos?
 Non & tibi fortuna amica aut aspera
 Quid afferat, mihiq; non simul ferat?
 Ergo tibi adeptae, Martia, nunc talem virum
 Virtute, genere, moribusque praeditum,
 Unumque juvenum principem Locrensium
 In quo reposta sit spes una civium:
 Talemque adepto tibi Michael virginem
 Primariam, quae clauso uti flos hortulo
 Secreta adhuc latebat in matris sinu,
 Tibique datur, ut perfruare, propria,
 Non gratuler? non dixerim vobis bene?
 Quin grator, & jucunda laeta prospera
 Et fausta cuncta comprecor; nec gaudiis
 Vestris quid amari iniqua fors immisceat,
 Nec rebus ullis ulla discrepantia,
 Sed ut cor unum, & mens ut una utriusque fit,
 Det oro caeli rex. det oro & liberos
 Vobis & ore, & moribus simillimos,

Talesque ut animi ac sortis omnibus bonis
 Possint tueri priscam in aevum gloriam
 Arcanaeque domus, atque Piconeriae;
 Suisque bene de civibus mererier.
 Demum, Michael tibi, tibi, Martia,
 Ut hac juventa, hac forma, & his vos gaudiis
 Vivatis annos, auguror, Mathusales.

J A M B I.

Sophista quondam Grunnius quidam fuit
 Porcellus, omnes qui sophistas illius
 Aevi repressit captiosos maxime,
 Qui saepe lana de caprina disputant,
 Ipsoque cum Deo cavillantur mali.
 Cujus rei testem afferro Luscinium,
 Germana & illum, non fide graeca virum.
 Porcinae id altis nationis laudibus
 Sophisticaeque id nationis gloriae,
 Quod deerat unum, nolui silentio
 Omnino praeterier: nostro gregi
 Possent vitio ne vertere adversarii.

10

X

Ad

Ad Carolum Miliaccium.

E P I G R A M M A.

NE patrum fle, Carle, tuum, sat fleverit illum,
 Quod facit efflictum, patria nostra Locrus,
 Oppidaque & terrae flerint, & litora circum
 Quot superi inférnique alluit unda maris,
 Nomen ubi tam grande fuit dum vita maneret,
 Virtutis custos, & pius, & sapiens:
 Tuque iter inceptum quantum pote confice raptim,
 Et patrum nobis ocyus ipse refer;
 Quo decore usque novo urbs haec gessiat aucta, tuâque
 Causa nostra magis sese amet Oenotia.

*Ad Laurentium Clementem, Marchionem
 S. Lucae, Placanicae &c.*

P H A L E U C I U M.

JAm dudum fateor, nimisque dudum
 Factum, quum nomine tuo libelli
 Sunt mei mihi redditi prope omnes
 Quotquot villula parva continebat
 Argillusia nostra: quam secundo
 Annos post quatuor scelestus ille
 Latro confodiens, bonique quidquid
 Instrumenti ibi rustici placebat

Non

Non tantum rapuit, sed ausus ipsos
 Est auferre etiam sacros poetas
 Scriptoresque alios, nefas! profana
 Attrectare manu, Placanicæque
 Oppido in medio tuo isto habere
 Venales, dare vel quibus placebat;
 Nec grates ago, munerisque solvo
 Quod jam debueram a meis camoenis.
 Sed non factum alia id profecto causa
 Nisi quod super insuperque & usque
 Tot morbi in miserum senem recoctum
 Grassantes, animique, corporisque
 Vires conficiunt magis magisque.
 Quare ne vitio velim quis asper
 Id ausit mihi vertere immerenti:
 Abs te namque nefas foret, vereri
 Quicquam tale, viro gravi optimoque,
 Leni ac magnanimo, bonisque facto
 Doctisque ab studiis, bono ac disertis:
 Et qui tam sapiens es atque fortis,
 Ut quicquid veniat quod ipse nolis,
 Susque deque habeas, dolore nullo.
 Ego scilicet ut reversus Urbe
 Annos post novies senex quaternos
 Adveni in patriam, tuasque laudes
 Exaudiebam homines domi forisque,
 Ac circum undique saepe praedicantes;
 Illo ex tempore plurimum te amare
 Coepi, amicitiamque demereri
 Tuam concupii, quibus valerem

Rebus officiisque: quum rogatus
 A me, continuo meos libellos
 Scrutare, invenis, & mihi remittis.
 Non grates agerem, ac referre vellem
 Quas possem quoque maximas, sed excorsam
 Tam, levisque forem, aut superbus idem,
 Ut te negligerem, omni honore dignum?
 Haud fieri id pote; nam licet vetustas
 Fortunas & opes domus, genusque
 Praeclarum ipse tuum, meo instituto
 Modo praeteream, potentiores
 Laudaro tamen usque & usque cunctos,
 Sortis munera qui locept beata
 Quam possint mage recte, ut ipse tute
 Facis, Socratica tam ab arte magnus
 Atque hinc te populi; colunt quot aevum
 Suo te domino, velut superne
 Demissus fueris suum saluti;
 Mortalesque alii, quibus paratus
 Praesidio, auxilioque adesse semper;
 Et qui denique cumque amore capti
 Sunt virtutis, eamque fortiterque
 Continenter & usque persequuntur;
 Gaudent te incolumi, ac Deum precantur,
 Tibi ut Nestorios benignus annos
 Det, quos perpetua exigas juventa
 Laetus, non ut ego meos. Valeto.

E L E G I A.

DIva Syracosiae decus urbis, legiferarum
 Quae celsas arces, & cava saxa Locrum
 Concelebras haec nostra; oculorum quando potentem
 Cunctarum rerum te Pater ipse potens
 Esse dedit, miserum ne despice Abedona quaeso,
 Quem mala tanta premunt usque nova, atque nova.
 Nam qui tot facile senii tolerare fuetus
 Morbos, atque aegri tempora quidquid habent,
 Et latera & febres, artusque manusque tremantes,
 Atque hebetes aures, & mala alia atque alia;
 Insuper obscura tenebrarum lumina nocte,
 Qua gravior clades nulla homini esse potest;
 Hanc oro nigram mihi Lucia discute noctem
 Ne vivus peream mortuus ante diem.
 Anne isthoc vitae reliquum quod denique restat
 In tenebris agitem? vae mihi vae misero!
 Nec visenda mihi Argillusia villula posthac?
 Nec fructus potero carpere quos serui?
 Nullaque amicorum, qui invisant, gaudia laeto
 E vultu posthac concipienda mihi?
 A doctis saltem possim (qua nempe retenta
 Haud miser omnino commoditate forem)
 Quaerere sueta meis solatia dulcia libris:
 Quod frustra sperem, lumine si careo. (*)

Ad

(*) Deest finis.

*Ad Andream Serram.**PHALEUCIUM.*

Quem, Serrae, mihi a meo dedisti
 Habendum Angelio tuum libellum,
 Accepi; utque jacens toro infidebam
 Nullo me valui tenere pacto,
 Quin vel partem aliquam legendo cursum
 Praegustarem. Avide ergo eum resigno
 Percurroque oculis; simulque ab omni
 Abstractus animi repente sensu,
 Sum visus mihi disputationi
 Marci Tullii adesse in urbe Roma,
 Cum Brutoque suis Atticoque amicis,
 In xyſto ſpatiantis aedium, quas
 Tribuni eruerat furor procacis,
 Poſtque ardens populi ſtudium integrarat.
 Nec mirum, ſimile utrobique namque
 Dicendi genus eſt: ubique & ordo
 Eſt rerum ſimilis, ſimillimuſque
 Verborum nitor, aptaque & iucunda
 Tum comprenſio, nullibique adhaerens.
 Atque unum quoque idemque pene habendum
 Eſt, ſummi eximiam exhibere formam
 Oratoris, ut ille fecit, atque
 Perfecti Catechiſtae, ut ipſe tute
 Aeque nunc facis, & pii, & diſerti;

Quam-

Quamvis res graviorque sanctiorque
 Sit multo labor hic tuus putandus.
 Ergo de aureolo hoc tuo libello
 Amo te valide, ac amabo semper
 Dum vivam; atque adeo magis magisque,
 In gregem quoniam tuorum amicorum
 Accepsti facile, quod ipse tanti
 Feci, amicitiam potentioris
 Quanti non facerem viri & beati.
 Nunc ut de me aliquid meisque discas
 Vitae casibus, id quod ipse valde
 Audio te cupere, haec notanda duxi
 A meme breviter tibi, & modeste.
 Illud principio at scias oportet,
 Andrea optime; veris haec tepentis
 Octogies ego terque decucurri
 Adhuc tempora; primulumque Locris
 Ut quivi in patria meo perungi
 Mystes tempore, plusculum resisto
 Hic annum, ac alacre viam capeffo
 Dum vindemia confit, atque ad Urbem
 Recta. Causidicos ibi ipse primo
 Sector, atque fori improbos labores,
 Sperans propediem fore, ut referrem
 Unctius inde caput, measque uti res
 Laute constabilirem; at ejus artis
 Est brevi puditum, ac mei misertum,
 Aevum qui tererem nimis moleste
 Ingrateque meum; mihi que demum
 Iratus graviter, meas recurro ad

Artes Palladias , sacrasque Musas.
 Queis freto facile viros potentes
 Principesque , Patresque purpuratos
 Invenire datur , modo hunc , modo illum,
 Qui scribam ultro suum me habere vellent.
 Quorum Coscia , & Alberonus ; ille
 Et dein tertius , a suo Vacerra
 Qui tam perfidiose amariterque
 Versatusque dolis , eoque adactus
 Fuit denique , uti aulicos fere omnes
 Dimissos faceret , domique clausus
 Senatu , ac populo diu abstineret.
 Nam dimissus & una ego , meas ad
 Romae , quas proprias mihi pararam ,
 Aedes me refero senex dierum
 Haud factus numero , sed ante tempus ;
 Mihi nam volo dum nimis placere
 Scribendo , laterisque pectorisque
 Praeter ingenuas levesque labes ,
 Iam coeptaram aliis aliisque morbis
 Opportunior esse quasque in horas .
 Et jam luminibus minus valebam ,
 Pejorque auribus : ingruebat autem ,
 Morborumque suas trahebat omnes
 Post sese celerans senecta turmas .
 Ergo quid facerem ? domum revertor
 Demum post segetes quater novenas .
 Quae res & mihi , patriaeque juxta
 Magno res cecidit bono , & perenni
 Communique hominum vires priores

Nam

Nam brevi reparans , politiores
 Inferre , haud mora , literas docendo
 Aggessus , potui viam juventae
 Commonstrare novam brevem expeditam
 Ducentemque ; novem & simul sorores
 Huc postliminio velut reduxe ;
 Pastorumque manum sacris Minervae
 Pollentem studiis , canendi & arte
 Claram frondiferis cito e Lycei
 Cyllenesque jugis ad hosce nostros ,
 Statim , quos colerent agros , vocasse :
 Quos inter medium bene eruditi
 Me persaepe viri & quidem faventes ,
 Multa haud illepidis senem audiebant
 Ludentem numeris nec inficetis .
 Atque o tempora scilicet beata ,
 Illos quum valui improbos domare
 Ineptosque homines ridiculosque ,
 Tantum qui dederant mihi negoti ,
 Ac primae ingeniisque , moribusque
 Aetatis operam dare excolendis ,
 Deque meis bene civibus mereri
 Posse pro veteri meo instituto !
 Sed nil hic proprie usquequaque gaudj
 In terra est homini . Febri repente
 Horrente opprimor ante quinque circa
 Annos ; quae miserum senem necasset ,
 Ni cortex fuerat beatus ille ,
 Quem Peruvia mittit , & saluti
 Mi dein saepe fuit , simulque multis .

Nam quid repetam manusque & artus
 Tremantes: stomachum & minus terentem
 Quae fumo omnia: roscidosque ocellos
 Usque mutua, & usque lippientes
 Noctes atque dies: quid & stupentes
 Sensus quosque magis magisque semper?
 Postremo ecquid opus referre morbi
 Illud tam gravis atque pertinacis,
 Nuper quod fatuus mihi ebriusque
 Tiro pharmacopolius irrogavit,
 Quicum sex prope luctor usque lunas?
 Atque hic dicere de meis fuisset
 Locus moribus, ac studio flagrante
 Laudis perpetuo; sed occupatum
 In hujusce modi aureis libellis
 Scribendis hominem, scholae & labore
 Publico, graviter mihi viderer
 In commune bonum decusque secli
 Peccare, retinendo vel parumper.

Ad Dominicum Malarbium

P H A L E U C I U M.

Malarbi optime, & omnium quot unquam
 Amicos habui foris domique
 Ubicumque dies adhuc peregi
 Meos, commodiorque gratiorque;
 Ecquas ipse tibi gratias rependam
 Tantis pro officiis laboribusque

Susceptis alacre in meis libellis?
 Hos ego Angelio meo libellos,
 Ut scias, iterum mei videndi
 Quum venit studio Locros, domoque
 Tota dispiceret humi jacentes
 Blatteisque, tineisque, muribusque
 Expostos misere cibos, roganti
 Promisi, modo nomine utriusque
 Nostrorum tibi redderet, tuique
 In illis animi ecqua mens futura
 Disceret, mihi & ocyus referret.
 Is ad te rediit, mihiq; paucos
 Post dies mea jussa facta scribit:
 Chartas se exhibuisse, eas benigne
 Te excepisse, avideque cum legisses
 Partem tute aliquam, addidisse verba haec:
 Tete illas nihil esse pernegare.
 Quod ego accipiens, in tuo acquievi
 Prorsus judicio, typisque dandas
 Promisi, modo ab omnibus recepses
 Mendis ac vitiis ineptiisque
 Absterfas opera tua futuras.
 Id quod tam bene tamque diligenter
 Praestas, quam fieri a viro decebat
 Quem fide gravitate litterisque
 Clarum ac omnigena eruditione
 Omnes suspiciunt probi ac disertum.
 Atque illas utinam queam, Malarbi
 Amicissime, gratias referre,
 Jure quas tibi debeo; sed illud

Qui pote est fieri gravi atque inertī
 Senecta, ingenique tarditate,
 His morbis patriae, hoc pudore nullo
 Injustorum hominum, mihi negoti
 Qui tantum facere usque & usque perstant,
 Insuavis nimis ut sit ipsa vita?
 Sed haec omnia susque deque, spectans
 Unum id quidquid ago, omnium potenti
 Ut rerum placeam, omnibusque honestis
 Viris, praecipue & bonis amicis,
 Qui sese inter amantes colunt monentque
 Ast ego tamen, unice quod unum
 Verbis mi facile, Deum precabor
 Te mei superare det benignus
 Aevi tempora sospitem ac beatum,
 Immortale decus tuae additutum
 Laudi, & praesidium severiori
 Matthesi, artibus & laboriosis.

F I N I S.

Bayerische
 Staatsbibliothek
 München

Comes Castruccijs Bonamicijs

Francisco Nicolao

S. P. D.

Nicolaum Angelium cum ego per se, juvenem bonarum artium studiosum, & saepe video & libenter, tum etiam libentius, quod sermones multos, mihiq; suavissimos de te habet, qui plerumque ad ingenium pertinent, doctrinam, atque humanitatem tuam. Facit enim nostra vetus amicitia, nullumque, dum Romae eramus, abs te officii erga me, studiiq; munus praetermissum, ut tuis valde laudibus delecter. Quod vero nuper ad me tuum de Diva Venere Carmen ille attulit, itaque mecum est loquutus, ut probe intelligerem laborare te, ne meum de eo carmine judicium tibi denegarem, duplici me voluptate cumulavit. Nam & jucundum mihi fuit carmen legere aureum, optimaeque imitationis, & elegantis ingenii luminibus respersum, te denique dignum: & audire quanti me faceres, quem unum maxime ad judicandum vocasses de eximio poemate, non potuit non esse gratissimum. Equidem existimo in tanta bonorum poetarum paucitate summam te in illo Carmine consequi famam optimi vatis, quam etiam non mediocrem esses consequutus, si Lucretii Virgiliique florerent. Quanta enim in inveniundo prudentia, atque amoenitas! Quam perspicuus rerum ordo! Quam non ineptus verborum ornatus! Nihil praeterea non latine, nihil non dictum magnifice; ut argumentum
non

non satis illud quidem copiosum , & grande apta tui Carminis , & varia compositione vim quandam , atque ubertatem assequatur . Neque istud mihi mirum esse debet , qui tuorum studiorum sensum , & rationem jampridem noverim ; rarum potius videri debet , cum temporum nostrorum in optimis studiis negligentiam considero , & quam non dico exiguus , sed nullus jam sit fructus laborum egregiorum Itaque & tu me , si quando erit otium a militia , referre videbis ad mansuetiores Musas , & ego te valde fortunatum judico , qui in solitudinem quandam secesseris , ubi non videas homines ignavissimos , quasi de aliquo illustri facinore , gloriari de contemptu literarum , & habeas jucundissima subsidia senectutis rusticationem , & Musas . Magnae etiam voluptati tibi esse debet , in iis te esse locis , in quibus magnos olim viros magnaeque sapientiae fama praeditos accepimus esse versatos : & facis tu quidem , deducta Arcadum poetarum colonia ; excitatisque tuorum civium ingeniis , ut Locri tui antiquissimae laudis renovatione gaudeant . Reliquum est ut mihi gaudeam , quod in tanto temporis & locorum intervallo non penitus exciderim memoria tua , tibi quoque vero gratuler , quod in literato ocio vivere liceat , teque hortor , ut ea proferas in lucem , quae tuae sint patriae ornameto , tuisque amicis voluptati ; mihi praesertim , qui & vetustate amicitiae , & similitudine studiorum , in te amando , colendoque , vel omnibus anteeo , vel nemini quidem cedo . Vale .

Neapoli iv. Kalendas Octobris A. MDCCCLVI.

Nicolaus, Franciscus

Carmina

Neapoli 1772

P.o.lat. 1659 q

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10609551-8